

„A csillogó karácsonyfa csak egy ideig van nálunk. A családi együttlét kellemes hangulata nem tart soká. A díszeket leszedjük, a karácsonyfák kikerülnek az utcára... Mi jön az ünnep után?”

► A végétlen forrás – 2. oldal

„1906. november 1-jére készült el a Szentkirályi utcai és az udvari részen az új, korszerű épület, illetve ekkorra fejeződtek be az Üllői úti épület szükséges átalakításai.”

► Százéves az Üllői úti országos székház – 12–13. oldal

„Milyen kapcsolat létezhet a hit, a vallás, a spiritualitás és a humor között? Luthertől egyszer megkérdezte egyik tanítványa, hogy Isten vajon mit csinált azelőtt, mielőtt megteremtette a világot. Luther erre azt válaszolta, hogy Isten a pokol megteremtésével foglalkozkodott, hogy odaküldhesse mindazokat, akik ilyen ostoba kérdéseket tesznek fel.”

► Luther hitből fakadó humorai – 21. oldal

Az egyház veteményeskertje ► 9. oldal
A karácsony(fa) környéke ► 12. oldal
Presbiteréknél vendégségben ► 17. oldal
Nemzetiségi oldalak ► 10. és 14. oldal
Jószólgátat a Habsburg-házban ► 18. oldal
Idei fonákságok ► 22. oldal

Minden olvasónknak
áldott karácsonyi
ünnepeket és új esztendő
kívánunk!

SEMPER REFORMANDA

„Tudnunk kell, hogy Isten egyszerűen fiát küldte nekünk, hogy higgyünk benne; hogy aki bízik benne, megszabaduljon a bűntől, és Isten gyermekévé legyen. Ahogy János evangéliumának első fejezetében mondja: »Felhatalmazta őket, hogy Isten gyermekei legyenek, mindazokat, akik hiszen az ő nevében.« (Jn 1,12)»

► Luther Márton: Nyolc böjti prédikáció (Szebib Zsófia fordítása)

Adventi gyertyagyújtás Németországban – a Gemeinsame Redaktion Mitteldeutscher Kirchenzeitungen hetilap ajándék fotója

FOTO: HARALD KRILLE

A LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG ELNÖKÉNEK KARÁCSONYI ÜZENETE

„Az evangélikus egyházak közösségében élő testvéreimnek széles e világon”

„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét...” (Jn 1,14) – Olyan világban élünk, amelyet valaki meglátogatott. Azon a bizonyos kétezer évvel ezelőtti éjszakán a betlehemi csodában Isten maga jött el a világra. Akit Mária azon a éjjelen átkarolt, maga volt a minden embernek szóló, állhatatos, határtalan szeretet. Jézus születése mutatta meg számunkra Isten üdvözítő akaratát és örök kívánságát, hogy nekünk kiengesztelést és békességet hozzon.

Advent idején újra találkozunk Jézussal, akit Isten üdvösségünk érdekében küldött. Az ige hirdetések, történetek ez akár egyszerű otthonokban, akár csodálatos katedrálisokban, jó hírt hallunk Istennek Krisztus Jézusban az egész embervilágnak szóló szeretetéről. A keresztségben tanúskodunk az újjászületés csodájáról, és örülünk a hívők közössége gyarapodásának. Az úrvacsorában a kenyér megtörésekor és a bor vételekor Krisztus valóságos közöttünk való jelenléteért adunk hálat.

Urunk születésének ünnepére gyülekezünk össze az egész egyházzal együtt. Halljuk azonban a világ hangzavarát is. Várjuk a segítséget, amikor a minket elválasztó falak vizsályt szítanak; amikor sokan a túlélésért folytatnak küzdelmet; természeti katasztrófák, éhség és szegénység, heves járványok, az AIDS terjedése, a háború és a már atomfegyverekkel is történő háborús fenyegetések közepette; amikor a felbomlott életű családi otthonokban, társadalmakban és országokban ellenségeskedés tapasztalható... Vágyunk a Békesség Fejedelmének kegyelmes, üdvözítő és megbékélést hozó szava után.

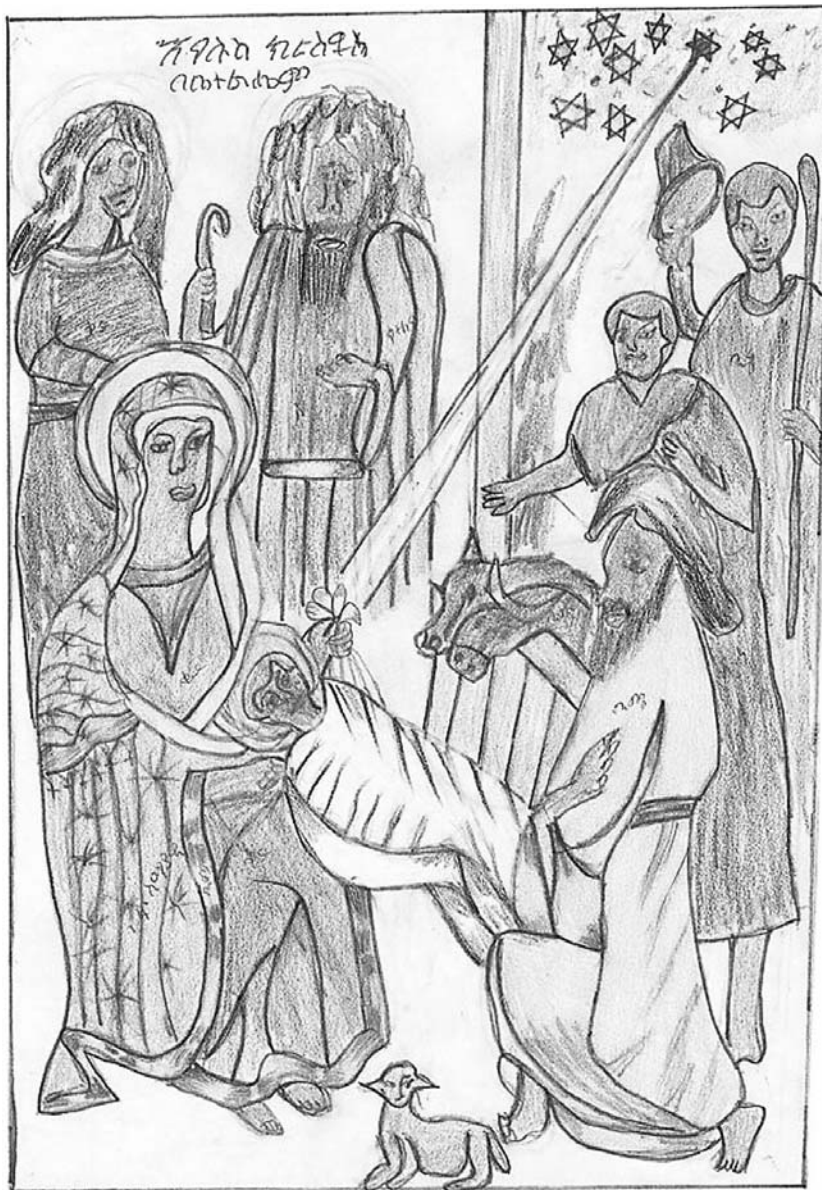
Halljuk az angyali szót: „Ne féljete!” Ebből a bátorító üzenetből érthetjük meg, hogy mint hívők sohasem vagyunk egyedül. Isten a maga számára hívott el és tett a hit népének tagjaivá minket.

Megújult reménységgel emeljük fel hangunkat a Lutheránus Világszövetség

közösségében, és csatlakozunk a dicsőítő himnuszhoz: „Örvendj, világ, érkezik az Úr! Fogadd királyodat!” Isten kegyelmével:

■ MARK S. HANSON püspök,
a Lutheránus Világszövetség elnöke
(Fordította D. DR. HARMATI BÉLA)

Az adventi üzenethez csatolták Daniel Wubis-tizenkét éves etiópiai iskolás Jézus Krisztus Betlehemben című rajzát amharic nyelvű felirással. A The Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus (Mekane Yesus Etiópiai Evangélikus Egyház) vasárnapi iskolása az addisz-abebei gyülekezet tagja.

Romok – és mégis karácsony

Az emigráció keserű kenyere tengődő híres kassai polgár, Márai Sándor 1956 karácsonyán New Yorkban írt megrázó verse így kezdődik: „Mennyből az angyal, menj sietve / Az üszkös, fagyos Budapestre. / Oda, ahol az orosz tankok / Között hallgatnak a harangok. / Ahol nem csillog a karácsony, / Nincsen aranydió a fákon, / Nincs más, csak fagy, didergés, éhség. / Mondd el nekik, úgy, hogy megértsék. / Szólj hangosan az éjszakából: / Angyal, vigyél hírt a csodáról.” S a költemény versszakai nyugtalanító parafrázissá lesznek, amikor a dúsan egymásba örvénylő képekben Márai felidézi karácsony misztériumát és a forradalom – saját maga és sok-sok millió magyar számára – csodát jelentő eseményét.

A nemzet számára szomorú volt az a karácsony. A családás, a vereség ideje, a remények porba hullásának keserű időszak, az elmenekült százazreknek pedig a száműzetés első fájdalmas karácsonya. Szétlőtt házak, szétzilált családok és életek, félelem, bizonytalanság. Romok kívül és belül... Akik átélték és emlékeztükben megőrizték azokat a napokat, most, az ötvenedik évfordulón idézzék fel magukban azt a szomorú karácsonyt! Tanúsíthatják: mégis karácsony volt! Ordass Lajos püspök az ünnep első napján a Deák téri templomban így fejezte be a jól ismert karácsonyi történet alapján tartott igehirdetését: „Kint a világban tülekedés, szívtelenség, ijesztő árnyak és sok minden más akadály ellenére is karácsony van. Itt a templomban csüggedésünk, sok szorongásunk és kétségkedésünk ellenére is – karácsony van. Mert ahol megszólal a karácsonyi evangélium, ott a zengő szó mögött felénk dobog Isten szerető szíve. És ez a karácsony. Örvendezz hát minden hívővel mennyei Megváltónk születésén!”

2006 karácsonya egészen más. Fényárban úszó városok, csillogó-villogó üzletek; százazrek tülekednek a plázákban, minden előzetes számítást meghaladó mértékben tombol a vásárlási láz. Pedig korábban még pesszimista prognózisok nyugtalanították a kereskedőket. Ezekkel a jóslatokkal szemben – ahogy a híradások már előre sejtetik – minden bizonyossal új rekordok születnek. Már lassan készülnek az összegző üzleti jelentések. Soha ennyien, soha ilyen sokat még nem költöttek, ennyi áruhitel még nem vettek igénybe a magyarok. Teljes lesz a siker, fényesek a kilátások, nincs semmi akadálya annak, hogy megint igazi nagy, páratlan karácsonya legyen a népnek!

Ettől? Ettől lesz igazi karácsonyunk? Mintha a vásári talmi csillogás egyre jobban elvinné az eszünket. A fényárban nemhogy nem tisztul a látásunk, hanem mintha átok ülne rajtunk, elvakultan loholunk a reklámszövegek kijelölte utakon.

Döbbenetes és számomra teljességgel érthetetlen ez az egész. Jogos aggodalom az egyik oldalon: növekvő energiaárak és közüzemi díjak, vizitdíj és növekvő infláció, a másik oldalon pedig ez az esztelen költségek, akár az elhordozhatatlan és teljesíthetetlen kötelezettségeket jelentő hitelvételek árán is. A bankok győzik, és dörzsölik a markukat – de amikor majd törleszteni kell... Ki vette el az eszünket? Ki hitette el velünk, hogy csak így ünnep az ünnep? Ez a karácsony?

És akkor még nem is szóltam a romokról. Mert romok bizony vannak, ha nem is olyanok, mint az ötven évvel ezelőtti Budapesten. Az persze jó, hogy falvainkban és városainkban sok újonnan felhúzott épület látható, és a régiak is – úgyahogy – állnak még. Másrészt viszont a lepusztult bérházak, évtizedek óta elhanyagolt épületek, riasztóan elcsúfított aluljárók, pályaudvarok, elcseszemetelt közterületek időnként akár sajátos romleltárba is felvehetők lennének. És ezenfelül még mindaz, ami így nem is látható.

Akinek van érzéke hozzá, az pontosan tudja, hogy ez az egész olyan, mint egy tájkép csata után. A kisebb-nagyobb közösségekben, a családokban és a lelkek mélyén is szerteséjjel felhalmozódott romhalmazok. A családások keserűsége, a be nem tartott ígéretek, a könnyelmű döntések okozta indulatok, a széthullott családok fájdalma vagy éppen az ezt kompenzálni akaró felelőtlen nemtörődökség vásári ricsaja uralja a morális éjszakát.

És még itt sem állhatunk meg, mert bőven van mit söpörnünk saját portánk előtt is. Nem hiszem, hogy akkor szolgálom egyházunk, gyülekezetünk javát, ha az ünnepi hangulatra tekintettel minderről nem szólok. Sőt éppen úgy érzem, most van itt az ideje az intésnek, a figyelmeztetésnek, mert talán még nem túl késő. Ne áltassuk magunkat és egymást! A helyzet – annak ellenére, hogy vannak tisztelet érdemlő kivételek – bizony csüggesztő. Ezt hallom gyakran lelkeszeinktől, gyülekezeti vezetőktől, de egyházunk tagjaitól is. Romok itt is, ott is, vagy – jobb esetben, ha ezt egyáltalán annak lehet nevezni – a cifra nyomorúság uralja a látéképet. Csillogó felszín, üres szív.

Igy talál ránk a kedves ünnep, és így indulunk az új esztendő felé. Nem tagadom, bizonyos értelemben nehezebbnek látom állapotunkat 2006 karácsonyán, mint amilyen 1956-ban volt. A mai, szíveket és lelkeket beborító romok eltakarítása emberi erővel nem lehetséges. S ráadásul az is közös tapasztalatunk, hogy nagyon sokan nem is veszik észre, hogy milyen nagy a baj.

Hogy mondta Ordass püspök? ...ahol megszólal a karácsonyi evangélium... S az evangélium sosem a valós helyzet létfeltételét adja meg, hanem a diagnózis megállítását jelenti. Az nem lenne evangélium, azaz örömhír. Az ugyanolyan hazugság lenne, mint amilyenben bőséggel volt részünk mostanában. Csak növelnénk, ha elfednénk a bajt. A szívszorító eredménnyel járó elemzés után, a csüggedés éjszakájában mégis felhangzik a karácsony örömhír: „Ne féljete, mert íme, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában.” (Lk 2,10–11)

Ezért – de csak ezért! – mégsem esünk kétségbe. Jézus tanítványainak realitásérzékével ösztön és becsülettel számolunk valóságos helyzetünk nehézségeivel, terheivel, de megalapozott bizalommal számíthatunk rá – akiben „megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek” (Tit 2,11). Az inkarnációnak, az Isten Fia testté lételeének ünnepét mégis abban a bizonyosságban ünnepljük meg, hogy a mentőcsapat megérkezett – és nem kell szörnyű halált halnunk a romok alatt.

■ ITT ZSÉ JÁNOS

É L Ő V Í Z

A végtelen forrás

Karácsony. Megható, ahogy feltör a szeretet utáni vágy az emberekből ezekben a napokban. Ezért fáj ezen az estén a magány – fáj talán egy frissen hantolt sírra gondolni. Ezért emlegetjük a gyermekkori karácsonyesteket: vártuk, hogy megszólal a csengő, hogy kigyúlnak a gyertyák. Ma talán a jó karácsonyi ebédnél fontosabb egy üdvözlőlap, pár mondatos telefon, pár szó a villamoson... Szeretetszomj. Adni és kapni... Boldoggá tud tenni emberek szeretete... Sokat beszélünk a szeretetről, szinte hozzátartozik az ünnep fogalmához.

De valami még sincs rendben, hiányzik a nagy többlet, amit a Biblia így fejez ki: „... úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egy-szülött Fiát adta...” (Jn 3,16; Károli-fordítás) Isten valóban szeret, és arra teremtett bennünket, hogy szeressük őt és egymást.

Mégis közbejött valami. A bűneset után Ádám így felelt Istennek: „Megjé-tem... Ezért rejtőztem el.” (1Móz 3,10) Ezért kezdődött így karácsony éjjelén az angyalok szövege: „Ne féljétek...”

Szép és jó, hogy egymást keressük ezen a napon. Ha szeretünk valakit – abban tükröződik Isten terve és szándéka. Megvalósul valami a nagy harmóniából.

Ne féljétek! Ne meneküljétek. Ne legyetek nyugtalanok, Jézusban megjelent egy új üzenet: az, hogy ő kegyelemmel és igazsággal teljes, az ő szeretete nem látszat, nem emberi frázis. Nálunk nincs változás vagy fény és árnyak váltakozása.

A csillogó karácsonyfa csak egy ideig van nálunk. A családi együttlét kellemes hangulata nem tart soká. A díszeket leszedjük, a karácsonyfák kikerülnek az utcára... Mi jön az ünnep után? A hétköznapi gondok, szürkeség, küzdelem.

A szeretet forrását kell megtalálni. Mi magunktól nem győzzük, hogy szeressünk, megbocsássunk, hogy másokat elhordozunk. Igen. Mert szeretni azt jelenti: elhordozni a másikat. Ahogy Pál mondta: „Egymás terhére hordozzátok...” (Gal 6,2) – de nem csak az ünnepeken.

Karácsony a szeretet végtelen forrását tárja fel. Nem az a döntő, hogy az emberek szeretik egymást – hanem hogy Isten szereti a világot. Jézus magára veszi a világ bűnét, közönyét, megvetését... Közénk jön. Ismeri lelkünk nagy hiányérzetét és örök szomjúságát, amely addig tart, amíg Istent meg nem találjuk.

Nem elég a pótlékokban keresni karácsony örömét. Drága ajándékok, pazar ebéd mellett is üres lesz a karácsonyod, még bele nem kerül sz Isten vonzásába. Szeretetet szomjazó lelkünk csak őbenne jut békességre.

■ GÁNC S ALADÁR

FÜLE LAJOS

A Gyermek

Farkas üvöltött kinn az éjben, s nagyon, nagyon réz, sok-sok éve eljött a Gyermek Betlehemben mezítelen, mint bármely ember. Fektették szalmás jászolgyába, de csillag volt a koronája, csillag a hűvös, messiás égen. Ő meg testének börtönében oly egyszerű volt, oly parányi! Nem isteni és nem királyi. És mégis... eljötték királyok, s a pásztorok is rátaláltak, mert hittek égi, szent jelekben (oly egyszerű s oly érthetetlen).

Feküdt a Gyermek csendben, mintha nem érdekelte volna mirha, tömjén, arany, a bámulóp nép, s nem érte semmi földi szót még, de sejtve már a gúnyt, keresztet, megremegett, és sírni kezdett.

ADVENT 4. VASÁRNAPJA – Fil 4,4–7

„Örüljétek az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljétek”

Karácsony öröme. Sok ember számára karácsony az egyetlen ünnepe a békességnek, a szeretetnek és az örömmel. Nem véletlen, hogy szinte október végétől minden arról szól, hogy miként tudunk úgy felkészülni, hogy örömteli állapotban találjon bennünket az ünnep. Szinte vadásznak a karácsony örömteli hangulatára. Nagy igyekezetünkben – Pál apostol mondatát félbevágva – csak az öröme koncentrálnunk, anélkül hogy keresnénk és kutatnánk, milyen öröm az, amit az Istengyermek érkezése jelent. A legtisztább földi örömmel is nagyobb öröme lehet az embernek, ha tud örülni Jézus eljövételének, megszületésének. Életünk minden karácsonyi ünnepén új perspektívát adhat az isteni jelenlét megtapasztalása.

Sokféle módon próbálják ma megmagyarázni, mit is jelent karácsony ünnepe. Évtizedek óta halljuk és hallgatjuk a definíciókat, de még egyik szekuláris megközelítés sem tudott a közelébe érni annak, ami karácsony igazi lényege. Karácsony azért ünnepe, mert örömmel a megszülető Jézus Krisztusban van.

A világosság a sötétségben világít. Advent fényei egyre erősebben akarják bevilágítani az életünket. Éppen azért, mert annyi a szomorúság körülöttünk, annyi

a baj, a tragédia, annyi a szomorú és tragikus emberi sors. Isten világossága az emberi életek szomorú homályába is bevilágít.

De vajon tud-e az ember parancsszóra, előre meghatározott időben örülni? Advent negyedik vasárnapjának délelőttjén érezzük-e, hogy automatikusan eltűntek az életünket sújtó gondok a szentesti öröm ünnepére? Nem éppen karácsonykor történnék-e visszafordíthatatlan, életeket követelő tragédiák, mert nem lehet, nem tudjuk összeegyeztetni az örömet és a valóságot?

Az adventi koszorú a negyedik gyertya meggyújtása után komolyan érezhető világosságot ad. Ez a világosság a mi életünkbe, az általunk megélt világ sötétségébe világít be. Ez az öröm nem mesterkélt, nem tettetett, hanem valóságos, megküzdött öröm akar lenni. Nem álomvilág, nem hitgetés, nem fájdalomcsillapító mesebeszéd. Olyan öröm, mint Pál apostolnak az Úrban való öröme, amely még a börtönben, az ítélet várára közben sem szűnt meg benne... Igazi, tartós öröm, amelynek súlya és értéke van. Olyan öröm, amely még a legnehezebb emberi valóságot is felül tudja múlni, és még a halál árnyékában is reménységet ad.

Nem kell a templomba menet odakint hagynunk életünk nyomasztó terhét, gondját, baját vagy tragédiáját. Az igazi öröm éppen azon az úton születik, amely sorsunkon visz keresztül.

Békesség. Az adventi időszakot azzal az elhatározással kezdtük, hogy lehetőséget teremtünk magunknak az Isten előtt való elcsendesedésre, a bűnbánatra, hitünk átgondolására. Szívünk aggodását felválthatja az imádság, a könyörgés és a hálaadás, hiszen Isten sokkal többet segít nekünk, mint gondoljuk és reméljük. Advent negyedik vasárnapján sem késő megkérdezni: vajon kit hogyan talál meg Isten békessége? Vajon szívünk és gondolataink megbékélve várják-e a Messiás megszületését, hogy megszűnhessenek gondjaink, és öröm születhesse a szívünkben?

Az Őszövetség emberének a békesség szó többet jelentett, mint nekünk. Nem csak a családi viták karácsonyi tűzszünetéről van szó. Nem csak arról, hogy a szemben álló felek háborúskodás helyett letezik a fegyvert. A béke, Isten békéje valami tökéletes rendet is jelent. Amikor a helyére kerül minden. Amikor az életben, Isten és közöttöm, az engem körülvevő világban, az emberi kapcsolataimban rend lesz. Ez az igazi

A VASÁRNAP IGÉJE

békesség. A bizalom, a köszönet, a lemondani tudás összessége, az Isten békessége.

És ez a béke minden emberi értelem felülmúl, mert több és nagyobb annál, mint amit emberi értelemmel várni lehetne. Még akkor is megszülethet, amikor az emberi értelem már réges-régen feladta.

Isten fényének a világosságában szólít meg bennünket újra Pál apostol: „Örüljétek az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljétek.”

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Kérünk, készítsd elő szívünket, hogy méltóképpen fogadhassuk a világ világosságát, és örvendező lélekkel várjuk Üdvözítőnket. Amikor most hozzád fohászunk, kérünk, figyelj ránk, hogy imádságunkkal megnyissuk a szívünket, és helyet adjunk a közöttünk megszülető Jézus Krisztusnak. Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Urunk, Istenünk! Hallgass meg minket, amikor mindenek iránti jószágodban bízva terjesztjük eléd kéréseinket!

[Lektor:] Kérünk, Urunk, áldd meg ünnepi készülődésünket, hogy a karácsony öröme betölthesse szívünket, és ne botránkozzunk meg, amikor azt halljuk, hogy minden emberi váráhozásnak ellentmondó körülmények között, szolgál formában jöttél el a földre, hogy minket Isten gyermekeinek méltóságára emelj! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk egyházadért, minden gyüle-

kezetért és a szolgálattevőkért, hogy igéd tisztán és igazán hangozzék közöttünk! Könyörgünk az ige hallgatóiért is. Tedd fülnket hallóvá, és add, hogy életünkben az ige magvetése bőséges termést hozzon! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk azokért, akik betegséggel, testi-lelki nyomorúsággal küzdenek, és azokért, akiknek szíve keserűséggel telt meg. Légy vigasztalójuk és mentősvárjuk! Erősítsd hitüket, hogy türelemmel viseljék keresztjüket! Jézus nevében kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

ÜNNEPEINK

In dulci jubilo – karácsonyi énekeink

► **E cikkünk legfontosabb karácsonyi énekeinket mutatja be. Szeretnénk ezzel is hozzájárulni az ünnep lényegének jobb megértéséhez. (E. Zs.)**

Karácsonyi énekekről szóló írás aligha kezdődhet mással, mint az első karácsonykor énekelt angyali ének megemlékezésével. A Glóriában – „Dicsőség a magaságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát” (Lk 2,14) – egybekapcsolódik a mennyei és a földi muzsika. Ez az Istent dicsőítő és az ember megszenteléséért könyörgő énekek mindenkor mintája. Nem véletlen, hogy sok karácsonyi tétel belőle merít ihletet, de mivel általános alapigazságot fogalmaz meg, ezekkel a sorokkal minden istentiszteleten találkozhatunk.

Az ismertetést Luther énekeivel kezdjük. A Mennyből jövök most hozzátok (EÉ 150) kiindulópontja a pásztoroknak szóló angyali híradás. Miközben elbeszél, hatékonyan is teszi a történetet, majd a hatodik versszakban a karácsonyi események átélésére buzdít. Az eredeti szöveg itt tovább folytatódik. A hiányzó versszakokat általánosabb formában úr-

vacsorai énekünkben (EÉ 305) ismerhetjük fel. A dallamot a reformátor egy középkori ének alapján írta. A szöveg tartalmához nagyon jól társul az ereszkedő szerkezet. Magyarországon az 1630-as évektől része volt az evangélikus énekeskönyvek karácsonyi fejezetének, de ismertsége túllépte a felekezeti határokat: sajátos variánsát éneklék a katolikusok és a reformátusok.

Énekeskönyvünk még két karácsonyi Luther-szöveget közöl. A Jézus Krisztus, dicsérettel (EÉ 154) Németországban talán a Vom Himmel hochnál is rangosabb. Míg itthon a Mennyből jövök dallamával használjuk, ott saját dallammal éneklék. Luther egy 14. századból való karácsonyi szekvencia nyomán írta, mely annak a csodának a leírása, hogy miként öltözött Isten emberi testbe. Ezt a tartalmat erősíti, hogy a német verzió minden versszak Kyrieleisszel zárul.

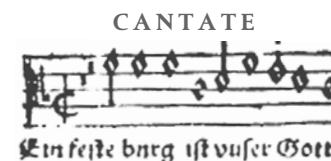
A másik Luther-szöveget szintén énekeskönyvünk 150. énekének a dallamával párosítva találjuk meg. A Mennyei angyalsereg (EÉ 155) arra utal, hogy a reformátor számára a karácsonyi történet értelmezésének egyik kulcsa az angyalokhoz és a pásztorokhoz kapcsolódó szakszabban rejlik.

A karácsonyi énekek felekezeteket

összekapcsoló rétege a 14. században született, Európa-szerte ismert kancióké. Ilyen az In dulci jubilo (EÉ 151) is, amelyben latin és anyanyelven íródott sorok váltakoznak. A szövegben összekapcsolódik a karácsonyi idill és az isteni örökévalóságára való utalás. Ezt adják vissza az eredeti verzió latin sorai: míg az első versszak eleje a jászolra utal, a vége kimondja: Alpha es et O (kezdlet ő és vég). A második versszakban pedig az „O Jesu parvule...”-ra (ő, kicsinyke Jézus...) a princeps glorie (dicsőség fejedelme) felel. Ezekkel az ellentétpárokkal fejezi ki a szövegíró, hogy a karácsonyi kisgyermek azonos a megdicsőült Úrral.

Reformáció előtti kanció a Kit sok boldog pásztor dicsért (EÉ 152) és az Örömdalok hangozzanak (EÉ 153) is. Az előbbi karácsonyi történet egyes állomásait veszi sorra; a második középpontjában a történet üdvösséges volta áll.

A 15. századi énekek közül Nikolaus Hermané (EÉ 156 – Jöjj, Isten népe, áldjuk őt) különleges erővel irányítja figyelmünket Isten üdvözítő cselekedetére, hogy elküldte szent Fiát: jászolban fekszik gyengén, szegényen. Ebből fakad a hálaadás. A következő énekekben (EÉ 157 – Egy zsenge rózsától) a hangsúly az őszövetségi próféciák beteljesedésére kerül.

Két Paul Gerhardt-éneket is találunk a karácsonyi énekek között. Az Im, jászol mellett terdek (EÉ 161) J. S. Bach dallamával vált általánosan ismertté. Ez az ének a gyermek Jézushoz szóló bensőséges imádság, mely utal a karácsony és a pasió összefüggésére is.

A Krisztus Urunknak áldott születésén (EÉ 158) a magyar énekkincs kiemelkedő alkotása. A kiindulópont itt is a karácsonyi angyaléneket, melyet szinte szó szerint idéz a szerző, Pécseli Király Imre. A 3–4. versszak a prófétai jóvendölések beteljesítőjeként állítja elénk Jézust. A két záró versszak pedig hálát ad, és öröme buzdít. A kupolás szerkezetű dallam az új stílusú magyar népdalok rokona. Szép íve jól hordozza a szöveget.

Karácsonyi énekeink segítségével a mennyből leszálló angyalok énekére válaszul „hadd zengjen énekszó, / Fel, égig ujjongó...” (EÉ 151,1)

■ FINTA GERGELY

LAPUNK A VILÁGHÁLÓN IS OLVASHATÓ A WWW.EVELET.HU CÍMEN.

Lelkésziktatás a „vizek városában”

► Ünneplőbe öltözött emberek sokasága sietett a győri Öregtemplomba az elmúlt hét szombatján. A „vizek városaként” emlegetett Győr I. számú lelkészi körzetének megválasztott lelkészét, Csorba Jánost iktatta be ezen a délutánon ünnepi istentisztelet keretében Kiss Miklós, a Győr-Mosoni Egyházmegye esperese.

Az esperes igehirdetésének alapigéjeként Zof 3,16–17-et választotta: „Ne félj, Sion, ne csüggedj el! Veled van Istened, az Úr, ő erős, és megsegít.” Igehirdetésében az esperes a lelkészi megfáradás veszélyétől óvta Csorba Jánost. Minden Krisztus szolgálatában álló embernél, bármily erős is az elhivatottság érzése és a hit frissessége, valós fenyegetés a megfáradás. Ezt csak részben tudják ellensúlyozni a lelkész személye iránt megnyilvánuló szeretet és a szolgálat során átélt sikerélmények. Sok lelkész küszködik a

Jézus ügyével szembeni közönnyel, az ifjúsági munka során megtapasztalható nevelési hiányosságokkal és a gyülekezetben mint emberi közösségben meglévő ellentétekkel, feszültségekkel, esetleges rosszindulattal. Eljuthat a lelkész addig a pontig, hogy feltegye magának a kérdést: Megéri? Tudom tovább végezni ezt a szolgálatot? „Ilyen pillanatokban jusson eszedbe ez az ígéret, hogy túljuss az ilyen mélypontokon!” – fejezte be igehirdetését Kiss Miklós.

Csorba János parókus lelkészként elmondott első igehirdetésének alapigéje Zsolt 18,30b volt: „...ha Isten segít, a falon is átugrom.” „Ez az ige életemben először reménység volt, hogy minden előttem tornyosuló feladatnak azzal a tudattal vághatok neki, hogy Isten segítségét magam mögött tudhatom. Később ez a reménység hitvallásommá vált” – vallotta igehirdetésében a frissen beiktatott lelkész. „Ugyanakkor figyelmeztetés is ez az ige, hogy mindig, mindenben az Istenet keressük, őhozzá forduljunk.”

Csorba János az apostagi gyülekezet-

FOTO: MENYES GYULA

ből jelentkezett hittudományi egyetemünkre. Miután elvégezte, segédlelkészként az intézményben lett rektori titkár. 2005. augusztus 15-én került Győrbe először segédlelkészi, majd ez év február elsejével helyettes lelkészi beosztásba. Lelkészi szolgálatában elsősorban a sokszor gyülekezetben belül is meglévő falak lebontásán szeretne fáradozni, de kiemelt figyelmet kíván fordítani a gyermek- és ifjúsági munkára is.

■ K. M.

Százéves „anya”

► „Tudjátok, mi a legszebb a népviseleti öltözetekben? Az énekeskönyv a kezetekben!” – szölt az iklandi evangélikus templom szószékéről dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke a főhajó két oldalán álló fiatal, hagyományos iklandi ünnepi viseletbe öltözött leányokhoz az anyagyülekezetté válás századik évfordulóján tartott istentiszteleten december 17-én, vasárnap.

A ma már mintegy másfél ezer tagot számláló, sváb eredetű gyülekezet története az 1750-es évekre nyúlik vissza. Az iklandi evangélikusok kétszeresen is kisebbségi helyzetben voltak. Egyrészt nem volt könnyű megmaradni a magyar „katolikus tengerben” a jobb megélhetés reményében idetelepült stájereknek és karintiaiaknak, valamint az erős katolikus befolyás alatt álló osztrák földről elűzött, a lutheri hagyományokhoz híj kitélepítetteknek. Másrészt pedig a német ajkú családok nemzeti kisebbségben kezdtek el dolgozni, kezdték el gyermekeiket taníttatni.

Az iklandi közösség akkor még a

szomszédban lévő aszódi gyülekezet filiájaként, vagyis leánygyülekezésként működött, majd 1906-ban – miután az egyházközségi tagok számban gyarapodtak, a gyülekezet pedig anyagilag megerősödött – önállósultak.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A száz esztendeje anyaegyházközségként élő gyülekezet jelenlegi lelkésze, Babka László családjával nyolc éve szolgál az iklandi evangélikusok között. A gyülekezeti ház építése és a templom renoválása után az idén a parókia felújítása is

meg történt. Ezért és az elmúlt száz évt adtak hálát a felekezeti és nemzeti hagyományaitak máig őrző iklandiak.

Kevés helyen tapasztalhatjuk, hogy az országon belüli testvérgyülekezetek szoros kapcsolatban vannak egymással. Ikland

a pesterzsébeti testvérekre figyel, és viszont. Ezért mások számára példát mutatva a testvérgyülekezet tagjai és lelkésze, Győri János Sámuel is ellátogattak a Galga völgyi falucskába e szép téli vasárnapon.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR

Kiemelt partneregyházi kapcsolat

Bajor–magyar konzultáció

► Egyházunk legfontosabb külföldi partnerének, a bajor testvéregyházak delegációja vendégeskedett az elmúlt hét végén Budapesten. Az évente hol Magyarországon, hol Bajorországban megrendezett találkozó idén december 15. és 17. között a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának épületében kapott helyet.

A minden részletre kiterjedő, háromnapos tárgyalás végére az egyházi és a szakmai kapcsolatok terén egyaránt szoros együttműködést alakítottak ki a

házunk – mint mondta – a takarékosabb intézkedések miatt kevesebb területre tud ezentúl koncentrálni, ezek kiválasztása zajlik jelenleg. Biztató volt ugyanakkor hallani, hogy a két kiemelt partneregyházi kapcsolat – az ukrán és a magyar – biztosan megmarad.

A találkozóon területekre kerültek a már említett munkaágak, s amikor Muntag András, a zsinat nem lelkészi elnöke a lezajlott egyházi struktúraváltást mutatta be, Martin egyházfőtanácsos így reagált: „A magyar egyház felépítése legalább olyan bonyolult, mint a németé.”

Bajor részről már péntek délután felvetették a múlttal való szembenézés kérdését. A bajor zsinati elnök asszony fo-

FOTO: BOTTA DENES

résztevők: egyházunk három püspökén kívül számos referens és egyetemi oktató, illetve a zsinat, az Evangélikus Hittudományi Egyetem, az ifjúsági, az oktatási és a külügyi osztály képviselői. Bajor oldalról régi ismerősként üdvözölhették a magyarok Michael Martin egyházfőtanácsost, a delegáció vezetőjét és Ulrich Zenker egyháztanácsost. Találkozhattak Heidi Schülkével, a bajor zsinat elnök asszonyával, illetve Fritz Blanz diakóniai referenssel, és újonnan ismerhettek meg Dorothea Droste ökumenikus projektért felelős referenst.

A találkozót Ittész János elnök-püspök nyitotta meg áhítatával, majd három pontban foglalta össze a magyar egyházat aktuálisan érintő és foglalkoztató témákat: az egész évre kiterjedő választásokat, a társadalmi és politikai feszültségeket, valamint a kormány egyházakkal szembeni bánásmódját említette. Michael Martin sem hallgatta el a bajor evangélikusok problémáit: testvéregy-

galmazta meg talán mindkét oldal igényét a legfontosabban: „Nem az ítékezés a cél, hanem a tisztázás.”

Fontos napirendi pontként szerepelt a 2007 szeptemberében, az együttműködés tizenötödik évfordulóján esedékes bajor–magyar találkozó előkészítése; részben ezt is szolgálta a mostani konzultáció. A három napig tartó tanácskozás vasárnap istentisztelettel zárult Szentendrén és Esztergomban.

Elmondható, hogy a legfontosabb kérdések mindkét országban ugyanazok: maradjon-e meg az egyház a saját gyülekezetein belül, és – ahogy dr. Fabiny Tamás püspök fogalmazott – egyfajta sekrestyekezetszűkítéstől megvédve, avagy vegyen részt az egész társadalom életében, próbálja meg az általa hirdetett jó hírt átadni a társadalom minél szélesebb rétegének, s mindezt – Gáncs Péter püspök szavaival – a régi mellett friss stílusban tegye.

■ Cs. T. K.

Megajándékozó ünnep

ÉGTÁJOLÓ

„A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát. A halál árnyékának földjén lakókra világosság ragyog.” (Ézs 9,1)

Karácsony van újra, Krisztus születésének áldott ünnepe, a fény és a szeretet ünnepe. Felpörgetett, nyugtalan világunkban talán nem is érezzük, pedig mennyire szükségünk van erre az ünnepre. Az ünnepre, mely nélkül sivárak és szürkék a hétköznapok! Szükségünk van a karácsonyra, arra a másfajta pillanatra, amely megérinti lelkünket, amely bekérez, szeretetre, boldogságra készít. Nekünk, magyaroknak talán még hangsúlyosabban szükségünk van erre, azért, hogy ez a különös alkalom úgy jelenjen meg életünkben, mint „a folyamatos hazugságban és veszélyeztetettségben felragyogó igazság pillanata”.

A karácsony, mint minden ünnepe a hitnek, amelyet tiszta szívvel, hívó lélekkel ünnepel az ember, megajándékozó ünnep. Megajándékozó, mert az ünnep „önmagát adja”, mert lelkünket, életün-

ket Isten, Krisztus valóságos, minden értelmet meghaladó jelenlétével ajándékozza meg. Mert a karácsony elsősorban találkozás az élő Istennel.

Szükségünk van az ünnepre, a megállásra, a békességre, az elcsendesedő magunkba fordulásra, a lelki feltöltődésre, arra, hogy az ünnepben, Isten igéjének tükrében „az emberi lélek meglássa önmagát, akár a tiszta víz fölél hajló arc”. (Az idézetek a romániai Új Magyar Szó című napilap decemberi 11-i számában Ünnepbe öltözött lélek címmel olvasható írásból valók.) De szükségünk van az ünnepre azért is, hogy észrevegyük a másikat, a mellettünk élő embereket, az istenképűségünket velünk együtt viselő arcokat, hogy az ünnep felemelő, különös pillanataiban együtt álljunk meg hálaadó szívvel Isten előtt – mert a karácsony találkozás a másik emberrel is.

’56-os börtönméleket felidézve írja Szilágyi Sándor református lelkész a karácsonyról, hogy az „teljes ünnep”, hogy teljességgel ajándékozz meg Isten, függetlenül a bennünket körülvevő körülményektől, mert ez az ünnepelés belőlünk, lelkünk legmélyéről fakad. „Hát ezt is megértük: itt van a szenteste. Úrvacsorával kellene megünnepelnünk! – lángol fel bennünk a vágy. De mivel osztjuk? A kenyér mellé néha kis darabka gyümölcsöt adnak, felhívítunk egyet, s meg is van oldva a kérdés. Mint legidősebbre,

rám hárul a megbízatás, hogy az Úr szent vacsoráját kiszolgáltassam. Így teszi meghitté a szentestét az Úr testével és vérével való közösségünk. Egyik-másik társunk találékonyága még tésztát is varázsol közénk: kozmás sült máléból, amit akkortájt kaptunk, vékonyra szelt darabokat kennek meg lekvárral, és kész az ünnepi sütemény, kinek-kinek egy szeletke belőle.” Isten megjelenése a formai dolgokat, a körülményeket is átalakítja, a tökéletlent tökéletessé, a sérültet, a hiányosat egészzé, teljessé teszi.

A Szentírás is az „idők teljességét” említi Jézus születésével kapcsolatban, jelezve ezáltal, hogy a történelem egy határkőhöz érkezett, az ószövetségi messiási váradalmak feszültséggel terhes ideje beteljesült. Jézus Krisztusban maga Isten jön hozzánk, Isten mindent átfogó szeretete érkezett meg a világba. Eljött az idők teljessége, amikor Isten, a végtelen, a felfoghatatlan, a megragadhatatlan teljesség az ember Krisztusban, az aszszonytól született Jézusban belépett a véges, esendő, vajdó emberi világba. Egy olyan meghatározó pillanat ez, amely ténylegesen tartalmában is átminősítette az ittlétet.

A megtestesülés rendkívüliségében Isten szeretete, megújító, új életet adó jelenléte válik megtapasztalhatóvá. Isten megszületése a te életedben egy olyan rendkívüli esemény, egy olyan felemelő,

katartikus élmény, kivételes pillanat, amelyhez hasonló aligha van.

Találkozni Istennel – ez olyan mély, meghatározó élmény, amely senkit sem hagyhat hidegen, közömbösen. Ez a találkozás kizökkent a megszokott kerékvágásból, kizökkent a lelki, szellemi télenlenségéből, megszabadít félelmeinktől, gőrcseinktől, kiszabadít a zsugorodás, a közöny, a lemondás sorvasztó állapotából. Krisztus jelenléte megmozgat, dinamizál, ösztönöz, kíváncsivá, nyitottá varázsol. Amikor megtalálod Istent, amikor Jézus megszületik a te életedben is, akkor megtapasztalhatod, hogy mit is jelent a megújult élet.

Vallom, hogy krízisben, céltévesztésben levő mai világunknak óriási szüksége van a „Középpontnak” az újralfedezésére, Isten élő, valóságos jelenlétének a megtapasztalására. Szükségünk van egyes mindennapjainkban Istenre, szükségünk van arra, hogy Jézus megszülessen a szívünkben, szükségünk van az örök karácsonyra. Ebben a különösen önző, közömbös, elfáult világban Isten megnyilatkozása, Krisztus születése, a karácsony több mint egyszeri, rendkívüli történelmi pillanat, ez a mai világ – sokak számára még ismeretlen – létszükséglete.

A megérkező Fiú című írásában mondja Túróczy Zoltán püspök Jézus hozzánk jöveteléről: „Krisztus mindenkihez jön. Idősekhez és fiatalokhoz, asszonyokhoz és férfiakhoz, bűnösökhöz és magukat

igaznak tartókhöz egyaránt. Jön hozzád, akihez ma eljut a szó, az üzenet, és jön hozzám is, aki továbbadom azt.”

Hadd jöjjön Krisztus most hozzánk és hozzád is, születése legyen mindannyiunk életében valóban egy új kezdet, egy határkő, egy bátor személyes és közösségi korszakváltás! A megtestesülés örök idősebsége eredményezze szebb, nemesebb, tisztább eszmények, célok és értékek felismerését, igénylését. Adjon az idej karácsony, az ünnep formái, de legfőképpen tartalmi gazdagsága erőt, bölcsességet és élő hitet megtalálni Isten, megtapasztalni az ő jelenvalóságát a 21. század kuszaságában, bizonytalanságában!

Ezekkel a gondolatokkal kívánok mindenkinek áldott, békés karácsonyi ünnepet és boldog új esztendő. „Ne feledd, ha a karácsony hiányzik a szívedből, akkor a fa alatt sem találsz rá.” (Charlotte Carpenter)

Adorján Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Adventi beszélgetésre és testvéri együttélre hívta meg hivatalába dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke, valamint felesége, Fabiny Katalin az egyházkerület területén szolgáló lelkészek özvegyeit december 18-án délután. A fehér asztal mellett a sok éneklésen és az áhítaton kívül alkalom nyílt arra is, hogy ki-ki elmondhassa, mi történt vele az elmúlt időszakban, miként éli meg örömeit és gondjait. Az adventi csendben elhangzott őszinte szavak, egymás hitét építő visszaemlékezések erősítették és vigasztalták az özvegyen maradtak Krisztusban eggyé lett közösségét.

■ HORVÁTH-HEGYI OLIVÉR felvétele

A gyermekeiket egyedül nevelő édesanyák december 16-án tartották hagyományos előkarácsonyi találkozójukat. Amíg a felnőttek Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész érdekes előadását hallgatták az ünnephez kapcsolódó népszokásokról, addig a picinyek lerajzolták karácsonyi igazi ajándékát, a kis Jézust.

■ BREBOVSZKY ESZTER felvétele

Brenner János-emlékév

Püspöki szentmise keretében nyitották meg múlt szombaton Szombathelyen a Brenner János-emlékévet, amellyel az 1957-ben meggyilkolt Brenner János rábakethelyi káplánra emlékeznek. (Brenner János boldoggá avatási eljárása már zajlik a Vatikánban.)

A szombathelyi székesegyházban Veres András megyés püspök szentbeszédében a papi hivatás vértanújának nevezte Brenner Jánost. Emlékeztetett rá: Brenner János buzgó lelképásztori munkáját nem nézték jó szemmel azok, akik az 1956-os forradalom leverése után legfőbb ellenségeiket a papokban látták. Míg tisztázatlan körülmények között 1957. december 15-én éjjel kicsalták a fiatal papot a plébániáról azzal az ürüggyel, hogy sürgősen beteghez kell mennie. Gyalog indult a szomszédos Zsira község felé, ám útközben megtámadták és brutális módon, harminckét késszúrással meggyilkolták.

► MTI

Antiszemitizmussal vádolják Jimmy Cartert

Antiszemitizmussal vádolja egy befolyásos amerikai zsidó vezető Jimmy Carter volt amerikai elnököt, aki Izrael ciszjordániai politikáját az egykori dél-afrikai apartheidnél is rosszabbnak minősíti új könyvében. „Az hiszem, ez már antiszemitizmus” – mondta csütörtökön Abraham Foxman, az antiszemitizmus ellen küzdő Rágalmazásellenes Liga (ADL) vezetője.

„Egy ilyen képességű és intelligenciájú ember részéről azt állítani, hogy Izrael és a Közel-Kelet kérdéseit azért nem lehet megvitatni, mert a zsidók és a cionisták kizárják a vita lehetőségét, egyszerűen antiszemitizmus” – mondta a nagy port kavart könyv kapcsán, amelynek a volt elnök ezt a címet adta: *Palesztina – béke, nem apartheid*.

Cartert az utóbbi napokban sok támadás érte az Egyesült Államokban Izrael-barát elemzők, Közel-Kelet-szakértők és könyvkritikusok részéről, akik szerint a szerző egyoldalúan és több tényről is tévesen elemzi a közel-keleti konfliktust.

Ugyanakkor nem minden zsidó szervezet állt be a Cartert bíráló táborába.

Michael Lerner rabbi, a Tikken Közösség vezetője meglepetésként nevezte a kritikákat. Szerinte Carter nem nevezi Izraelt apartheid államnak, csak a ciszjordániai állapotokat jellemzi így.

Az egykori amerikai elnök – akinek a nevéhez fűződik az Izrael és Egyiptom közötti 1979-es békemegállapodás és az ahhoz vezető Camp David-i egyeztetéssorozat – egyebek mellett azt állítja, Izrael-barát csoportok akadályozzák a nyílt vitát arról, hogy az Egyesült Államok milyen Közel-Kelet-politikát folytasson.

Carter az izraeli rádióknak a napokban adott interjújában azt hozta példaként az apartheidhasonlatra, hogy a Jordán folyó nyugati partján olyan szabályok vannak érvényben, melyek értelmében az ottani több mint kétszáz zsidó települést összekötő utakon nem haladhatnak palesztinok. Ez szerinte az egykori dél-afrikai apartheidpolitika legkirívóbb eseteire emlékeztet.

A nyolcvankét éves Carternek ez a huszonegyedik könyve, amely már a hetedik helyre lépett előre a héten a *The New York Times* bestsellerlistáján.

► MTI

Középpontban a Szentírás

A Magyar Bibliatársulat Alapítvány (MBTA) *Bibliát minden zárkában* elnevezéssel hirdetett adománygyűjtő akciót ez év tavaszán. A felhívásra befolyt adományok összegét más forrásokból kiegészítve végül összesen hárommillió forint áll rendelkezésükre, hogy megvalósítsák céljukat: teljes Bibliák álljanak rendelkezésre a börtönben fogvatartottak, illetve az ott dolgozók számára.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának alezredese, Benedek Ede december 12-én vehette át az MBTA budapesti székházában az alapítvány adományát, valamint a bibliatársulat kezdeményezéséhez csatlakozó református Kálvin Kiadó kiadványait. A bibliatársulat részéről D. Szabik Imre elnök, nyugalmazott evangélikus püspök adta át az összesen ezeröttszáz darab Szentírást, a kiadó képviselőjében pedig dr. Márkus Mihály református püspök nyújtotta át a börtönkönyvtárak részére – a börtönlelkészek javaslata alapján összeállított – tizenegy különböző kiadványból összeválogatott, ötezer példányból álló könyvcsomagot.

Az összejövetel további részében a Magyar Bibliatársulat Alapítvány közgyűlése zajlott. Elhangzott D. Szabik Imre elnöki, Pecsek Ottó főtitkári beszámolója, Tarr Kálmán főtitkárhelyettes, a Kálvin Kiadó igazgatója pedig a 2006-ban megjelent bibliatársulati kiadványokat, illetve a 2007-es kiadói tervet ismertette. A közgyűlés végén az alapítvány leköszönő pénzügyi fel-

ügyelőjének, Szemerei Zoltánnak a jelentését hallgathatták meg a jelenlévők.

Az alkalom természetesen az előreteljesített jegyében is telt: a főtitkár egyebek mellett kiemelte, hogy a www.parokia.hu/ujkiadas internetes oldalon to-

lisztikai vagy fordítással kapcsolatos észrevételeit, amely az 1975-ben kiadott és 1990-ben revidált új fordítású Biblia szövegére vonatkozik.

Elhangzott továbbá, hogy az MBTA szándéka szerint a magyarországi ke-

Balról jobbra: Pecsek Ottó, D. Szabik Imre, Márkus Mihály, Benedek Ede és Szemerei Zoltán

vábbra is (2007 decemberéig) várják a bibliaolvasó közönség javaslatait, hogy figyelembe vehesse őket a bibliatársulat szöveggondozó bizottsága a 2010-re tervezett új kiadás elkészítése során.

Az alapítvány 2005 végén határozott arról, hogy megkezdi egy újabb, átdolgozott bibliakiadás előmunkálatait. A testület örömmel vesz minden olyan sti-

resztény felekezetek 2008-at a Biblia évének tekintik – a 2003-as németországi példát követve. Ebben az esztendőben a Magyar Katolikus Egyház, valamint a protestáns egyházak egymással összefogva, különféle rendezvények megszervezésével kívánják majd felhívni a magyar társadalom figyelmét a Szentírásra.

■ G. Zs.

Mi kell a nemzet lelki gyógyulásához?

A *Nemzet lelkiállapota* címmel szervezett előadást az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület az Országos Egyházi Iroda Üllői úti székházának földszinti tanácstermében advent harmadik hetében, december 14-én. Hokker Zsolt óbudai beosztott lelkész nyitóáhitata után az est témájáról dr. Rókusfalvy Pál (képünkön) nyugalmazott pszichológus-professzor fejtette ki gondolatait a hallgatóság előtt.

Az előadó Carl Gustav Jungnak, a 20. század egyik legnagyobb lélektani elméletalkotójának a rendszerét vázolta fel referátuma elején, s ennek alapján határozta meg nemzetünk lelkiállapotának a diagnózist, valamint a szükséges terápia irányát és célját.

Jung egyik legnagyobb horderejű felfedezése, az ember eredeti istenképűségének mélylélektani bizonyítása alapján nyilvánvalóvá vált, hogy a bűnre való hajlam nem előre kódolt az emberi lélekben. A bűn a szabad akaratból eredő hibás döntések eredménye – ebből fakad a lélekromboló hatás, amelyet léleképítéssel kell ellensúlyozni. A nemzeti közösség építése és gyógyítása szintén léleképítő munkával kezdődik, mivel az

FOTO: PÉTER GÁBOR

egyen lélektani értelemben nem különül el a kollektívától.

Rókusfalvy Pál a magyar nemzet lelkiállapotát katasztrófálisnak nevezte. A történelem során népünk egységes maradt ugyan, de az egyének lelkiállaga súlyosan megrongálódott. A jelenben tapasztalható társadalmi és politikai folyamatok ezt az állapotot rendkívüli mértékben súlyosbítják. Az előadó szerint ma Magyarországon központosított diktatúra van hatalmon, amelynek gonosz erői gazdasági, pszichológiai és – most már –

vegyi eszközökkel folytatnak célzott népirohadjáratot a magyarság ellen.

A lélektani terápiairól szóló részben a nyugalmazott professzor kiemelte, hogy a legfontosabb tennivaló a Szentírás üzenetének komolyan vétele és gyakorlati megélése lenne. „Nem kell nagy dolgokra gondolni. Elegendő lenne a gyógyuláshoz szeretetben, békességben élni rendezett családi életünket. Értelmes cselekedetekkel értelmet és célt adhatunk életünknek. Saját belső rendezettségünket sugározhatjuk magunkból, s így építhetjük és gyógyíthatjuk a nemzeti közösség kollektív lelkiállapotát” – fejtette ki az előadó.

A nemzetnek sürgős pszichés terápia van szüksége, amelynek célját Rókusfalvy Pál három pontban jelölte meg: fontos, hogy helyes táplálkozással, testmozgással és rendezett emberi kapcsolatok kialakításával egészséges életmódra törekedjünk; a Szentírás és az evangélium értékeit alapján igazságban kellene élnünk életünket; a jelen helyzetben pedig népünknek új lelki honfoglalást kell végrehajtania, hogy újra erős nemzeté válhasson.

■ P. G.

Hanuka ünnepe

Hanuka vagy hanukka, azaz felavatás – másként a fény – ünnepén a zsidók a jeruzsálemi templomnak a szír-görög dúlás utáni, az i. e. 165. évben történt újbóli felszentelésére emlékeznek. Az ünnep a zsidó naptár szerint kislév hó 25-től tévés 2-áig tart, ez az idén a Gergely-naptár szerint december 16. és 23. közé esik; az első gyertyagyújtás ideje december 15-e volt.

A magyarországi zsidó szervezetek Budapesten először 1997-ben a Nyugati téren gyújtottak hanukagyertyát. Azóta a zsinagógákon és a zsidó klubokon, intézményeken kívül több köztéren is gyertyát gyújtva, illetve zenés-táncos rendezvényekkel köszöntik az ünnepet. December 14-én este a Petőfi Csarnokban Klezmer és irodalom címmel került sor irodalmi-zenés rendezvényre. A Mechon Simon Alapítvány *Chanukka a Parlament előtt* című rendezvényét december 15-től december 23-ig tartotta a Kossuth téren, a Chábád Lubavics – Zsidó Neve-

lési és Oktatási Egyesület és az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség a Nyugati téren rendezte hanukai ünnepségét december 16. és 21. között.

A hanuka örömműnnp, a szabadság – a vallási és a fizikai szabadság –, valamint a fény ünnepe is. A szeleukida IV. Antiochosz Epiphanész i. e. 168-ban kislév hó 25-én foglalta el Jeruzsálemet, és a hagyomány szerint három évvel később ugyanezen a napon foglalta vissza a várost a Júdás Makkabeus vezette zsidó sereg. Amikor a makkabeusok a megszenteltelenített szentélyben meg akarták gyújtani az örökmécsest, csak egy kis korszónyi tiszta, megszentelt olajat találtak. Bár ez alig egy napra lett volna elég, csodás módon mégis nyolc napig égett, amikor sikerült tiszta, megszentelt olajhoz jutni és a templomot újra felavatni.

Az ünnepre, amelyet már Jeruzsálem felszabadítása után egy évvel megültek, azóta mécses- vagy gyertyagyújtással emlékeznek. Kislév hó 24-én este egy

lángot gyújtanak a nyolcágú gyertyatartón, a hanukián, majd minden este egyet többet az úgynevezett szolgálgyertyával (samesz). A gyújtás után az égő sameszgyertyát is helyére teszik. Az új gyertyát mindig balról teszik hozzá a többihez, és balról jobbra haladnak a gyújtással. A gyertyatartó a zsinagógában – miként a szentélyben – a déli oldalon áll, keletről nyugatra fordítva. Ott hon az ablak közelébe helyezik, hogy fénye kifelé is világítson, és hirdesse hanuka csodáját. A láng meggyújtásakor első alkalommal három, a többi napon két imát mondanak. A gyertyáknak legalább fél óráig kell égniük, és nem szabad őket világításra használni.

Hanuka idején sem böjtölni, sem gyászolni nem szabad. A hagyomány szerint amíg a hanukai lámpás fénye ég, a gyermekeknek és az asszonyoknak sem szabad dolgozni és tanulni, mert ők is részt vettek a szabadságharcban.

► MTI

Fekete zene – fehér füleknek

▶ **Négy fekete énekesnő és egy zongorista: ez a Breeze Gospel. Az Egyesült Államokból európai turnéra indult együttes hazánkban is fellépett. Békéscsabai koncertjükön az evangélikus Kistemplomban tapsolhatta a közönség december 8-án.**

Bár világi szervezés keretében, mégis hozzájárulhatott az advent kettős hangulatának, az elcsendesedés és a várakozás örömeinek elmélyítéséhez a kamaraegyüttes fellépése. Élőben magyar ember ritkán hallhat eredeti gospel, nem beszélve az ország délkeleti csücskében élőkről. Nekik karácsonyhoz közeledve gyakran nem jut más, mint – a szívünknek egyébként oly kedves – *Mennyből az angyal* a *Csendes éj* terjedő repertoár. Ezért volt különösen nagy élmény, hogy a jelenlévők meghallhatták: így is lehet örülni és Istent dicsérni.

A szakirodalom megkülönböztet fekete és fehér gospel. A Breeze nevű for-

máció az előbbi képviseli. A műfaj körülbelül hét évtizede, a nagy gazdasági világválság idején terjedt igazán, amikor a világvárosok gettóinak utcai templomaiban dicsőítették a Szabadítót. Mára az egyik legkedveltebb stílussá vált, az utca helyett pedig koncerttermekben, stadionokban és lemezstúdiókban csendülnek fel a gettókból született dallamok.

A Breeze Gospel tagjai fekete öltözkökkel, a nyakukba tett sárga és kék selyemsáljukkal az amerikai templomok hangulatát varázsolták a békéscsabai istenházába. Az együttes másfél órában mutatott keresztmetszetet a feketék zenéjéből. Az egyik legismertebb és legvidámabb *Oh Happy Day* mellett felcsendültek meditatívabb dalok is. Az énekesek egyedi hangszíne hol a megváltás öröme, hol a fájdalmat jelenítette meg – igazán emlékeztetesen.

A hangulaton csak a közönség „viselkedése” rontott. Ha egy többteteles Schubert-szimfóniát hallgattunk volna, biztosan olyan udvarias tapsvihar tört

volna ki az egyes részek között, hogy a karmester mérgében földhöz vágta volna a pálcáját. A Breeze énekesei azonban szinte úgy könyörögtek ki az első tapsokat. Azok egy része meg, akik eleget tettek a kérésnek, sehogyan sem tudta jókor összeütni a tenyerét. A hölgyeknek azon kísérlete pedig, hogy mindenki felállva örüljön velük egy-egy lendületes dal alatt, reménytelen próbálkozásnak tűnt.

Hiába, a mi dédszüleink az *Áldott légy, te kisdedeckét* dúdolták kalácsgasztás közben, amikor a feketék hordókat püföltek örömkömben az amerikai sikátorokban farkaséhesen... Vagy a hite, vagy a jókedve hiányzik az európai embernek... Vagy – ami a legszomorúbb, mégis talán a legvalóságosabb – mindkettő.

Csak reménykedhetünk, hogy a jövőben egyre gyakrabban halljuk más népek keresztény zenéjét is. Mert amellet, hogy kincsként őrizzük a sajátunkat, érdemes rácsodálkoznunk más kultúrák muzsikájára is.

■ L. J. Cs.

Szabadítót mondani

Megjelent Nagy Gáspár verses CD-je

▶ **Nagy Gáspár Magyar Örökség díjas költő neve összeforrt az '56-os forradalom emlékezetével. Kultikus versei a nyolcvanas évek elejétől kezdve jelentek meg, és minden kockázatot vállalva figyelmeztették a hatalmat az antigonéi parancsra: temetetlen halottainknak meg kell adni a végtisztességet. Szabadítót mondani címmel frissen megjelent dupla CD-jén Nagy Gáspár maga olvassa fel életműve legfontosabb verseit.**

A Magyar Katolikus Rádió gondozásában megjelent hangoskönyv a költő harmincéves pályájából száztíz verset tartalmaz. A több mint két órába sűrített előadás megindító élményt kínál. A költő póztalan, ám érzelmeivel telített előadásában elhangzó emblemikus versek sűrített kórképet tárnak elénk.

Elhangzanak azok a költemények is, amelyekért a nyolcvanas években kemény büntetéssel sújtotta őt és szerkesztőit a hatalom. 1984-ben az *Új Forrás* című folyóiratban jelent meg az *Öröknyár: elmúltam 9 éves* című költeménye, melyben

nyíltan követeli Nagy Imre eltemetését és gyilkosainak megnevezését: „(...) egyszer majd el kell temetni / és nekünk nem szabad feledni / a gyilkosokat néven nevezni!” A költő „jutalma” nem maradt el: elbocsátották írószövetségi állásából. A *fiú naplójából* című verse miatt a *Tiszatáj* című folyóirat szerkesztőit bocsátották el.

Nagy Gáspár hét éves volt, amikor 1956 őszén menekülő pesti srácok kértek szállást szülőfalujában, és meséltek a forradalom napjairól. Feledhetetlen maradt számára az '58-as „öröknyár” is, amikor apjával és nagybátyjával megsírták a kivégzett miniszterelnököket. Történelmi érzékenységét, erkölcsi felelősség tudatát a pannonhalmi bencés gimnázium tovább táplálta.

Életének további két szimbolikus eseménye 1968 prágai tavasza és 1989 fordulata. Szomorú, hogy a rendszerváltozás öröme csak pillanatnyi lehetett költészetében. Nagy Gáspár napjaink kórképét éppoly kérlelhetetlenül megrajzolja, ahogy a diktatúra idejében tette. Nem kerülük el a figyelmét a „magyar abszurd”-béli *Békebeli kannibálok* sem: „... egymást zabálják / föl a barátok / mintha nem volna / már ki ellen / hurrá hajrá most / egymás ellen!” A CD-n elhangzó utolsó versek

már a számadást készítik. A súlyosan beteg költő létösszegző verseiben a biztos hazatalálás öröme szólal meg.

Nagy Gáspár vallja, hogy „egy élére állított vers sokat tehet”. E hite szerint dolgozott, alkotott egész életében. Mintegy húsz verses-, próza- és esszéjövete jelent meg, számos díj és elismerés bizonyítja, hogy munkáját igen értékesnek találták. Művei a magyar nemzeti kultúra nélkülözhetetlen kincsei.

■ JÁNOSI VALI

Nagy Gáspár: Szabadítót mondani – Versek a költő hangján. Magyar Katolikus Rádió Zrt., Budapest, 2006.

Anya és leánya karácsonyi kiállítása

Szervátiusz-díj Petrás Máriának

Bethlehemnek jászolában, Angyali üdvözlés, Szent család, Háromkirályok imádása, Engedjétek hozzám a kisdedekeket, Csángó Madonna... Árad a karácsonyi hangulat a sokfigurás kisebb-nagyobb szobrokból, a különböző, kedvesebből kedvesebb, néha finom színezésű, máskor a mondanivalót csak egy-egy aranyos vonallal erősítő figurális domborműből.

Petrás Mária keramikusként és népi énekes művésze. Erdélyben, Diószénben, a Szeret mentén született, moldvai csángó földművesek gyermekeként. Eddigi, húszéves munkásságának egyházművészeti értékeiben órákig lehetne gyönyörködni. Alakjainak ránc mosolygó arca, szeme némán is válaszol fel sem tett kérdéseinkre. A terem karácsonyi nyugalom, hitet, szeretetet áraszt.

A kerámia művésze megérdemelten kapta meg Szervátiusz Tibor szobrászművésztől az általa alapított Szervátiusz-díjat. A díjátadás alkalmával Kulcsár Edit, a galéria igazgatója és az alapító, Szervátiusz Tibor a

művészetbarátok nevében is köszöntötte Petrás Máriát.

Karácsonyi hangulatban lép át a látogató a kisebb terembe, ahol a művésznő leányának, Alinának a fiatalságot tükröző, szinte az új tavasz ígérte hozó színes, virágos kerámiatárgyai, dombor-

művei, -díszei – mint a csupa virág szív vagy kedvenc virága, a tulipán – fogadják a művészet értőit. Szinte meglepő derűs művei mellett hallgatni korát meghazudtoló komoly szavait: „A műhelyben munka közben mindig énekelünk. A kerámiát és az éneklést nem tudjuk szétválasztani, a kettő egyszerűen összetartozik... A mai napig találkozót szervezünk Diószénben, nagyon fontos számunkra a rokoni kapcsolatok ápolása. A nagyanyámtól főzni, varrni, kötni tanultam, a nagyapámtól pedig a természet szeretetét... A mai világban az embernek több lehetőség után kell néznie. Én a kertészet mellett döntöttem. Gyógy- és aromanövény-termesztéssel szeretnék foglalkozni...”

Íme, egy sok mindenről beszélő karácsonyi kiállítás, sok tanulsággal!

■ SCHELKEN PÁLMA

A kiállítás a Vármege Galériában (Budapest V., Vármege u. 11.) látható keddtől péntekig 10 és 18 óra között 2007. január 20-ig.

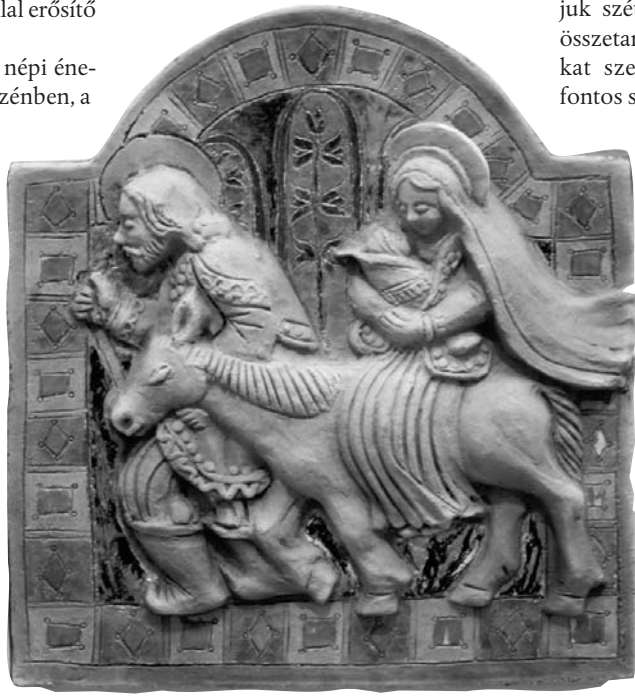

FOTO: BOTTA DENES

Német orgonamuzsika

Pál Diana új CD-je

A 17–18. századi német orgonazene változatos területeire kalauzolja el a hallgatót Pál Diana orgonaművész karácsonyra megjelent hangfelvételével. A művész 2001 óta a békéscsabai evangélikus templom orgonistája. Hangszerének kitűnő ismerőjeként a CD-felvétel a német birodalom billentyűzenéjének különböző stílusú műveiből válogatott. Dietrich Buxtehude és Johann Sebastian Bach liturgikus használatra szánt művei a protestáns egyházzenéből adnak ízelítőt, Johann Pachelbel, Georg Philipp Telemann és Carl Philipp Emanuel Bach szabad kompozícióiban pedig a kor német, itáliai és francia játéktípusát ismerhetjük meg. E zeneszerzőket egyetlen szállként az köti össze, hogy Johann Sebastian Bachot mindegyikükhöz érzékeny kapcsolat fűzte.

A nagy példakép, Dietrich Buxtehude (1637 k.–1707), az északnémet iskola kiemelkedő képviselője a lübecki Mária-templom orgonistájaként Bachkal akár sógorságba is kerülhetett volna. Johann Pachelbel még eisenachi szolgálata idején, 1677-ben kötött meleg barátságot a városi muzsikusként Ambrosius Bachhal, Johann Sebastian apjával. Mind Buxtehude, mind Pachelbel jelentős szerepet játszik Bach tanulóiéveiben, kettejük csodált művészete mintaként szolgált számára, ami nyomon követhető a könyvtárból előkerült egy kisebb és két nagyobb kéziratot billentyűsmuzsika-gyűjteményből is. Telemann (1681–1767) Johann Sebastian Bachkal szoros személyes kapcsolatot ápol, így lett Bach második fiának keresztapja. A keresztfiú – egyben a leghíresebb Bach fiú –, Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788) lépett Telemann örökébe halála után Hamburgot főtemplomának zeneigazgatójaként és a Gymnasium Johanneum kántoraként.

Buxtehude művei az előadóművész kedvenc repertoárdarabjai közé tartoznak. Ez kihallatszik a *g-moll prelúdium és fuga* (BuxWV 163) finom és pregnáns megszólaltatásából, a szeszélyes futamok és a szigorú imitáció váltakozásának művészi kezeléséből. Az *Ein feste Burg ist unser Gott* (BuxWV 184) lutheránus gyülekezeti ének feldolgozása az előadó markáns regisztrációjával, az ornamentika tiszta és világos megformálásával lesz egyedivé. Pachelbel (1653–1706) *Hexachordum Apollinis* című ciklusa Apolló hathúrú lantját idéző, billentyűs hangszere írt világi variációk gyűjteménye. Az *Aria quarta* tételeinek füzere az orgona változatos hangszín-kombinációi révén válik plasztikussá. Pál Diana az itáliai és francia játéktípust kombináló *Pièce d'Orgue* (BWV 572) című Bach-műnek a Johann Gottfried Walther-től fennmaradt változatát játsza-

szá, melyet a felvételen különösen áttetsző színezetű regisztrálással hallhatunk. Bach Weimarban írott darabjai átdolgozásának eredményeképpen született meg a *Lipcei gyűjtemény*, mely tizen-nyolc korálélőjátékot tartalmaz (BWV 651–668). A lemezen az I. gregorián mise *Gloria* tételéből német nyelvű korálénekké váló *Allein Gott in der Höh' sei Ehr* (BWV 663) G-dúrban írott feldolgozása hallható.

A békéscsabai evangélikus templom öt éve felavatott Aquincum orgonájának különlegessége s egyben újabb kapcsolódás Bachhoz, hogy hangolásánál egy régi temperatúrát, vagyis hangolási szisztémát vettek alapul, amelyet a német teoretikus és Bach-tanítvány Johann Philipp Kirnberger dolgozott ki. Ő Anna Amália hercegnőnek, Nagy Frigyes porosz király nővérének volt a tanára, akinek C. P. E. Bach is ajánlotta *Szonáták* (Wq 70) című kötetét. A kora klasszikára jellemző „tutti” és „szóló” karakterek váltakozása finom eleganciával szólal meg a művész előadásában. Telemann *Fantáziáiból* három hallhatunk a lemezen. E könnyed hangvételű, invenciózus művek Bach kétszólamú invencióival rokoníthatóak, melyek Telemann korában a házimuzsikálás kedvelt repertoárjának részét alkották.

Az előadóművész és tanár nyilván naponta rákényszerül arra, hogy egy-egy műfaj vagy stílus bemutatásakor a mit megtalálása mellett a legalább annyira fontos *hogyan* kérdésére is választ adjon. Pál Diana szerkesztői munkáján jól érezhető: nem elégedett meg azzal, hogy a szívének oly kedves korszakot műfajilag egyneműen mutassa be, sokkal inkább arra törekedett, hogy a 17–18. század német barokk orgonazenéjét hitelesen és méltón megelevenítse e kor halhatatlan szerzői és műveik lebilincselő gazdagsága által.

■ IVÁNYI-PAPP MONIKA

A CD a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.) is kapható. Ára 2520 Ft.

Híd a cunami felett

Tisch Ferenc a Baptista Szeretetszolgálat iráni programvezetőjeként fél évet töltött a porig rombolt Bamban. Volt, hogy teljesen magára maradt a sivatagban. A maroknyi magyar segélycsapat élén elsőként indult Sri Lankára a szökőárt követő napon. Colombóban magyar árvaházat építettek, s a hálás gyerekek azóta vidám „Sziasztok”-kal köszöntik az arra járó embereket. Japánban eljutott a Fudzsi hegy csúcsára, és a béke szentélyében magyarul is azt kívánta: „Legyen béke a Földön!”

Egy nap azonban munkáját otthagya hazatért. Mindenki megdöbbenve kérdezte: Miért? Erről szól ez a könyv.

Egy gyertyaláng fényénél megvallotta mindazt, amit megélt. A személyes hangú, őszinte vallomásban nem csak a cunamiról, a katasztrófákról, Iránról, Vietnamból, Kambodzsaról, Sri Lankáról esik szó. Sokkal többről. A sokszor humoros, másról pedig szívzaggató történetek mesélnek mindarról, ami ezek mögött van. Arról, hogy mit tehet az ember, ha úgy szembesül a világgal, ahogy azt korábban elképzelni sem tudta.

Tisch Ferenc: Gyertyaláng – Híd a cunami felett. Tericum Kiadó, Budapest, 2006. Kemény táblás védőborítással, 296 oldal. Ára 2870 Ft.

Copfok

Emelkedett lélekkel kering atyánkfia az emlékező forgatagban, októberi virágzástól novemberi hervadásig, koszorútól kopjfáig.

Otthon azonban, a csöndes debreceni éjben nyugtalanul figyel, füleli Pestet. Csatornáról csatornára ugyanazok: táblás, zászlós tüntetők, könnygáz meg vízágyú, távolabb ünneplős civilek, néhány sámaszkos, egyikük épp követ hajít, emitt pajzsos, gumibotos, marcona sorfal – hátulról. Egy-két szöke copf villan: rendőrlányok. Mintha csak sodródának robusztus társakkal, csipejük is másképp mozdul, de a kéz a gumibottal már ugyanúgy lendül, begyakoroltan, szakszerűen, vezényszóra.

Kering az atyafi a kép- és hírzuhatagban, kereskedelmin, közszolgálatin, menekülő, gumilövedék, kardlap meg egy fiú – akár egy Delacroix-kép –, zászló tartva, percekig mozdulatlanul, s ismét rendőrök, arc és szám nélkül, közöttük lányok, libbenő copf.

Vajon – tűnődik atyánkfia – otthon majd simogat-e kezük gyermeket, őszülő szülőt, s éjjel bomlik-e az a copf szerelmesen fiúra, férjre?

A szópárbajos időben, egyre távolodva, az emlékezet vetítőképén állóképek: rendőrlány copffal.

■ OZSVÁTH SÁNDOR

Búcsúzik az Angliai Magyar Tükör

► A Protestáns Újságírók Szövetségének Rát Mátyás-díját idén ősszel a Londonban élő Pátkai Róbert nyugalmazott evangélikus püspök vehette át. A napokban kaptuk a hírt, hogy az ideai esztendővel – anyagi okok miatt – megszűnik az általa szerkesztett Angliai Magyar Tükör, melynek „nekrológját” Sárközi Mátyás küldte el szerkesztőségünknek.

Az Angliai Magyar Tükör 1993 és 2006 között – megszüntetéséig – igen fontos szerepet töltött be. Magyar olvasmányt, kulturális információkat és pártatlan közéleti tájékoztatást nyújtott olvasóinak. Olvasótáborában sokan voltak a magyar közösségtől távol élők, akiknek a lap jelentette a magyar szót.

Az Angliai Magyar Tükör hírlevélből lett folyóirat, ami elsősorban a zsrnalisztikus érzékről tanúskodó Pátkai Róbert evangélikus püspök, valamint az első szerkesztő, az újságcsinálásban nagy gyakorlattal rendelkező író, Kutasi Kovács Lajos érdeme. Ő azonban 1995 novemberében meghalt. Helyére Pátkai Róbert mellé Jotischky László, Radnóti Zoltán és Sárközi Mátyás lépett, így alakult ki a lap új arculata. Vásárhelyi Gyula kiváló új felelőset tervezett. A magyar vonatkozású sajtószemle megszűnt, de megmaradt a Hazai Tükör, a Magyar Világhíradó és a Házunk Tája hármass felosztású hírcsokra, amelyet minden olvasó örömmel használt fel tájékozottsága szélesítésére. Sajnos a vezércikkírónak, interjúkészítőnek és könyvrecenzensnek egyaránt kiváló Radnóti Zoltán túl korán hagyott itt bennünket...

1995-ben kezdte el nyelvészkedő rovatát Sárközi Mátyás; 1998-tól írta cikkeit, majd remekbe sikerült londoni beдекkerit Neményi Ninon, s 2002-től kö-

zölte színvonalas kiállításbeszámolóját Pál Miklós.

Az Angliai Magyar Tükörnek készséggel adott verset közlésre Határ Győző, Gömöri György és Tornai József, prózát Jókai Anna, Kabdebó Tamás, Jotischky László és egy ideig Czigány Lóránt is. Ambrus Győző külön a lap számára rajzolt elsőrangú illusztrációkat.

Pátkai Róbert és Jotischky László vezércikkei magvasak, de olvasmányosak voltak. Hozzájuk csak néha csatlakozott más szerző, például Kurucz György. Habsburg Ottó és Borbándi Gyula eredeti írásait is közölte a lap.

A szerkesztők nem írták tele negyedéves folyóiratukat, a szerzők névsora népes és rangos. A teljesség igénye nélkül: Czigány Magda, Deák Ernő, Fabiny Tamás, Horváthy György, Kanócz Gila, Kanócz István, Koreny János, Lillywhite Daróczy Sarolta, Nádasdi Myrtill, Pallai Péter, Péter László, Rentoul Ferenc, Rónay Gábor, Schabert Gábor, Tüttő György, Udvarhelyi Olivér, Vincze István.

Érdeklődésre tartott számot az Angliai Magyarok című sorozat, és a szerzők időről időre elemezték a magyar belpolitikai helyzetet is. A lap sűrűn közölt könyvrecenziókat.

A tartalmi és nyelvi színvonalat mindvégig sikerült fenntartani. Az Angliai Magyar Tükör sokaknak fog pótolhatatlanul hiányozni.

Médiamunkások adventje

► Adventi szakmai szeretetvendégségre hívta tagjait a Protestáns Újságírók Szövetsége (PRÚSZ) december 14-én. Székhelyükön, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházában megrendezett alkalmon az egyesület több mint harminc tagja a „Mennyit érünk?” kérdésből kiindulva boncolgatta, vajon mivel és hogyan lehetne még vonzóbbá, illetve aktívabbá tenni a szervezetet.

Az adventi koszorú gyertyáinak fénye mellett megtartott találkozó nyitóáhitatának alapjéigéül dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházak közöség püspöke – a karácsonyi történet elbeszélésének gyakrabban idézett lukácsi verziója helyett – Máté evangéliumának egy részletét választotta (1,18–24). Mint elmondta, az újságírók számára példaértékű, ahogy az evangélista megkülönbözteti egymástól a hírt (tudniillik hogy Fiú született) és a kommentárját. „A mi feladatunk is az – emlékeztette a PRÚSZ korábbi alelnöke a megjelenteket –, hogy az Úr munkatársaként ennek a jó hírnek a továbbadásán munkálkodjunk.”

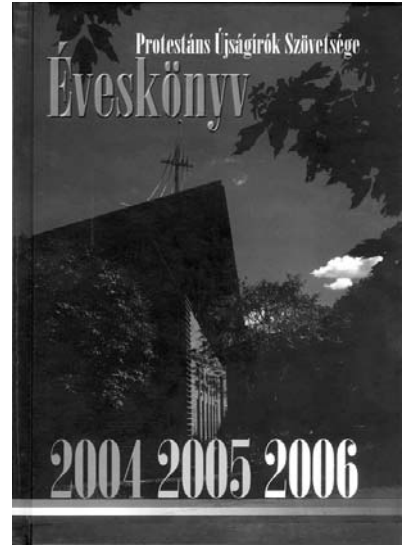
Az alkalom „hivatalos” megnyitásként Novotny Zoltán, a PRÚSZ elnöke és dr. Nagy Sándor, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának világi elnöke, a Dunamelléki Református Egyházkerület főgondnoka köszöntötte a résztvevőket. A meghívóban jelzett témáról folytatott fórumbeszélgetést Szentesi Zöldi Lászlónak, a szövetség titkárnak és T. Pintér Károlynak, az Evan-

gélikus Élet főszerkesztőjének gondolatai vezették be.

A hozzászólók közül többen is a tagok közösségi igényét fogalmazták meg: egy-egy találkozás – legyen az közgyűlés, kötetlen vacsora vagy továbbképzés – emberileg és szakmailag is sokat ad, adhat a résztvevőknek. Szintén sok szó esett a fiatalabb generációk megszólításáról, a képzésükben rejlő lehetőségekről, valamint a társadalmi kérdések tematizálásában való aktív (aktívabb) szerepvállalásról.

Kreatív ötletekben nincs hiány – foglalhatjuk össze röviden az önvizsgálat eredményét. Am hogy a tervek közül mi valósul meg, illetve hogy a szövetség mennyire tud eleget tenni abbéli céljának, hogy segítse az egyházak médiamunkáját, az nem csupán a szervezeten múlik.

A PRÚSZ eddigi tevékenységéről mindenestre híven beszámolt a most megjelentetett és a szeretetvendégségen „karácsonyi ajándékként” átadott Éveskönyv 2004–2006 című kötet, amely szerkesztői

– Faggyas Sándor és T. Pintér Károly elnökségi tagok – szándéka szerint elsősorban egymás (jobb) megismerésében szeretné segíteni a tagokat. A könyvben írásaikkal is megjelenők közül sokan olyan cikkeket „csatolták” bemutatkozó sorai mellé, amely eredetileg hetilapunkban, az Evangélikus Életben jelent meg.

■ VITÁLIS JUDIT

A PRÚSZ Éveskönyve előre egyeztetett időpontban megvásárolható a szövetség székhelyén. Információ: Nagy Zsuzsanna (20/824-9657). Ára 2500 Ft.

FOTÓ: BOTTA DÉNES

Megnyitotta jubileumi kiállítását a MAKÚSZ

A Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége (MAKÚSZ) számos programmal emlékezett meg alapításának tizenötödik évfordulójáról. Az év utolsó eseményeként sajtófotó-kiállítást rendezett, melyet december 15-én nyitott meg a szervezet elnöke, Szikora József és Gebauer Szabolcs főtítkár a XII. kerületi MOM Művelődési Központban. A Táguló körök című sajtófotó-pályázatra beküldött ké-

pek közül a Móser Zoltán és Nagy-Bozsok József fotográfusokból álló zsűri az első díjat Cimbal Gyulának, a Magyar Távirati Iroda fotóriporterének ítélte, a MAKÚSZ különdíját pedig Várhegyi István, a Pest megyei Helyi Téma szerkesztője kapta. A kiállítás, melynek dr. Korzenszky Richárd tihanyi perjel a fővédnöke, 2007. január 13-ig tekinthető meg.

► MAKÚSZ-infó

CIMBAL GYULA: SZABADSÁG

► Csizsér Ferenc tizenhat éve vezeti a Magyar Televízió Vallási és Egyházi Műsorok Szerkesztőségét. A televíziós szakember az egyetem évek után két évet a tengereken hajózott, majd 1975-ben útja az MTV-be vezetett. Az első másfél évtizedben a képzőművészeti szerkesztőség gyártásvezetője, a rendszerváltás után nevezték ki jelenlegi posztjára. Felesége is az intézményben dolgozik. Két felnőtt leánya már családot alapított; interjúalanyunk három unokával büszkélkedhet.

– A karácsony ünnep, avagy munka az Ön számára?

– Mind a kettő, de inkább ünnep. Gyermekkoromból fantasztikus karácsonyi emlékek élnek bennem. Nem is az ajándékokra gondolok, hanem a megélt élményekre, a nevezetes téli este hangulatára. Már nem élnek a szüleim, de ma is úgy érzem, ott vannak velünk, s együtt énekeljük a Mennyből az angyalt. A csengőt most én rázom meg, s az unokáim rohannak a fához. De ezekben a meghitt pillanatokban sem feledhetem, hogy kollégáim közül többen is dolgoznak ilyenkor, s hajnalban térnek haza.

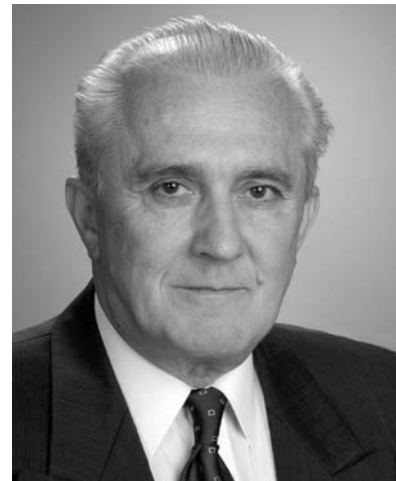
– A rendszerváltás után építette fel a szer-

Beszélgetés az MTV Vallási és Egyházi Műsorok Szerkesztőségének vezetőjével

kesztőséget alkotó csapatát. Megítélése szerint milyen eredményeket hozott a munkájuk az eltelt idő alatt?

– A munkám jelentős része már korábban is szervezésből állt; ezen adottságomat az új helyemen is kamatoztathattam. Ekkor jöttem rá, hogy a bonyolultabb, a politika területét is érintő feladatok megoldásában a kompromisszum-készségemre is szükség van. Szoros kapcsolatot alakítottunk ki az egyházakkal, új műsorokat indítottunk be. Eredménynek könyvelem el, hogy az első év kétezer-hatszáz perces műsorideje mostanra tízezerre növekedett. E számok alapján – az Európai Műsorszórók Szövetségének (EBU) a kimutatása szerint – az európai közszolgálati televíziók rangsorában az ötödik helyet foglaljuk el Portugália, Spanyolország, Lengyelország és Olaszország után.

Az első évben nyolc egyházzal és felekezettel kötöttünk megállapodást. Azóta a bejegyzett egyházak száma kétszáz főlé emelkedett; a velük kapcsolatos információk a Sokszínű vallás című műsorban kapnak helyet. Huszonkét fős mun-

katáris gárdával dolgozom, amely az évek során igazi csapatá lett.

– A szerkesztőség megalakulásakor a Magyar Televízióban egy másfajta szemlélet uralkodott. Hogyan viszonyultak az intézmény vezetői az új műsorokhoz?

– Nem tagadom, erős félsz munkált bennem, amikor az akkori főszerkesztő, Czigány György megbízott a feladattal. A

magam részéről átéreztem a felelősséget, kamaszkoromig rendszeresen ministráltam. Az ökömené szelleme sem állt messze tőlem, édesanyám katolikus, édesapám református lévén. Apám reverzálist adott, így katolikusnak neveltek, de mindkét vallás felé nyitott családban nőttem fel. A területemen nélkülözhetetlen toleranciát már gyermekkoromban megismertem, ugyanis a falunk lakóinak a fele szerb volt. Az egyszerű emberek közösen gondozták a hagyományokat, a mások ünnepeit is ugyanúgy megtartották.

Sikernek tekintem, hogy munkámat, a szerkesztőség bővülését a tizenhat év alatt az MTV élén álló mind a tizennégy elnök segítette. A vallási szimpátiát magánygynek, a műsorok bővítését közszolgálati feladatnak tekintették. Viszont a televízió hagyományaihoz méltóan elvárták, hogy minőségi műsorokat készítsünk. Magasra tették a mércét, s ennek mi igyekeztünk-igyekeztünk megfelelni.

– A műsorai a határon túl is népszerűek, ezt a nézői levelekből is láthatjuk. Milyen anyanyelvi kötődései vannak?

– Nagypám, Csizsér Béla Erdélyben, Marosvásárhely mellett, Mezőpágoacsán született 1867-ben, és fiatalon jött el onnan. Úgy alakult az életem, hogy tavaly voltam azon a vidéken először, és az ott látottak nagy hatással voltak rám. Ha szerencsém lesz, az ottani református lelkészek segítségével még talán fel tudom kutatni családi gyökereimet.

Nemrégiben a Délvidékre, Tóthfaluba hívtak meg előadásra; a továbbképző központban tapasztaltak is arra serkentek, hogy többet menjek a határon túlra.

– Végezetül had kérjek Öntől egy rövid történetet! Bizonyára fel tud idézni olyan epizódot az elmúlt évekből, amely a szerkesztőségi munkával és a karácsonnyal is kapcsolatban van...

– A karitatív feladatok hozzátartoznak az életünkhöz, műsorainkban mindig teret adunk jótékonsági felhívásoknak, beszámolóink nemes kezdeményezésekről. Néhány éve egy gyermekotthon kérte segítségemet, s karácsonyra szép kis csomagot állítottam össze mesekettéből és egyéb praktikus holmikból. Már el is feledkeztem róla, amikor pakkot hozott a postás, benne a gyermekek által készített játékokkal, figyelmességekkel. Mint gyermekkoromban, ekkor is én kaptam a legszebb és legnagyobb ajándékot...

■ CSERMÁK ZOLTÁN

»NEKEM MÁST SZÁNT AZ ÚR!«

Nyomdász lett, de lelkész maradt

Portrészlet dr. Juhász Gézaról

► Szeretettel fogadnak a terézvárosi bérházban. A rendezett dolgozószoba polcain mindenütt könyvek sorakoznak. Látszik, hogy gazdájuk ezer szállal kötődik a Gutenberg-galaxishoz, alkotó ember, aki számára nem az anyagi érdekek az elsődlegesek, hanem a szépség, a humánus és a tudomány. Egykor gyakorló lelkészként, később újságíróként, majd szerkesztőként, utóbb pedig mint nyomdász és könyvkiadó tevékenykedett. Dr. Juhász Géza életrajzának részleteit Gyarmati Gábor jegyezte le.

– Egyszerű munkáscsaládból származom. 1947-ben érettségiztem; apám nagybátyja, Kuthy Dezső – aki balassagyarmati püspök volt – akkor költözött Pestszentlőrincre, ahol éltünk. A vele való beszélgetések, együttlétek alapján döntöttem úgy, hogy a teológiára jelentkezem. Abban az időben még Sopronban zajlott az evangélikus teológiai oktatás. A mi évfolyamunk volt az első, amely öt éves volt. Az utolsó tanévben már Budapesten tanultunk, mivel akkor szűnt meg Sopronban, és kezdődött el Budapesten, az Evangélikus Teológiai Akadémián az oktatás.

1952-ben avattak lelkésszé. Első szolgálatom Irsára szólt, ott lettem esperesi segédlelkész. Majd Rákospalotára kerültem, onnan pedig a Fasorba egy évre. 1955 nyarán helyeztek át Budavárba, ami azt is jelentette, hogy átadtak az Északi Egyházkerületnek. Itt sem lehettem sokáig, mert 1956 tavaszán a sajtóosztályra irányítottak. Erre azért volt szükség, mert 1956 nyarán Galyatetőn rendezték meg az Egyházak Világtanácsának ülését, ami a sajtó szempontjából nyilvánvalóan többletmunkát jelentett – mind az előkészítésben, mind pedig a gyűlés ideje alatt. Ebben a döntésben azonban nyilvánvalóan közrejátszott az is, hogy pályám kezdete óta rendszeresen írogattam, így nemcsak engem ismertek, hanem addigi munkásságomat is.

A gyűlés idejére tehető, hogy egyfajta átrendeződés kezdődött el az egyházban, ami azt eredményezte, hogy végül – újságíróként egyedül – a szerkesztőségben maradtam. Egészen addig, amíg Keken András nem lett az Evangelikus Élet főszerkesztője, akivel nagyon jól tudtunk együtt dolgozni. Én az ifjúsági és gyermekrovatot vezettem; ifjú egyetemistákat vettem magam mellé segítségnek. Hadd említsek két nevet közülük: Frenkl Róbert és Andorka Rudolf.

1957 őszén részt vettem egy kínai úton. A galyatetői tanácskozás idején ugyanis megismerkedtem a kínai püspökkel, aki mikor a következő évben meghívott egy magyar delegációt, ragaszkodott a személyemhez. Egy csodálatos hónapot töltöttem el ott. Párhuzamosan velünk kint tartózkodott az Állami Egyháziügyi Hivatal (ÁEH) képviselője is. Egy közös vacsora után, amikor Ting püspök arra kért, számoljak be az otthoni helyzetről, eseményekről, számtalan olyan dolgot mondtam az ÁEH képviselőjének jelenlétében, ami – mondjuk úgy – nem nyerte el a tetszését. Hogy ez mennyire játszott közre a későbbi eseményekben, azt utóbb már nem lehet kideríteni, de tény, hogy határozottan arra utasították új püspökömet, hogy vegye le rólam a Luther-kabátot.

Ennek tükrében talán érthető, hogy még abban az évben, 1959-ben megszüntették sajtóosztályi állásomat. Mivel azonban a csepeli gyülekezetben megüresedett egy lelkészi állás, oda mehettem volna. A probléma az volt, hogy ott se parókia, se pénz, se gyülekezet nem volt. A régi Csepeli lebontották, új panelházak épültek, a gyülekezetet pedig szétszórta. Bennem ennek ellenére volt hajlandóság, hogy elvállaljam. Segítségért kértem a püspöktől, aki azonban nem adott, így egyéves fizetés nélküli szabadságra mentem, ami végül harmincévesre sikeredett.

A Zrínyi Nyomdában, az Evangelikus Élet akkori nyomdájában helyezkedtem el, ahol ennek megfelelően mindenki tudta, honnan jöttem, ki vagyok. De ennek ellenére – ne felejtjük el, 1959-et írtunk! – befogadtak. A legmagasabb MSZMP-s vezetők ugyanúgy, mint a közvetlen munkatársak. Igaz, rögtön fel is használtak. Szerkesztem kellett a nyomda saját üzemi lapját, részt kellett vennem a sajtószervezeti munkában, de az én feladatomból a nyomdászutánpótlás felkutatása, szakmai nevelése is. Közülük mostanra sokan magas beosztású szakemberek, nyomdaigazgatók lettek, így akármerre járok, sokszor találkozom volt tanítványaimmal.

1960-ban elvégeztem a MÚOSZ (Magyar Újságírók Országos Szövetsége) újságíró-akadémiáját, 1962-ben pedig – vezérigazgatóm unszolására – beiratkoztam a jogi egyetem esti tagozatára, ahol 1968-ban doktoráltam. Közben a sajtószervezetben több fontos feladatot kaptam, bizottságokba választottak be, közreműködtem újságok szerkesztésében, tervezésében. 1990-ben vonultam nyugdíjba. Ekkor megalapítottuk az Unikornis Kiadót, amelynek elvállaltam a vezetését. Ennek a könyvkiadónak a nevéhez – így hozzám is – számtalan kiadvány kötődik. Hogy csak néhányat említek, mi indítottuk el a százötvenes Jókai-sorozatokat, de nagy sikere volt a II. János Pál látogatásakor megjelent – róla, munkásságáról és a pápaságról szóló – kiadványoknak is. Hasonló sikert hozott válogatott Reményik Sándor-kötetünk kiadása. Ennél a cégnél nem dolgoztam olyan sokáig; 1993-ban, mikor már nagyon fárasztóvá vált, abbahagytam.

1996-ban komoly szakmai elismerésként aranytollas újságíró lettem. Azóta alkalmanként több újságba írok, így az Evangelikus Életbe, nyomdászlapokba, illetve ha felkérnek, máshová is.

– Milyen hatással volt az életére az 1956-os forradalom?

– 1956 májusában már a sajtóosztályon dolgoztam, jölehet

továbbra is Budavárban laktunk, mivel megtarthattuk az ott kapott kétszobás lakást. A munkahelyem azonban a Puskin utcában volt, amellyel szemben gyülekeztek október 23-án a TTK hallgatói. Mivel engedélyezték nekik a szolidaritási felvonulást, néhány százán el is indultak a Bem-szoborhoz. Ekkor mondta Dezséry püspök: „Azért vagy újságíró, hogy tájékoz-tass! Menj utánuk, hogy hitelesen tudjál beszámolni az eseményekről!”

FOTO: BODA ZSUZSA

Úgy is lett, a sajtóosztály autójával a nyomukba eredtünk. Keresztül a Margit hídon, majd át a Bem térre haladt a menet. Mire odaértek, sokan csatlakoztak hozzájuk, hatalmas lett a tömeg. Három táblát vittek magukkal, melyek követeléseiket tartalmazták. Az egyik ez volt: „Az oroszok menjenek haza!” A másik: „A magyar urán a magyaroké!” Ez utóbbi nagyon aktuális volt, hiszen akkor kezdődött a komlói uránvagyon kitermelése. A harmadik táblán ez állt: „Igazi szocializmust!”

Nagyon érdekes volt megfigyelni, hogy – abban a kielezett helyzetben – miként változott, alakult szinte percről percre az emberek hangulata. Ott tapasztaltam meg először, hogy a tömeget akár egy ember is milyen könnyen tudja befolyásolni. El is hagytuk a helyszínt, s visszatértünk a szerkesztőségbe. Azonban még aznap, este nyolc óra körül kimentem én is a Magyar Rádió elé, hiszen ott előtünk vonultak el az oda tartó emberek. Itt is hasonló játszódott le, mint korábban a Bem téren. A tömeg hangulata megváltozott, majd elkezdődött a lövöldözés, amelynek – mint tudjuk – számtalan halálos áldozata lett.

Többször voltam tehát tanúja olyan eseményeknek, amelyeknek nem lett volna szabad megtörténniük.

– Lelkészként és humánus emberként nem érthetett egyet az emberöléssel, bármilyen ideológia mentén zajlottak is, másrésztől azonban értelmiségi, magyar emberként látnia kellett, hogy a szabadság kivívásának súlyos ára lesz...

– Valóban nehéz döntéseket kellett hozni abban az időben. Az egymás oda-vissza való gyilkolásával soha nem értettem egyet, soha semmilyen mértékben nem tudtam elfogadni. Másrészt hadd mondjam azt, hogy munkás származású lévén számomra alapvetően nem voltak ellenszenvessék a hagyományos baloldali értékek. Hiszen azokkal a táblákkal – amelyeket a Bem téren láthattam – nem volt nehéz azonosulni. Meg azért sem, mert láttam olyan esetet is, amikor valakit azért lincseltek meg, mert a cipője alapján (?) ávosnak vélték, s az ilyet még akkor sem tartottam elfogadhatónak, ha valóban sok szörnyűséget követtek el, és valóban nem kedveltük a rendszer kiszolgálóit.

– Mozgalmas életének voltak hullámhegyei és -völgyei. Nyilván nem volt könnyű „lemondani” a lelkészi pályáról...

– Ami történt, nekem valóban hihetetlenül nagy törés volt. Csak úgy tudtam átvészelni, hogy egyrészt szeretett feleségem mindig mellettem állt, másrészt egy olyan közösségbe kerültem, amelyik befogadott. Nemcsak az egyszerű munkások, hanem a vezetők is. Közéjük még ma is szívesen megyek, hiszen a nyomdászok különleges közösséget alkotnak. S persze templomba is mindig jártam, járhattam. Igaz, nagyon hiányzott, hogy nem szolgálhattam, de annak idején még helyettesíteni sem mert senki felkérni, hiszen ezzel az egzisztenciáját, családját biztonságát vagy akár a szabadságát kockáztatta volna.

Nekem mást szánt az Úr! Többeket sikerült „megmentenem” úgy, hogy álláshoz, munkahelyhez, kenyérgeszethez juttattam őket, amikor máshol – például egyházi múltjuk miatt – esélyük sem lett volna elhelyezkedni. S a magam módján akkor is hirdethettem az ígét, az evangéliumot, amikor bár nem lehetett egyházi temetése egy-egy volt kollégának, de a ravatalnál én búcsúztathattam el. És tartottam névadó ünnepséget, szólhattam esküvőn és más családi, közösségi ünnepeken is. Az embereknek ugyanis – tapasztalatom szerint – igenis volt, van igényük Isten közelségének a megtalálására, s ezért gyakran kerestek meg kétségeikkel, kérdéseikkel, amikor igenis fontos, talán meghatározó volt, amit tőlem hallhattak, amit én tudtam mondani nekik.

Egyházi vezetők tanácskozása Brüsszelben

Az Európai Egyházak Konferenciája szervezésében Brüsszel adott otthont december 12–13-án a protestáns, anglikán, ókatolikus és ortodox egyházi vezetők tanácskozásának. A mintegy hatvan résztvevő kicserélte tapasztalatait az egyházaknak az egyesülő Európában betöltött szerepével kapcsolatban, valamint áttekintette a szeptemberi nagyszombeni III. ökumenikus találkozó előkészületeit. A jelenlevők meghallgatták a finn evangélikus egyház összefoglaló jelentését a 2006. esztendőről abban az összefüggésben, hogy az elmúlt évben Finn-

ország töltötte be az EU elnöki tisztét. Tanácskozásuk végén az egyházi vezetők nyílt levelet intéztek Európa politikusaihoz a kontinens és az egyházak viszonyával kapcsolatban.

A magyarországi egyházakat dr. Bölskei Gusztáv református püspök, a zsinat lelkészi elnöke, dr. Bóna Zoltán, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtákará, valamint dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház ügyekért felelős püspök képviselte a brüsszeli eszmecsérén.

► EvÉlet-infó

Sólyom László: Európa az elitek projektje

Sólyom László szerint Európa az elitek projektje volt, és egyelőre az is maradt, az EU nem termelt ki olyan egységes szellemet, amely közvetlen választ és egységes szellemi alapot adna. A köztársasági elnök erről az Európa az átalakuló világban című konferencián beszélt múlt csütörtökön Budapesten, az Akadémián.

Az államfő nyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy az európai integráció lényegében megrekedt a jogtechnikai és a gazdasági követelmények teljesítése szintjén. Magyarországról szólva Sólyom László kiemelte, hogy a rendszerváltásba „bele volt programozva” a tömeges kiábrándulás és a politikai megosztottság.

A konferenciát megelőző sajtótájékoztatón Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke arra emlékeztetett, hogy húsz évvel ezelőtt ugyancsak az Akadémián rendeztek igen jelentős tanácskozást Társadalom és etikai kérdések – keresztények és marxisták vonatkozásában címmel, amely akkor a kétpólusú világrendben óriási visszhangot váltott ki.

A világ megváltozott, nincs két nagyhatalom többé, ma a globalizáció és Európa jövője a nagy kérdés – mondta az MTA elnöke. Hangsúlyozta, hogy a kérdés az: „Honnét jön Európa, és hová megy?” Vizi E. Szilveszter hangot adott azon véleményének is, miszerint „a világ legnagyobb problémája nem gazdasági, hanem erkölcsi”.

Paul Poupard bíboros, a Kultúra Pápai

► MTI

Tanácsának elnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy míg húsz évvel ezelőtt az egyház még az ateizmussal szembesült, ma a hitnélküliséggel. Ma kevesebb a meggyőződéses ateista, mint a nem hívó, a közömbös – magyarázta a bíboros. Paul Poupard szerint kettős paradoxonnal foglalkozhat össze a mára kialakult helyzet: „Egy olyan világban élünk, ahol hihetünk anélkül, hogy valahová tartoznánk, és tartozhatunk valahová anélkül, hogy hinnénk.” (Paul Poupard munkássága elismeréseként a Tudomány és Művészet elnevezésű kitüntetés vehette át a konferencia alkalmából az MTA elnökétől.)

Erdő Péter bíboros, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke azt hangsúlyozta, hogy „a keresztény világnézet olyan tényező, amely Európa egyesítése, szellemi egysége irányában hat, és egyúttal akár a jogfejlesztésnek is egyfajta komoly alapját kínálja”.

A háromnapos nemzetközi konferenciát – amelyen protestáns részről előadást tartott többek között dr. Szabó István, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke – a Kultúra Pápai Tanácsa, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és az MTA szervezte. A szervezők célja volt megvizsgálni azt, hogy mi is Európa mint politika, kulturális, társadalmi jelenség a változó, globalizálódott világban, valamint azt, hogy az emberi tudás hol ütközik morális korlátokba.

Szociális kerekasztal

Szociális kerekasztal alakult Budapesten december 16-án a Magyar Szociális Fórum Koordinációs Munkabizottságának kezdeményezésére. Alakuló ülésükön a kerekasztal résztvevői követelték a kilakoltatások azonnali leállítását, a hajléktalanokról való gondoskodást, azonnali élelmiszersegélyek útba indítását a nélkülözőknek, továbbá az élelmiszerhamisítók szigorú megbüntetését és a magyar piacról való kitaltasukat.

Hazánkban nem árokására és nemzetmegosztó politikákra, hanem a legsúlyosabb társadalmi problémák orvoslására van szüksége: a foglalkoztatás növelésére, a megélhetési gondok, a mélyszegénység enyhítésére. A válságból csak úgy lehet kilábalni, ha az emberekkel, a társadalommal együtt találunk kiutat, erősítjük a nemzeti összetartozást és a társadalmi kohéziót – áll a kerekasztalt meghirdető felhívásban.

A társadalmi szervezetek, pártok és szakszervezetek képviselőiből, köztük az MSZP Társadalompolitikai Tagozatának, a Zöldek Pártjának, az Élőláncnak és a Civil Fórumnak a képviselőiből, továbbá szakemberekből – köztük orvosokból, közgazdászokból, jogászokból, pedagógusokból és szakszervezeteseiből – létrejött kerekasztal azt a célt tűzte ki maga elé, hogy hallassa a társadalom hangját, és ne hagyja, hogy a feje fölött átnyúlva, a társadalmi akarat mellőzésével szülessenek az emberek életét, megélhetését, egészségét alapvetően meghatározó döntések.

A szociális kerekasztal kezdetben három nagy témakörrel kíván foglalkozni: az egészségügygel, a megélhetéssel és az oktatással, neveléssel.

Magyarországon 2006-ban több mint hárommillióan élnek a létminimum alatt, csak a nyugdíjasok közül több mint egymillió 750 ezren. „Tömeges gond a közüzemi díjak kifizetése, a gyermekek megfelelő ruházása, táplálása, iskolába járatása. Luxussá vált a kulturálódás, a sportolás, az egészséges életvitel” – fogalmazott Simó Endre, a Magyar Szociális Fórum koordinátora. Az utóbbi napok drasztikus áremelési továbbá rontják milliók amúgy is rossz életkörülményeit és -kilátásait. Elkezdődött az anyagi alapú diszkrimináció beteg és beteg, tanulni és érvényesülni vágyó fiatalok között. Szolidaritás helyett versenyztetés, összetartozás helyett szembeállítás, esélyegyenlőség helyett a szakadék elmélyülése tapasztalható – fűzte hozzá.

A szociális kerekasztal résztvevői kezdeményezik a megmaradt közvagyon további privatizálásának befagyasztását és a közszolgáltatások (egészségügy, oktatás, posta, tömegközlekedés) közösségi tulajdonban tartását.

A kerekasztal alapítói egyetértettek abban, hogy a magyar társadalom szétforgácsolódását csak a lehető legszélesebb demokratikus összefogással lehet feltartóztatni, máskülönben a válság még jobban kiéleződhet.

■ – SE –

Angyalbőrben

Bevallom, néha irigykedve nézek a „normális” keresztény családokra. Azokra, akiknél annak rendje és módja szerint, csendesen telnek az ünnepek: 24-én délelőtt elkészül a halászlé, meg-szül a zserbó, dél körül már a fa is díszben áll. Majd az édesanya kivásalja a családtagok ünneplő ruháját, hogy aztán kézen fogva, lassú lépésekkel elindulhassanak a templomba. Útközben van idő arra, hogy belessenek a házak ablakán (vajon itt járt-e már a Jézuska?), élvez-zék, ahogy ropog a csizmájuk alatt a hó, belehallgassanak abba az áhítatos csendbe, amely csak szenteste ül rá a tájra.

Egy lelkescsaládban minden másképp történik. Mi, akik nem csupán „végfelhasználói”, hanem „elosztói” vagyunk az ünnepeknek, lényegesen más menetrendhez szoktunk. Konyhánkban a hagyományos töltött káposzta illata keveredik a papírragasztó szúrós szagával: készül a hittanos gyermekeknek szánt ajándék papírcsillag. Dupla adag szaloncukrot látok el akasztóval, hiszen az egyházi fa sem maradhat csupasz. És ugyanazokat a karácsonyi énekeket egy nap többször is módomban van elénekelni.

Az „ünnepgyár” persze szenteste délutánján pörög teljes fordulatszámon. Fogalmam sincs, hogy a mennyei Atyának mennyi energiájába került, míg a karácsony minden kellékét összegyűjtötte Dávid városában. Nem lehetett könnyű dolga. Azt viszont megtapasztaltam, hogy nekem legalább tucat-szor kell fordulnom a parókia és a szolgálati autó között, hogy minden a helyén legyen: hangszer, kotta, éneklapok, gyertyák, versek – és persze a jászol. A jászol, mely az év háromszázötven napján keresztül újságtartóként funkcionál, az év végére

azonban a Megváltónak lesz a fekhelye, mikor belekerül édesanyám régi babája meg egy kis szalma a megörökölt ócska heverőnkől. Így lesz aztán évről évre puha a betlehemi gyermek bölcsője, és évről évre egyre keményebb az ócska szalmazsák...

A jászol azóta különösen is kedves színfoltja a szentestéknek, amióta egyszer otthon maradt. Már félúton lehejtünk, amikor rájöttem: a kisdédet a konyhában felejtettem. Rögtön fordultunk is vissza. „Mert az azért megécsicsak furcsa lenne, hogy arról verselnek lelkesen a kis pásztorok meg a bocik, hogy végre láthatjuk a megtestesült Istent, a gyerek meg sehol...” Pontosan huszonöt kilométerrel arrébb, az üres lakásban – érvelt édesanyám. A pásztorok így negyed óra késéssel kezdhették meg az örövendézt – de legalább nem tették hiába.

Az útba eső karácsonyfákon mi csak néhány pillanatra legeltethetjük a szemünket; a hó nem a csizmánk alatt ropog, hanem karácsony este is a téli gumik dolgát nehezíti meg; az ünnep csendjének élvezeti értékét pedig az autó motorzúgása csökkenti jelentős mértékben.

Elvégre nem lehet mindenki pásztor a betlehemi éjszakában, hogy készen kapja az ünnepet fényességgel, kisdéddel és mennyei karral. Szükség van angyalokra is. Végső soron csak hálás lehetek, hogy az Atya méltatlan szolgáljaként bár, de magam is vihetem a hírt. Ha nem is a betlehemi legelőn, hanem a magyar pusztában; ha az én hangszereim nem is szól olyan tisztán, mint az első karácsony kórusa – és időnként még meg is várakoztatom a pásztorokat...

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

FOTO: JULIA FREEMAN/WOLFFERT

Hat nappal karácsony előtt, estefelé, amikor Krisztina a homályos kórházi folyosóról az utcára lépett, sűrű pelyhekben esni kezdett a hó. Megállás nélkül tíz napig, a temetés napjáig tartott ezután a hószakadás. A hótakaró, mint kristállyá dermedt zokogás, mindent beborított. A házakat, a fákat, a frissen hantolt sírt, a fejfán a felírást: élt huszonhat év.

Krisztina mindig hófűggyönyön keresztül emlékezett erre a karácsonyra. A zűr-zavarra, amely akkor kezdődött, amikor íróasztalán megcsörrent a telefon, és nagynénje érdes, szinte már nyers hangon közölte vele a kórház címét és a kórterem számát, ahol öccsét megtalálhatja. Végig a villamoson, de a kórház előtt topogva eltöltött fél óra alatt is próbálta távol tartani magától a legrosszabb eshetőség gondolatát. Ismertte nagynénjét, gyakran szinte kíméletlen élességgel fogalmazott. Ebbe kapaszkodott, és reménykedett, hogy talán most is eltűzta a helyzetet. A portás, akinek riadalmában elfelejtett borraló adni, mogorván figyelte a fülkéljéből Krisztinát.

Pontosan négy órakor végre bemehtett. Futva tette meg a távolságot a földszinti folyosóig, de a rosszul világított fordulónál hirtelen megállt. Egy fiatal ápolónő épp akkor emelte le a falról a nyilvános kórházi telefon kagylóját. Krisztina levegő után kapkodva várt, amíg az ápolónő zavartan fordult vissza a mögötte álló orvoshoz.

– Pálfi Bence után érkeklődnék. Mit mondjak?

Az orvos – ő sem volt több huszonhat évesnél – tanácstalanul meredt a telefonra, majd maga lépett a készülékhez.

– Meghalt.

Ennyit mondott, aztán anélkül, hogy helyére akasztotta volna a kagylót, elfordult. A túldoldalod nem választott senki, a himbálódzó kagylóból csak a kattanás hallatszott. Az orvos és az ápolónő ekkor vette észre Krisztinát, de mintha meg sem látták volna, szó nélkül túntek el a fehér ajtók egyike mögött. Ő pedig, mint az alvajáró, kóvályogni kezdett a kihalt folyosón. Később előkerült a kis ápolónő, az orvost nem is látta többé, és megkérdezte:

– Bekísérem hozzá?

Csak rábólintott, és belépett az ápolónő után a zsúfolt kórterembe. Évekkel ezelőtt egyszer már járt ezen az osztályon, de nem a férfi, hanem a női oldalon. Távoli lányismerőset hozták ide, aki nevetve mesélte, amikor Krisztina meglátogatta, hogy újra megkísérli, ha kiengedik. Akkor is tele volt a kórterem, s ő megrettenve fürkészte a betegek arcán az önpusztítás felismerhető bélyegét.

Most azonban nem nézett körül. A lepedővel letakart ágyat nézte, a test kirajzoló körvonalait. Meggömbült háttal feküdt fivére a fellebbenő takaró alatt, összekuporodva, mint kisgyerek korá-

A kisváros lelkesen készült a karácsonyi színdarab bemutatójára. A darab rendezésére sikerült megnyerniük a TV egyik befutott fiatal rendezőjét, Weis Lukácsot. Nem könnyen állt rá, aztán megkülönböző feltételeket szabott:

– Ragaszkodom a jó megvilágításhoz, és a legfontosabb a jó hangosítás, hogy a terem leghátsó sorában is értsék, ami a színpadon elhangzik. Ezenkívül korhű kosztümök kellenek. Nem akarok öreg lepedőkből összetákol, felismerhetetlen remekműveket! Sokkal jobbnak kell lennie mindennek, mint az előző években. Olyan karácsonyi színdarabot akarok, amelynek üzenete van, amely megszólít.

Mivel a szervezők is pont ezt akarták, készséggel teljesítettek minden kívánságot. Hanem amikor a gyermekszereplőkkel elkezdett próbálni, majdnem inába szállt a bátorsága! A negyven fiú és lány olyan lármát csapott, hogy az ember azt hitte, kitört a forradalom. Szerencsére ott volt János bácsi, aki az énekeket tanította be a gyerekeknek, és zongorán kísérte őket. Rá hallgattak, könnyen lecsendesítette őket. Lukács legszívesebben a gyerekek felét rögtön hazaküldte volna, de János bácsi erőlesen tiltakozott ez ellen:

– Minden gyerekek játszania kell!

Nagy nehezen sikerült kiosztania a szerepeket. Azok, akiknek már semmi sem jutott, az angyalok kórusában énekelhettek. Sajnos, az egyik fiúcska, a kis Máté olyan hamisan énekelt, hogy Lukács kénytelen volt pásztor csinálni belőle. Lukács nagy lelkesedéssel látott munkához. Elmagyarázta, hogy mit vár a szereplőktől, mi a darab jelentése. Gyakran elismételte:

– Olyan karácsonyi darabot akarok, amelynek üzenete van! Azt akarom, hogy úgy énekeljétek és játsszatok, hogy a nézők megértsék, miért jött el az Úr Jézus ebbe a világba.

A gyerekek átvették Lukács lelkesedését, a próbák egyre jobban sikerültek. Csak egy gyermek okozott gondot, a kis Máté. Csupán két szó kellett volna elmondania: „Néztek, világosodik!” Értelmes fiú volt, de mire rákerült a sor, úgy elkalandozott a gondolatai, hogy sosem jutott eszébe egy szó sem. Lukács már el akarta venni tőle a szerepet, de János bácsi nem engedte, mondván:

– Ha becsúszik valami baki, a többiek majd tovább játszanak. Ettől még nem szenved csorbát az előadás üzenete.

Az előadás előtt egy héttel Máté megbetegedett. Lukács kissé fellélegzett, s gyorsan egy másik fiúnak adta oda a sze-

Az üzenet

repét, aki a fogadást játszotta. Máté édesanyja nem engedte el betegen a próbákra, így aztán csak vágyakozva gondolt arra, hogy amikor János bácsi zongorázott, a kórus énekel, úgy érezte mindig, mintha igazi pásztorok és angyalok között lenne Betlehemben, és az Úr Jézusra gondolt. Ezért amikor hirtelen meg kellett volna szólalnia, nem tudott gyorsan visszaemlékezni a szövegére. No de majd az előadáson menni fog! Annyira szerette volna jól csinálni, hogy minden néző megértse, miért jött az Úr Jézus a világba. Számára ez teljesen világos volt: mindannyiunkért. Erről szóltak az énekek, erről beszélt nekik János bácsi is:

– Az Úr Jézus azért jött, hogy az emberek szívében lakjon. De a legtöbben nem akarják befogadni őt. Csak egy istállóban talált helyet.

De ő be akarja fogadni! János bácsi mondta, hogy ha valaki szereti az Úr Jézust, akkor kérje meg őt, hogy költözzön a szívébe. Ezt Jézus meg is teszi, és mindig benne marad. Ez a karácsonyi színdarab üzenete.

Az idő gyorsan szaladt, s elérkezett az előadás napja. Már özönlöttek is a terembe a várakozással teli nézők. Lukács rettenetesen ideges volt, a gyerekek is, alig győzte nyugtatni őket. Egyszer csak ott állt előtte a kis Máté, s nagy szemekkel nézett Lukácsra:

– Meggyógyultam.

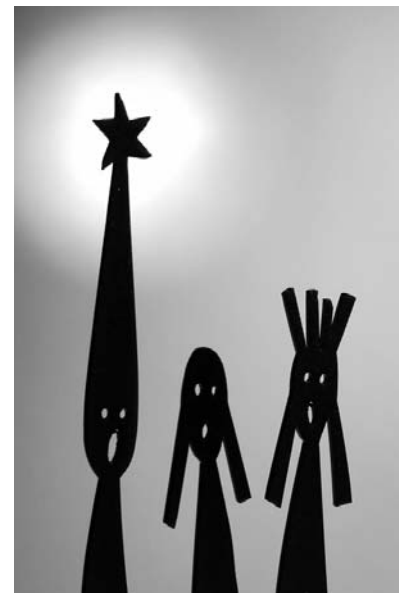
– Örülök, de a szerepedet oda kellett adnom másnak. Ül le szépen a nézők közel!

Máté szeme megtelt könnyel, de mielőtt még teljesen összeomlott volna, János bácsi ismét visszazserezte számára a rendező úr bizalmát:

– No, nem bánom – szölt Lukács –, szerepelhetsz, de nem pásztorként, mert ezt Andrásról most már nem vehetjük el. Viszont átveheted az ő másik szerepét, a fogadást. Amikor jön József Máriával, és megkérdelek tőled, hogy lenne-e szállás, semmit sem kell mondanod, csak rázod a fejed, hogy nincs. Érted?

Máté elsápadt, de Lukács már ott sem volt, hiszen percekben belül indítania kellett az előadást. Pontban nyolc órakor felgördült a függöny. A díszletek olyan valóságosok voltak, hogy úgy érezte az ember, mintha kétezer évvel ezelőtt Betlehem utcáin járna. A hangosítással is minden rendben volt, a legvékonyabb gyerekhangot is tökéletesen lehetett hallani a teremben. A gyerekek kitűnően játszottak, az angyalok csodásan énekeltek. Olajozottan folyt az előadás. Mária és József megérkeztek Betlehembe. Va-

lában olyan fáradtnak látszottak, mint akik napok óta úton vannak. Bekopognak a fogadóba, mire kilép a vendéglős a feleségével. József megszólal: „Messziről jöttünk, és nagyon elfáradtunk. A feleségem ráadásul gyermeket vár. Nem lenne egy kis helyük, ahol meghúzhatnánk magunkat éjszakára?”

Máté megkövültén állt előttük, szeméi tágra nyíltak döbbenetében. Nyitotta a száját, mintha mondani akarna valamit, de nem jött ki hang a torkán. A nézők körében nőtt a feszültség. Hiába sügták neki, mit tegyen, Máté csak állt, bámulta Máriát és Józsefet, és patakozott a könnyei. A „vendéglősne” mentette meg a helyzetet: a kellenél is kicsit hangosabban „nem”-et mondott, megragadta Máté karját, behúzta a házikóba, és becsapta maguk mögött az ajtót. Odabentről azonban szívét tépő sírás hangzott fel:

– Nem hagyhatom kint őket!... Nem akarom az Úr Jézust elküldeni! – zokogta Máté.

Lukács magán kívül volt dühében. Tudta előre, hogy ez a kis ügyefogyott elrontja az egészét. És ez a tökéletes hangosítás! Így mindenki hallotta a fiú bömbölését. Tajtékozva fordult János bácsi felé:

– Tönkretette az egész munkámat!... akarta mondani, de torkán akadt a szó, amikor meglátta az öreg könnyes szemét.

– Azt akartad, hogy legyen a karácsonyi darabnak üzenete. Teljesült a kívánságod – sügta János bácsi a rendezőnek.

Lukács csak ekkor vette észre, hogy milyen mély csönd van a teremben.

► JOHAN FRINSEL írása nyomán

Hószakadás

han, ha a gyomra fáj. Nézte a keskeny, most is komoly arcot, amelyen végleg úrrá lett a kín, lerázva az önfegyelem örökös szorítását. Látta a nyakon a vékony vörös vágást, az utolsó orvosi erőfeszítés jelét, a „mindent megtettünk” kárba vesztett kísérletét.

Ilyen leplezetlenül Krisztina csak egyszer látta az öccse arcát, amikor két évvel korábban Erika, a menyasszonya egyik napról a másikra, váratlanul szakított vele. Bence akkor az ő lakásán akarta visszaadni a lánytól kapott ajándékokat. A csomagban, amelyet magával hozott, gondosan összerakva ott volt a születésnapra kötött pulóver, a névnap nyakkendő, a karácsonyi kézagolyó, a hónapos, éves fordulók megannyi emléke. Erika vonakodott visszavenni az ajándékokat, ekkor Bence sápadtan a kályhához lépett, s a csomag tartalmát egyetlen szó nélkül a tűzre vetette. Krisztina a magasra csapó lángok fényénél szorongva látta testvére arcán az eltökéltség és az elveszettség keveredését.

A városra szakadó hóviharban, a karácsony előtti tülekedő tömegen átbotor-kálva Krisztina visszament a munkahelyére. A szerkesztőségi szoba rászakadó magányában élete huszonnyolc esztendőjét hirtelen mint a kegyelem állapotát látta megvilágosodni. Ám sejtette azt is, hogy a félelem nélküli évek szépséges so-

ra immár lezárult, hiszen sebezhetőségét többé semmi sem tudja vele elfeledtetni.

Krisztina nem volt felkészülve arra, ami ezután következett. Budapestre rohanó anyja benuit kétségbeesésére, testvérei fejvesztettségére, nagynénje kábulatára. Nagyanyja riasztó nyugalmára, amikor unokája, Bence halálát tovább már nem titkolhatták előtte. És saját kálváriájára, a Farkasréti temető futószalagján karácsony utánra ütemezett temetésére. Az álom és az ébrenlét határán meg-járt utakra, a csomagra, amelyet a kórházi nővér a kezébe nyomott. A bonctani intézetben a halottöltötzetők buzgólkodására: „Tessék nyugodt lenni, mindent szépen fogunk elrendezni.” Bence pedánsan rendbe rakott szekrényére s a táskájára, amelybe az úszáshoz be volt készítve a fürdőnadrág és a törülköző. Keresztanyja merev tekintetével, amikor a csöngetésre ajtó nyitott: „Te vagy az, Krisztina? Azt hittem, Bence jött meg...”

Aztán a hazautazásra. Sosem derült ki, hogyan került a vasúttállomás elé a falujuk traktoros vontatója, és mióta várta a tomboló hófúvásban a többórás késéssel érkező vonatot, hogy ők szenteste kora délutánján hazajuthassanak. Az iradatlan ítéletidőben a hátralevő harminc kilométeres úton már egyetlen jármű sem közlekedett, csak a traktor tudott utat vágni magának.

Othon pedig a csend. A lelkeslakban, ahol ezzel a karácsonnyal talán érdemtelenül hosszúra nyúlt, felhőtlen gyerekkora véget ért, most alig esett szó. Apja kopottas, meghitt írodájában ijesztő szótlanúsággal készülődött a karácsonyra. Csak írógépe kopogott, a lutheránus templomban a szolgálatok nem maradhattak el. Krisztina jobban szerette volna, ha anyja jajveszékel, de a családban senki, a testvérei sem tudtak megbirkózni az orvul támadó fájdalommal.

A szél közben elült, s a csönd a falakon kívülről is Krisztináiig jutott. Mintha a hópellel borult volna az ünnepet váró falu fölé. Szenteste késő délutánja volt, mégsem hallotta felcsendülni a mendikáló gyerekek énekét. Nem hangzott fel sehol a házak között, mint más-kor mindig karácsony előestéjén a csapatokba verődött gyerekek vidám örömhírmondója, az évszázados szokást követő karácsonyi köszöntők ora.

A csönd a falu részvénytárlatára. Megfoghatatlan, mint minden, ami a szívek rejtejt, jobbközvetül indul. Hiszen hogyan is beszélhetné meg előre egy egész falu, hogy egyetlen család se engedje mendikálni a gyerekeit ezen a karácsonyon?

Krisztina az otthoni csendből menekülve, csikorgó csizmái nesztől kísérvé róni kezdte a behavazott utcákat. S a falu csöndjétől körülölelve, öccse halála óta először keservesen és felszabadultan sírva fakadt.

■ SÁGHY ILDIKÓ

Az egyház veteményeskertje

Találkozás dr. Roncz Béla aszódi gimnáziumigazgatóval

► **Hogy mi a közös Petőfi Sándor költőben, Kecken András evangélikus lelkészben és Huszárik Zoltán filmrendezőben? A válasza egy hazánkban egyedülálló gyűjteményben, az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziuma és Kollégiuma iskolatörténeti múzeumában lelhet rá a kérdező, ahol az iskola mindhárom egykori diákjáról megemlékeznek. A Galga mente központjában a 18. században nyitotta meg kapuit egy önálló evangélikus középiskola – mondotta beszélgetésünk kezdetén dr. Roncz Béla igazgató, aki egyúttal az egri Eszterházy Károly Főiskola Földrajz Tanészékének docense is. Abból az alkalomból kerestük fel őt, hogy munkássága elismeréseként a közelmúltban vehette át egyházunk Péterfy Sándorról elnevezett oktatási díját.**

– A Pest megyei evangélikus esperesség 1727-ben vált el a Nógrád megyeitől; ekkor fogtak önálló középiskola szervezésébe, amely működését 1728-ban kezdte meg. A Petőfi Sándor nevét 1915-ben felvevő intézmény a gazdasági világválság idején új épületbe költözött.

– Nem sokáig tarthatott hát a tanárok és a diákok öröme...
– Az államosításig valóban kevés idő maradt; 1948 után csaknem fél évszázadig nem volt a településen egyházi oktatás.

– Amikor 1994-ben újraindították az iskolát, Önt kérték fel igazgatónak. Hogy emlékszik vissza a kezdetekre?

– Nem áll szándékomban szerénytelennek lenni, de több évtizedes szakmai, vezetői tapasztalattal a hátam mögött hála Istennek nem kellett, hogy megijedjek ettől a megtisztelő, kívülről számomra talán nehéznek tűnő feladattól. A gondot számomra nem az iskola irányítása, hanem inkább az okozta, hogy „albérlébe” kellett költöznünk. Az evangélikus iskola régi épületét ugyanis nem kaptuk vissza, diákjainkat és tanárainkat a Csengey úti általános iskola fogadta be, ahol két – egy négy- és egy hatosztályos – évfolyamot indítottunk. Hála Istennek hamarosan, 1996-ban elkezdődhetett az építkezés, és 1997 szeptemberében kétszázöt diákkal és tizenhét fős tanári gárdával már el is indulhatott a tanítás az Evangélikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziumának új, impozáns épületében.

– Az intézmény az évek folyamán sokat változott, fejlődött, megépülhetett a tornacsarnok és a kollégium is.

– A rendszeres testmozgást nagyon fontosnak tartom, ezért szorgalmaztam, hogy mielőbb megépüljön a tervezett tornacsarnok. Az építkezés 2001 őszén vette kezdetét, a munkálatokat 2002 májusában fejezték be. A kollégium építését a tanulólétszám folyamatos növekedése tette szükségessé; a hatvan főt befogadó diákokthont 2003-ban adtuk át.

– A tanulólétszám folyamatos növekedését említette. Úgy tudom, ma is nagy a túljelentkezés...

– Kétszer annyian szeretnének ide járni, mint ahány diákot fogadni tudunk. Mivel ez egy evangélikus iskola, elsősorban a lutheránus felekezethez tartozó diákokat vesszük fel, de örömmre szolgál, hogy a többi történelmi egyházhoz kötődő gyermekeket is szívesen íratják be ide a szüleik. És olyan gyerekeket is, akiknek nincs közük a hithez, a valláshoz. Rájuk gondolva mondom, hogy az iskola missziói terület. A tanároknak nagy a felelősségük

abban, hogy miként alakul a tanulók – és rajtuk keresztül az egyházakról keveset vagy akár semmit sem tudó szüleik – hitélete.

– A mindennapok gyakorlatában hogyan valósul meg a misszió?

– Természetesen van hittanoktatás protestáns, illetve katolikus bontásban, továbbá – és úgy hiszem, ebben az evangélikus iskolák közt egyedülállóak vagyunk – minden ünnepi alkalomhoz kapcsolódóan tartunk istentiszteletet, így például a tanévnyitón, illetve -zárón, szalagavatón, ballagáskor. Húsvétkor, karácsonykor ökumenikus istentiszteletet tartunk úrvacsoraosztással, katolikus diákjainknak áldozással. Fontosnak tartom, hogy mi, pedagógusok belső meggyőződésünk szerint éljük életünket, hitteles példát közvetítve a diákok, szüleik és természetesen kollégáink számára is.

– A hit és a teremtett világ szeretetének előtérbe helyezése is az oka-e annak – földrajz–biológia szakos tanár volta mellett –, hogy a gimnázium ökoiskolaként is működik?

– Részben igen. A gyökerek nagyon sokat jelentenek. Az evangélikus egyházhoz való kötődést, az iránta való hűséget – csakúgy, mint a növények és az állatok szeretetét – otthonról, Vácgresről hoz-

tam. Első generációs értelmiségi vagyok, szüleim földművesek voltak, tőlem sem idegen hát a falusi életforma. Feltehetően a neveltetésnek köszönhetően vált fontossá számomra a szülőföldem – értsd: a történelmi Magyarország – és az emberek szeretete. Ezeket az értékeket igyekeztem eddig és igyekezem a jövőben is közvetíteni az aszódi evangélikus gimnáziumban. Azt szeretném, hogy a gyerekek, akiket a nemzet és egyházunk jövője letéteményeseinek tartok, e falak között Istent, egyházukat és hazájukat szerető emberré válhassanak, és akik, ha tudásukat hosszabb-rövidebb ideig akár külföldön is gyarapítják, végül mindig hazatérnek.

Végezetül szeretném elmondani, nagy öröm számomra, hogy az idén én kaphattam meg egyházunk legmagasabb oktatási kitüntetését, a Péterfy Sándor-díjat. Ebben benne van annak a tizenkét évnek a munkája, melyet a gimnázium élén végezhettem. Azért, hogy mindezt megfelelő színvonalon tehetem, köszönettel tartozom a családomnak, mert ők biztos háttérrel jelentenek a számomra. Köszönettel tartozom a tantestületnek, egyházunk vezetőinek is, akik biztatással, jó szóval segítettek munkámat, s kitartottak mellettem a legnehezebb időszakban is.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

„Boldogok a kicsinyek”

Beszélgetés dr. Bácskai Károllyal

► **Teológiai tanulmányaim kezdetén találkoztam vele először: egy féléven át ő tanította nekünk az újszövetségi görög nyelvet. Közvetlen, megértő, inspirálni tudó embernek ismertük meg. Ilyennek ismeri mindenki a budahegyvidéki gyülekezet lelkészét, Bácskai Károlyt, aki ez év novemberében megszerzte a doktori fokozatot az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Az idáig vezető útról és jövőbeli terveiről beszélgettem vele.**

– Nem mindennapi teljesítmény egy nagy gyülekezet elfoglalt lelkészeként megírni a doktori disszertációt és letenni a doktori vizsgákat. Hogyan tekint vissza az elmúlt időszakra?

– Öröm számomra, hogy a gyülekezeti szolgálat mellett – hosszú évek munkájával – sikerült ezt az eredményt elérnem. Idestova nyolc esztendeje kezdtem meg a felkészülést, akkor jelentkeztem hittudományi egyetemünkön az egyéni, tutoriális rendszerű doktori programra. Időközben megszületett kisfiunk, Péter, felépült a budahegyvidéki templom, elkészült az orgonája is... Ezalatt óradóként egyetemünk oktatói munkájába is bekapcsolódtam.

Sem könnyű, sem unalmas nem volt a többfrontos helyállás: család, gyülekezet, templomépítés, egyetemi órák és „mellesleg” a doktori dolgozat elkészítése... Hálás vagyok mindazoknak, akik ezen az utakon mellém álltak, és segítettek az előrelépésben. Fiunk immár nagycsoportos óvodás a Deák téren, gyülekezetünk „belakta” és benépesítette a 2001-ben felszentelt új templomát, orgonánkon rendszeresen kiváló művészek hangversenyeznek, egyetemi óráim tovább folytatódnak. Kajakoskifejezéssel a „csapásszámot” növelve befejeztem és leadtam a doktori értekezést, a szóbeli vizsga után pedig sor kerülhetett a disszertáció megvédésére.

– Mi készítette arra, hogy tudományos munkával, kutatással foglalkozzon?

– Érettségi óta érdekel a teológia, főképpen a bibliaértelmezés és -magyarázat. A szépirodalmat, a verseket, amióta az eszemet tudom, szeretem. Óvodáskorom végére folyékonyan olvastam. Ez a vonzódás édesanyai örökség lehet: magyar nyelv és irodalom szakos tanárként ő adta kezembe az első könyveket, majd ahogy növekedtem, és érdeklődésem szélesedett, az igényesebb műveket. Így jutottam el a Szentírásig, amelynek szövege, mondanivalója, Lélekkel teli élelensége oly mértékben megragadott, hogy egy éltre elkötéltem magam a tanulmányozása mellett. Különleges ajándék számomra, hogy tanulva taníthatok, és tanítva tanulhatok tovább, megosztva másokkal az ihletett bibliaolvasás és a tudományos kutatás eredményeit.

– Dolgozatában Jézus kicsinyeivel foglalkozik. Miért éppen ezt az ars poeticának is beillő témát választotta?

– A doktori munka és dolgozat témájának megválasztását illetően igyekeztem szerénységre törekedni. A cím is ezt tükrözi – *Boldogok a kicsinyek* –, még akkor is, ha az alcím ennél jóval bővebb, és inkább tudományosan cseng: *Az evangéliumi kicsinység vizsgálata a szinoptikusokban, tekintettel annak krisztológiai, ekklesiológiai és szociális aspektusaira*. A választás nem a véletlen műve. Teológuséveimet megelőzően, az óbudai bibliaórákon lelkészi, idősebb Gó-

rög Tibor gyakran hangsúlyozta az evangéliumi szerénység, az alázat, a kicsinyek felé irányuló isteni szeretet fogalmát.

Az egyetemen Cserháti Sándor professzorom hívta fel ismét a figyelmem Jézus kicsinyeire. Szigorlati dolgozatomban megkíséreltem megválaszolni, kik lehettek ők. A téma közel állt lelki alkotomhoz, be-

állítottságomhoz, és kidolgozása úttörő vállalkozásnak számított, hiszen Jézus kicsinyeiről vagy általában az evangéliumi kicsinységről eddig alig-alig jelent meg tanulmány, nemhogy hosszabb, összefoglaló munka, monográfia. Innen már csak egy lépés volt ennek a dolgozatnak a kibővítése, jóllehet ahhoz, hogy doktori értekezés legyen belőle, hétmérföldes csizmát kellett húzni. Mindeközben egy-egy exegetikai és homiletikai tárgyú publikációval igyekeztem eleget tenni a megtisztelő felkéréseknek. Egyetemünkön a „Boldogok a kicsinyek” főcím jegyében, ezzel az előbbi érzéssel kapcsolódva még szorosabban az újszövetségi görög nyelv oktatását, a görög szövegolvasási gyakorlatok vezetését.

A mostani félévben a doktorátusra való felkészülés mellett, szakszeminárium keretében kerestük, illetve keressük az evangéliumi kicsinység újabb szempontjait. A lelkészi szolgálatra készülő hallgatóknak nem haszontalan felfigyelni annak tanulságaira, hogy az egyházi élet egészére vetítve mit jelent alázatosnak, kicsinynek lenni és maradni, mit jelent egyidejűleg megőrizni és képviselni evangélikus keresztény identitásunkat, önanonosság-tudatunkat és méltóságunkat, ugyanakkor a szolgálatkészséget, az áldozathozatalt, a szó eredeti, biblikus értelmében vett diakóniát is.

– Most egy korszak lezárult az életében, de egyúttal kezdetét vette egy új. Milyen tervei, elképzelései vannak a jövőre vonatkozólag?

– Egy korszak valóban lezárult, az út azonban nem ért véget, a munka, a szolgálat folytatódik tovább, mindig az Istentől rendelt időben és helyen.

Azt remélem, hogy a jövőben még szélesebb körben képviselhetem az evangéliumi szellemű és tudományos igényű oktatói, nevelői és lelkipásztori szolgálatot úgy, amiképpen a tanácsaival, könyveivel szintén sokat segítő Bolyki János professzor úr írásos jókívánásaira válaszoltam: a java még csak ezután következik!

■ SÁNTA ANIKÓ

Élő betlehem az iskolaudvaron

Az országban egyedülálló módon idén is élő állatokkal „berendezett” betlehemet állítottak fel a szülők a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ udvarán.

■ FEKETE GYULA felvétele

Jézus Írországban született!

► **Nem újabb történelmi bizonyíték került elő, csupán az ír folklórban alakult át Krisztus születésének helyszíne. A betlehemi jászol helyett erdőség képe tűnik elő; Mária legnagyobb gondja pedig az, hogy az ír erdei tündérek elől – akik rendre elvitték a kisgyermeket – elrejtse az újszülött Megváltót. A budavári templomba december 16-án az Édaín együttes és a Bástya kamarakórus varázsolt igazi – részben kelta – karácsonyi hangulatot.**

A fellépők – Bencéné Szabó Márta lelkész áhitata után – egy II. századi himnusz énekelve vonultak be a padosok között. A tagjainak bevallása szerint amatőr székesfehérvári kórus rövid reneszánsz blokk után csupa friss dallamot adott elő. A produkció *Ughy Tünde* karvezető színdarabjának köszönhetően nem csak a füleket bűvölte el – a látvány sem volt kevésbé magával ragadó.

Az Édaín a klasszikus történetmesélő zenei előadásmódját hozta: mivel dalaik többsége ír nyelvű volt, ezért minden egyes szám előtt elmondták a rövid tartalmát, illetve a hozzá kapcsolható legendákat. Ilyen érdekes adalék, hogy a népdalok tanúsága szerint az ír szülők néha „öregemberkének”, „vénecskének” hívták a csecsemőket, természetesen azért, hogy ezzel megtévesszék a fentebb már említett tündérek.

A két különböző zenei irányzatot képviselő együttes kapcsolata valamivel több mint kétéves múltra tekinthet vissza, ekkor jelent meg ugyanis az Édaín *Szegények királya (Ri Na mBocht)* című karácsonyi albuma, amelynek néhány dalában a Bástya kamarakórust is hallhatjuk; a kettős koncert zárásaként ennek az albumnak az utolsó száma hangzott el – természetesen ezúttal is közös előadásban.

■ – NOTABENE –

FOTO: NAGY BENCE

Deutsche Anlage

zusammengestellt von
ZSUZSANNA GAZDAG

Christus ist dein Licht

„Ich bin das Licht der Welt. Wer mir nachfolgt, der wird nicht wandeln in der Finsternis, sondern wird das Licht des Lebens haben.“

Johannes 8,12

Mancher schmückt seinen Weihnachtsbaum mit „richtigen“ Kerzen. Er wählt sie – egal, wie gut sein Draht zur Feuerwehr ist. Würde man ihn fragen, bekäme man vielleicht zur Antwort: Es leuchtet einfach anders.

„Ich bin das Licht der Welt. Wer mir nachfolgt, der wird nicht wandeln in der Finsternis, sondern wird das Licht des Lebens haben“ – sagt Jesus. Dieses Bibelwort im Johannesevangelium überliefert eine wunderbare Verheißung. Doch es ist nicht immer leicht, sie auf das eigene Leben zu beziehen.

Das Flackern einer Kerze hilft darum nicht nur als Bild für Lebendigkeit. Es versinnbildlicht auch unseren Glauben. Wie oft sind wir verunsichert und denken, die Finsternis sei stärker? Umso mehr freuen wir uns über diese Zusagen – wissen aber auch um den Anspruch der Worte: Christus ist dein Licht.

„Nicht alles Gold, was glänzt“ – sagt ein Sprichwort. Das gilt uns: Nicht alles, was wir tun, entspricht der Nachfolge Christi. Schon Jesu anschließende Worte über das Richten geben Anlass zur Selbstkritik. Da ermutigt es zu hören: Christus ist dein Licht.

Wir bekommen Orientierung.

Nach Weihnachten beginnt für viele wieder der Alltag. Wer noch Urlaub hat, den erwischt es ein paar Tage später. Blicken wir dann zurück und fragen wir uns, wie war das nun mit Weihnachten?

War es bloß eine Angelegenheit wie alle Jahre wieder, oder ein wirkliches Fest, wo wir das Bibelwort – Christus ist dein Licht – erleben konnten? In diesem Augenblick kann es sogar passieren, dass es sich auch die „unangenehme Frage“ stellt, ob Christus das Licht unseres Lebens ist oder nicht? Wir sollen dafür dankbar sein. Diese Sekunde ist Geschenk Gottes: dadurch will er für uns die Möglichkeit eines neuen Anfangs anbieten.

■ NACH HARALD RABE

FOTO: ARIJUN KARTHA

Gott kommt

Gott kommt zu uns.
Wir müssen nicht mehr zweifelnd nach ihm fragen.
Gott kommt zu uns,
um seine Gnade allen anzusagen.
Gott kommt zu uns
und lässt uns wieder hoffen.
Sein großes Herz
ist für uns alle offen.
Gott kommt zu uns.

JOHANNES JOURDAN

Gott wohnt, wo man ihn einlässt.

JÜDISCHE WEISHEIT

Gottes Weihnachtswelt ist voller Boten, und einige sind unterwegs zu dir.

ALBRECHT GOES

FOTO: LEE TURNER

Lass dir doch Jahr um Jahr das Wunder neu geschehn, dass wir trotz unsrer Schuld ihn wieder kommen sehn.

HELMUTH WIELEPP

Einsam und hoffnungsvoll

Wie Einsamkeit zu einer heilsamen Erfahrung werden kann

Alle Jahre wieder liest oder hört man, dass gerade zu Weihnachten viele Menschen ihre Einsamkeit als besonders belastend und bedrohlich empfinden. Das muss nicht überraschen. Wo wie nie sonst alles auf den Grundton der Liebe und der Familie, der Gemeinschaft und der Freude gestimmt ist, wird es besonders deutlich spürbar, wenn diese hohen Güter fehlen und sich das Gefühl aufdrängt, man gehöre nicht dazu. Kein Lebenspartner, keine Freundin, keine Kinder, die in der Nähe und erreichbar wären, niemand, der die Freude teilt und das Leid. Das lässt sich nicht so einfach wegstecken. Vor anderen nicht, am wenigsten vor sich selbst.

Jeder empfindet freilich die Einsamkeit in diesen Tagen anders. Es gibt tausend Einsamkeiten und jede hat eine andere Farbe; es ist ungewiss, ob wir das Gleiche meinen, wenn wir dasselbe Wort gebrauchen. Anders ist die Einsamkeit der Verlassenen, anders die der Sterbenden, anders die der ins soziale Abseits Geratenen, wieder anders die der unglücklich oder schuldhaft Gescheiterten. Mancher verzweifelt in der Einsamkeit an sich selbst, bei anderen wachsen Enttäuschung oder Wut über ihre Mitmenschen. Die einen haben sich an die Einsamkeit gewöhnt, die anderen spüren sie Tag für Tag neu wie ein Ver-

hängnis. Soviel wird deutlich: Einsamkeit ist nicht eine Frage der Zahl um mich versammelten Personen, sondern eine Frage der Verlässlichkeit meiner Beziehungen, des Zustands meiner Seele, des Grades meiner Verslossenheit oder auch meines Eingeschlossenseins.

Es gibt die Einsamkeit allein und die Einsamkeit in der Gemeinschaft. Die „Einsamkeit zu zweit“ oder in der Familie, in der Arbeitsgruppe oder auch in einer Gemeinde ist unter Umständen noch schwerer zu ertragen.

Nicht jede Einsamkeit ist aber unwillkommen. Es gibt die Einsamkeit, die zugleich wohl tut, die befreit und zur Quelle neuer Kraft werden kann. Es ist die Einsamkeit, die Frauen oder Männer suchen, vor denen eine große Herausforderung liegt. Jesus selbst hat sich der Einsamkeit und Unwirtlichkeit der Wüste ausgesetzt. Er hat erfahren, wie gefährdet die Seele in der Einsamkeit ist, aber auch, wie nahe Gott in ihr sein kann.

Wir sind nicht wie er. Aber ist es nicht auch an uns, danach zu streben, in der eigenen inneren Zerrissenheit, im Vielerlei der täglichen Ansprüche und Anreize das eigene Herz auf das auszurichten, was wesentlich ist und dem Heil der Seele dient?

Die Frage ist, ob es für diejenigen, die ihre eigene Einsamkeit nur als Last und

Not erleben können, eine Brücke gibt zur Erfahrung heilsamer Einsamkeit. Sie zu finden, ist nicht einfach.

Der Dichter *Antoine de Saint-Exupéry* schreibt in seinem *Gebet der Einsamkeit*: „...meine Einsamkeit lastet auf mir. Es gibt nichts, auf das ich wartete. Hier bin ich in dieser Kammer, in der nichts zu mir spricht.“ Und er bittet Gott dann nicht um Menschen, nicht um Wunder, sondern seine Bitte geht einzig dahin, „dass du meinen Geist erleuchtest, so dass ich mein Heim verstehe“.

Erleuchtung des Geistes, so die Hoffnung Exupéry's, könnte dazu führen, die eigene Situation der Einsamkeit, das „Heim“, wie er sagt, überhaupt zu verstehen, also sie nicht nur zu erliden, sondern zu ihr auf Distanz zu gehen, ihr einen Namen zu geben und sie zu deuten. Das wäre ein wichtiger Schritt. Er wäre die Voraussetzung dafür, über die eigene Einsamkeit sprechen zu können, von ihr anderen etwas mitzuteilen. „Erleuchtung“ wäre eine erste, vielleicht noch ganz kleine Öffnung der eigenen geschlossenen Welt, die Wahrnehmung eines „Lichtes, das in der Finsternis scheint“. (Jesaja 9,1)

Dieses Licht weist auf den Gott, der die Einsamkeit bewohnbar machen kann, oder wie es im Psalm heißt: „der die Einsamen nach Hause bringt“. (Psalm 68,7)

■ NACH JÜRGEN ZIEMER

Vom König, der Gott sah

In einem fernen Lande lebte einst ein König, den am Ende seiner Tage Schwermut befahl. „Seht“, sagte er, „nun habe ich in meinem Leben alles, was nur ein Mensch erleben und mit den Sinnen aufnehmen kann, erfahren, gehört und gesehen. Nur eines habe ich nicht gesehen in meinem ganzen Leben: Gott habe ich nicht gesehen. Ihn wünsche ich noch zu sehen.“

Deshalb erließ der König an alle Machthaber, Weisen und Priester den Befehl, ihm Gott zu zeigen. Schwerste Strafen wurden ihnen angedroht, wenn es ihnen nicht gelänge. Der König gewährte eine Frist von drei Tagen.

Trauer kam über die Einwohner des königlichen Palastes, und alle warteten auf ihr bevorstehendes Ende. Genau nach drei Tagen um die Mittagszeit ließ der König sie vor sich rufen. Der Mund der Machthaber, der Weisen und Priester aber blieb stumm. In seinem Zorn war der König schon bereit, das Todesurteil auszusprechen.

Da kam ein Hirte vom Felde, der von des Königs Befehl gehört hatte, und sagte: „Erlaube mir, König, deinen Wunsch zu erfüllen!“

„Gut“, sagte der König, „aber bedenke, es geht um deinen Kopf.“

Der Hirte führte den König auf einen freien Platz und zeigte ihm die Sonne. „Sieh hin“, sagte er. Der König hob seine Augen und wollte die Sonne sehen. Aber der Glanz blendete ihn, und er senkte den Kopf und schloss die Augen. „Willst du, dass ich erblinde“, sagte er zu dem Hirten. „Aber König, das ist doch nur ein Ding der Schöpfung, ein schwacher Abglanz der Größe Gottes, ein kleines Fünkchen seines flammenden Feuers. Wie willst du mit deinen schwachen, tränenden Augen Gott sehen? Suche ihn mit anderen Augen!“

Der Einfall gefiel dem König. Er sagte zu dem Hirten: „Ich erkenne deinen Geist und sehe die Größe deiner Seele. Antworte mir nun: Was war vor Gott?“ Nach einigem Nachdenken sagte der Hirte: „Sei nicht zornig wegen meiner Bitte, aber zähle!“ Der König begann: „Eins, zwei –“, „Nein, nein“, unterbrach ihn der Hirte, „nicht so, fange mit dem an, was vor eins kommt.“ – „Wie kann ich denn? Vor eins gibt es doch nichts.“ – „Sehr weise gesprochen, Herr. Auch vor Gott gibt es nichts.“

Diese Antwort gefiel dem König noch besser als die vorhergehende. „Ich werde dich reich beschenken; vorher aber antworte noch auf die dritte Frage: „Was macht Gott?“ Der Hirte sah, dass des Königs Herz weich geworden war. „Gut“, sagte er, „auch darauf will ich dir antworten. Nur um eines bitte ich dich: Lass uns die Kleider für eine kurze Zeit tauschen.“ Und der König legte die Zeichen seiner Königswürde ab, kleidete damit den Hirten, und selbst zog er dessen unscheinbaren Rock an und hängte sich die Hirtentasche um. Und der Hirte setzte sich auf den Thron, nahm das Zepter und zeigte damit auf den an den Stufen des Thrones mit seiner Hirtentasche stehenden König. „Siehst du, das macht Gott! ... Den einen erhebt er auf den Thron, und den anderen lässt er heruntersteigen.“ Und der Hirte zog wieder seine eigene Kleidung an. – Der König stand in Gedanken versunken. Das letzte Wort des Hirten brannte auf seiner Seele. Aber plötzlich ermannte er sich, und unter sichtbaren Zeichen der Freude sagte er: „Jetzt sehe ich Gott.“

■ Eine Erzählung von LEO N. TOLSTOI

SZENTESTE – Ézs 9,1–6

Változás és Örökkévaló

Mennyiféle karácsonyt éltünk már meg! Először gyermekkorom meghitt, titkos karácsonyai jutnak eszembe, aztán a felnőttkor furcsa karácsonya, amikor mi, szülők készítettük a titkot, nem kisebb csodálattal nézve az ünnepre. Volt egyedül töltött karácsonyom is, amikor Kovács Sándor püspök szép éneke adott útmutatást az ünnepléshez. Akkor írta, amikor ösztöndíjasként ő is egyedül kényszerült ünnepelni.

Két félelmetes karácsonyra is emlékezem: 1989-re, amikor többet ültünk a tévé előtt, mint a karácsonyfánál, s aggódva, imádkozva, reménykedve lestük, mi történik Temesváron. S 2004-re, amikor a szökőár elsodorta a Délkelet-Ázsiában örvendezők sokaságát, és rémülten gondoltunk a közelben élő ismerősökre, testvérekre. Megborzongva olvasom Márai gyönyörű versét is 1956-ból: „Mennyből az angyal, menj sietve / Az üszkös, fagyos Budapestre”, s döbbenet hallgatom édesanyám beszámolóját 1944 karácsonyáról.

Mennyiféle karácsonyt éltünk már meg! S mégis mindig ugyanaz történik minden karácsonykor: nekünk, sötét-

ségben járónak felragyog Krisztus világsága. Sötétségben járók? Hiszen éppen ilyenkor gyulladnak fel leginkább a fények! Lámpafüzérek szövik tele a városok sétálóutcait, gyertyák és csillagszórók fénylenek a lakásokban, s szívünkben ott ragyog a szeretet, a gyermekek arcán pedig az öröm! Miért lennének mi sötétségben járók? Ám többszöri tapasztalatom, hogy ez a fényesség nem világosság: csak ideig-óráig fedhetjük el vele a hétköznapi sötétségét. Feledtetni akarjuk magunkkal önmagunkat is ámitva, hogy rab-szolgái vagyunk reklámoknak, sikerhőségnek, önzésünknek, aggodalmainknak. Félek, hogy aki műfényeket gyújt, az észre sem veszi az igazi világosságot. Aki önként állt kizsákmányolója szolgálatába, nem érzi sanyargatója vesszejét a hátán, s nem is tud igazán örülni a szabadságnak.

Tán ezért válhat unalmassá a karácsony? Ezért mondja az amúgy „vallásos” anyuka aggódva: „Mi lesz, ha a gyermek rájön, hogy nincs is »Jézuska«?” Mert fel sem fogjuk, hogy mennyire sötétben járunk, hogy terhes igát húzunk nap mint nap. Ezért nem tudunk örülni annak, hogy minden karácsonykor ugyanaz történik: nekünk, sötétségben járónak felragyog Krisztus világsága.

Felragyog Krisztus világsága. Mindenki azt kapja tőle, benne, amire szüksége van. Aki bizonytalan döntéseiben, tanácsot. Aki nehéz, elviselhetetlen terheket hord, erőt. Aki vigasztaló, védő szeretetre vágyik a mulandóság nyomorúságában, örökkévaló apai ölelést kap. Aki szüntelenül viaskodik önmagával, s emiatt másokkal is ellentétbe kerül, annak Jézus békességet ad.

A karácsony nem vallásos cselekmény, nem is csak szép ünnep, amelyet olyan meghatóan tudunk megszervezni családban, gyülekezetben, szeretetotthonokban. A karácsony Jézus jelenlétének örömhíre. A karácsony esemény, amely történik velünk ugyanúgy, mint régen az aratás, mint a győzelem a csatamezőn, hogy egész életünket befolyásolja, meghatározza. Hiszen mindenki azt kapja Jézusban, Jézustól, amire szüksége van. A karácsony esemény. S lehet a

gyermekkor titkos karácsonya, a felnőttkor fáradtsággal teli karácsonya, lehet háborús éjjel és szép tüzes nappal – az Úr érkezik, ez a karácsony.

Anthony de Mello meséli A szív ébredése című kötetben, hogy mikor Händel Messiasát először előadták Londonban, a jelen lévő királyt annyira megragadta a Halleluja kórus, hogy felállva hallgatta. A nemesek ezt látva követték a király példáját. Azóta vált szokássá, hogy a Halleluját mindenki felállva hallgatja – attól függetlenül, hogy megérintette-e őt a muzsika, vagy sem. Bizonyosan vannak olyanok, akik éppen azért figyelnek föl a zene szépségére, mert enél a tételnél felálltak, kiegyengették addigra elgémberedett tagjaikat. Ahogy vannak olyanok is, akiket a karácsonyi ünnepek szépsége vezet el arra, hogy felfedezzék Krisztus jelenlétét, közelségét.

Az igazi ünnep azonban az, amikor a Krisztustól kapott ajándékok belülről ragyognak át rajtunk; amikor azért gyújtunk gyertyát, hogy örömünk belső fénye láthatóvá váljék; azért adunk

AZ ÜNNEP IGÉJE

ajándékot, mert a megtapasztalt szeretet rajtunk keresztül utat akar törni mások felé. S míg az ember készítette ünnep ideje alatt a gyertyák csönkig égnek, addig a hozzánk érkezett Krisztus uralma szívünkben és egyházában nő. Amen.

■ BENCZE ANDRÁS

„Kitárom előtéd szívem, / Ó, jöjj, légy vendégem nekem, / Űdv és élet forrása vagy, / Erőt, békességet te adj. / Ha gond és bánat porba von, / Ó, térj be hozzám, Jézusom. // Jövel, lelkem epedve vár, / Kegyelmes menynei király! / Ragyogtasd áldott szellemed / E bujdosás völgye felett, / Hogy járjak a te utadon, / Ó, térj be hozzám, Jézusom. // Jövel, oszlasd el a homályt, / Mely tévelygő elmémre szállt, / Világoljon szövétneked, / Ha haromban elcsüggedek, / Ha bűn terhes keresztje nyom, / Ó, térj be hozzám, Jézusom. // Jövel, hív őrizőm, jövel, / Szerelmeddel maradj közel, / Ha elfedett borulat / Örök hazámba nyiss utat, / Hol szent neved magasztalom, / Ó, térj be hozzám, Jézusom.” (Kovács Sándor – Dunántúli énekeskönyv 127)

KARÁCSONY ÜNNEPE – Mik 5,1–4a

Aki fényesebb a betlehemi csillagnál

Vajon lehet-e valami vagy valaki ragyogóbb a betlehemi csillagnál, melynek fénye útnak indította az egykori napkeleti bölcseket? A válasz az idej karácsony ígéhirdetési alapjében tárulhat fel előttünk: Isten ígéjének, a mikesi próféciaának a világossága tovább vezet, mint a bölcsek csillagának irányfénye, amely először csak Jeruzsálemig, Heródes király udvaráig segítette el az új királyt közönséges igyekvő tudós csillagászokat.

Ők okosan gondolkodva, az emberi ész logikáját követve a fővárosban, a királyi palotában keresték a jövendő uralkodót. De úgy tűnt, hiába: Heródes pánikban, a bölcsek teljes tanácsalanságban. Tévedtek volna? Félreértették az égi jeleket? Feleslegesen tették meg a hosszú utat?

Létfonosságú teológiai igazság rejlik a jól ismert történet mélyén. Az ég jeleiből, a teremtett világból – szakkifejezéssel élve: az egyetemes kinyilatkoztatásból – sok mindent megsejthetünk Isten nagyságából, titkaiból, terveiből. Elin-

dulhatunk keresésére, sőt még a közelébe is eljuthatunk. De a személyes találkozáshoz több, valami más kell: Isten külön kinyilatkoztatása, élő és ható ígéje. Ha ott és akkor nem kerül elő az írástudók könyvtárából Mikeás útbaigazító szava Betlehemről: „...belőled származik az, aki uralkodni fog...”, akkor bizony a napkeleti bölcsek csalódottan térhettek volna vissza távoli hazájukba.

A próféta szava minket – mai kereső bölcseket vagy éppen kallódó, sodródó balgákat – is útba igazíthat. Az egykori bölcsek háromféle kincset vittek a betlehemi gyermeknek, mi viszont háromféle ajándékot kaphatunk születése napján az ősi próféciaiból, amely megnyithatja vaksi szemünket. Amint egyik karácsonyi énekünk ígéri: „Vaksötétben a világ, / Hol egy ember, aki lát? / Isten küldi megszületett Fiát!” (ÉÉ 172,1)

Ma is felfedezhetjük a kicsinyben, a kevésben Isten ajándékát, áldott munkájának csíráját, a jövő zálogát és ígérét. Bár a konzumizmus reklámterrorja megpróbálja elhíttetni velünk, hogy csak

a megasztárok, a szuper- és a gigaméretű számítanak. Állítólag mindenből több, nagyobb, drágább kellene... Mind ezzel szemben halljuk meg a mikesi prófécia evangéliumát: „...bár a legkisebb vagy, mégis belőled származik az, aki uralkodni fog...”

Karácsony üzenete éppen a legkisebbeknek, a leggyengébbeknek, a legszegényebbeknek kínál új távlatokat: a világmindenség Ura törékeny kisgyermekként, szinte hajléktalanként, egy kicsiny település rongyos istállójának jászolbölcsőjén keresztül lép be az emberiség történelmébe, hogy Megtartóként betöltse küldetését, elvégezze megváltásunk munkáját.

Ez a prófécia nemcsak a jövendő felnyit távlatokat, hanem a múltba is ablakot tár, amikor az érkező uralkodó gyökereiről így vall: „Számazása visszanyúl a hajdankorba, a távoli múltba.” Karácsony nem tűnő hangulat, nem futó kaland, Isten nem „flörtöl” az emberrel, hanem eltervezetten, kitartóan, a keresztalágig menően szereti. Ennek az áldozatos,

küzdelmes szeretetnek a gyökerei egészen Ádám-Éváig nyúlnak vissza. Talán az sem véletlen, hogy az „új Ádám” születésnapját éppen Ádám és Éva neve napjának éjszakáján ünnepeljük. A nekik szóló ősevangéliumban olvashatunk először arról az utódról, aki majd a kígyó fejére tapos (1Móz 3,15).

Isten évezredes üdvterve fordult cél egyenesbe azon az első betlehemi éjszakán, amikor az Ige testté lett. Érdemes újra feltárni ezeket az ősi, ma is tápláló gyökereket, hogy tartós, „hosszú távú” karácsonyunk legyen, amelynek fénye kisugárzik a hétköznapiokba is.

Környezetvédők ajánlják manapság a gyökeres fenyőket, amelyek túlélnek az ünnepeket. Nem válnak hulladékká vízkeresztre, mint a gyökereiket vesztett, gyorsan száradó, agonizáló karácsonyfa-áldozatok. Mikeás szava a gyökeres karácsony ajándékát kínálja.

Aki megszületett, nemcsak a múltba és a jövőbe nyit kaput, hanem a jelenben is pásztorként vezeti az övét: „A nyáj él áll, és legeletti az Úr hatalmával...” „Ez lesz a

AZ ÜNNEP IGÉJE

békességet!” Így valósulhat meg a betlehemi mezők pásztoraikat adott menynei program, a karácsonyi glória, amely az evangélikus liturgia egyik állandó csúcspontja: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát.” (Lk 2,14)

Erről a ma is átélhető csodáról vall Luther Márton karácsonyi éneke: „Menyneyi angalseregek / Örömhírt hoztak, hirdettek / A pásztoraik boldogan: / „Egy gyermek fekszik a jászolban!” // Mint Mikeástól tudjátok, / Kis Betlehemben vár rátok. / A Krisztus ő! Eljött végre / Mindnyájatoknak üdvére. // Ezen méltán örüljétek, / Isten egyétté lett veletek, / A gyermek, aki született, / Valóságos testvéretek.” (ÉÉ 155,1–3)

■ GÁNCIS PÉTER

Imádkozunk! Urunk, ajándékozz meg az egykori bölcsek alázatával, hogy igédnek engedelmeskedve megtaláljunk téged az ünnepekben, kövessünk a hétköznapiokban és szolgáljunk a legkisebbekben is. Amen.

KARÁCSONY 2. NAPJA – Ézs 11,1–9

Az igazi békesség

Ünnep van, az ember moziba megy. Erre készült már régóta. Szeretné megnézni a filmet. A fiúról, akit kivégeztek. Mert a szabadságért harcolt, de a harc elbukott. A szabadság is odalett. A fiúról, akit nem végeztek ki addig, amíg nagykorú nem lett. Cinikus hóhérai meghozták a döntést, megvárták a tizenhét napos születésnapját, és akkor hajtották végre az ítéletet. Vége a filmnek, az ember fejében ott kavargnak a képek. Csöndben van, várja a katarzist, a megtisztulást. Amitől gazdagabb lesz.

Kilép a moziból az utcára. S azt hiszi, nem jól lát. Újra megelevenedett a film. Jó helyen vagyok? Álmodom? Ez még a film vagy már a valóság? Csípjen meg valaki! Könnygáz, durranások, üvöltöző emberek, eltakart arckok, repülő utcakövek, rohanó léptek zaja. Földön fekvő ember, bakancsok rúgása, jajgatás, vér. Gumilövedék, lópatkók csattogása. Mi ez itt? Folytatódik a mozi? Nincs katarzisz, hol a megtisztulás?

S az életfilmek peregnének tovább. Bar-na szemű gyerek, valahol. Szurtos kezét nyújtja: „Bácsi, adjon valamit! Éhes vagyok...” A szelet kenyeret pillanatok alatt magába tömi. A csokira néz, a meg-

lepítésre. Gyorsan a zsebébe rejti. Hogy jutott ez a gyerek ide? Otthona? Szülei? Gondoskodik róla valaki?

Temetés. A ravatolon egy asszony. Cipő orrára szegezett tekintetek, halk sírás, könnyek. Fenyőillat, virágok, alig hallhatóan elszuttogott mondatok. Majd csönd, énekszó, a szertartás egyhangúan kopogó mondatai. Vigasztalás, megbocsátás, feltámadunk! S ekkor előlép a férfi. Ráborul a koporsóra, úgy zokog, ahogy férfiember nem szokott. „Már nem tudok tőled bocsánatot kérni! Már nem tudok tőled...” – ugyanazt hajtogatja. Évekkel ezelőtt hagyta el a feleségét a másikért, a fiatalabbért. S most ki fog megbocsátani? Hol a megtisztulás?

S a filmek könyörtelenül peregnének tovább. Nincs menekvés. Jönnek a hírek családi válságokról; a hittanos csoportban egyre több az olyan gyermek, akinek csak édesanyja van. Mit élhetnek át, amíg a bíró pontot tett a válóper végére? Gyermeklelkek láthatatlan sebei. Mosolytalan emberek az utcán, a tévéből csak rossz hírek ömlenek, háború, pusztítás. Irakban egyes források szerint már a hatszázszázöt is meghaladja a halottak száma – ez lett a nagy békecsinálásból. S

riasztóak az arról szóló hírek is, hogy mit művel az ember a világgal, Isten teremtett világával. Fajok seregét pusztította ki, megmérgezi a levegőt, a vizet, egyre ijesztőbbek a viharok, elmarad a tavasz meg az ősz. Gyerekkori nagy-nagy havakról álmodunk, ugye, így karácsony táján...

Mindezt mi vittük végbe? Ne vigasztaljuk, ne áltassuk magunkat azzal, hogy mindig csak a másik követi el a rosszat. Örök kísértés Ádámról és Éváról hátrítani a felelősséget; igen, ők rontottak el mindent. Nem. Én, te, ő – mi rontottunk el mindent! És tesszük ezt naponta. Amikor eldobjuk a csikket, az erdő szélére ürítjük a szemetesünket, szavainkkal szurkáljuk a házastársunkat, vagy nem kérdezzük meg a gyermekünköt: „Mondd, milyen napod volt ma?”

És akkor az ember leül, mert karácsony van. Mert most ünnepelünk. És hallja, elolvassa Ézsaiás könyvének tizenegyedik fejezetét. Egy kisfiú jut az eszembe, aki ott áll réges-rég az oltár előtt, egyik kezében kicsiny fenyőgally, a másikban égő gyertya. Mellette a többi gyerek, az élő karácsonyfá szereplői. S hangzanak a Biblia szavai. Jövendölések

és a nagy beteljesülés. A kisfiú kedvence mindig a farkas meg a bárány, a borjú és az oroszlán volt. No meg a kisdéd a vipérával! Ezt a részt várta mindig. Mert ezt olyan jó volt elképzelni... A messiási béke. Az igazi békesség.

A valóság elkészerítő. Mert arról szól, mire megyünk Isten nélkül. Az Isten nélkül élő ember nélkülében hadban áll. Hadban áll Teremtőjével, de hadban áll a teremtett világgal is. Önző, csak a maga haszna érdekl, ezért rombol és pusztít mindent maga körül. Rombolja a természetet, bomlasztja az emberi kapcsolatot. A szeretet ünnepe is csak azt tudja szeretni, akitől valami viszonzást vár. Az Isten nélkül élő ember megtagadja Teremtőjét – meg lehet-e tagadni az édesanyánkat? Az ember arra is képes, amire Isten többi teremtménye sohasem: ok nélkül ölni, ölni a gyilkolás örömeért.

De Isten mindezek ellenére sem mondott le a világról. És nem adta föl: meg akarja menteni legdrágább alkotását, az embert. Engem, téged, őt – és minket mindannyiunkat! Erről szól a karácsony, Isten nem adja fel egykönnyen! A Megváltó, a nagy megoldás már meg-

AZ ÜNNEP IGÉJE

született. Sőt itt járt, szenvedett és meghalt értem, érted, érte – és értünk! Jön a Messiás, és helyreállítja azt, amit tönkretettünk. Békét teremt Isten és ember, ember és ember között. És ami hihetetlen, ő hozza el az egész teremtés békéjét is. Azt az új világot, ahol az oroszlán majd majszol, szalmát legel, a párduc bánát majszol, és a medve is mindig beéri a mézzel. De jó is lenne, ha ott lehetnénk, minél többen! Isten már lépett. Most te jössz.

■ LUPTÁK GYÖRGY

Imádkozunk! „Adj nekem, jóságos Jézusom, téged megértő értelmet, téged átélő érzelmet, hozzád siető lelket, tehozád buzgó bensőséget, rád bukkanó bökességet, téged felismerő világosságot, érte égő szeretetet, benned élő szívet, téged dicsőítő tetteket, a te szavaidra hallgató fület, a te szépségedet szemlélő szemet, a te fölségedet magasztaló nyelvet, neked kedves életmódot, tőled jövő, bajt eltűrő bökességet, hozzád vágyó kitaratást, és adj, Jézusom, boldog halált! Jutalmazd jelenléteddél, fényes feltámadással, és az örökké boldog életben add jutalmul önmagadat!” Amen. (Szent Benedek mindennapos imádsága a kereszt előtt)

A karácsony(fa) környéke

► „Kellemes karácsonyi ünnepeket, tanár úr!” – mondta diákkoromban a hetes az osztályfőnökünknek a karácsonyi szünet előtti utolsó órában. Emlékszem: a tanár úr erre levette a szemüvegét, mélyen a hetes szemébe nézett, majd halk, de határozott hangon azt mondta: „Fiam, kellemes csak a lábvíz lehet, a szeretetet nem lehet a kellemes szóval jellemezni, ez a karácsony igazi tartalmát mélyen elfedi...” Félő azonban, hogy a mai fiatalok már a karácsonnyal kapcsolatos „felszíni” ismereteknek is híján vannak.

Jézus Krisztus születésének napját latinul *nativitas Dominice* vagy *natalis Dominice* nevezik. A nyugati kereszténység december 25-én, a keleti pedig január 7-én ünnepli a Megváltó születését. A két dátum közötti különbséget az magyarázza, hogy a keleti liturgiában a régi, julian naptárt használják, amely a nálunk is bevett Gergely-naptárhoz képest tízenhárom napos késésben van.

Jézus születésének éve lett az általánosan elfogadott időszámítás kezdete. Ami előtte volt, arra azt mondjuk, hogy Krisztus előtt, ami pedig ezt követően történt, arra azt mondjuk, hogy Krisztus után történt. Csak hogy: Jézus minden bizonnyal négy-öt évvel Krisztus előtt született! Ez úgy eshetett meg, hogy *Dionysius Exiguus* apát 525-ben dolgozta ki a Krisztus születésétől kezdődő és máig is érvényes időszámítást. Azóta azonban már tudjuk, hogy a derék apát néhány évet tévedett. Valljuk be: fél évezred távlatából nem is olyan rossz teljesítmény...

Az evangéliumok nem nyújtanak támpontot arra nézve, hogy pontosan mikor, melyik hónapban született Jézus. Ezért aztán a kezdeti időszakban a keresztények többféle időponthoz kötötték: voltak olyan közösségek, ahol január 6-án, vagyis vízkereszt napján ünnepelték, másutt április 18-án vagy

május 20-án. Aztán január 6-a lett – először Nyugaton, később Keleten is – az elfogadott dátum. A 325-ben ülésezett niceai zsinat határozott úgy, hogy december 25-én kell ünnepelni Jézus születésének napját. Azért döntöttek így a zsinati atyák, hogy ezzel is megpróbálják ellensúlyozni a Római Birodalomban az idő tájt igencsak népszerű Mithras-kultust, amely a téli napfordulón ünnepelte a napistennek a sötétség felett aratott győzelmét. Azt mondták: Jézus a sötétséget is legyőzte, s ezzel a pogány kultuszt mintegy „megkezesztelték”.

Manapság karácsonyfa köré gyűlik a család, s ott adja át mindenki azokat az ajándékokat, amelyekkel örömet szeretne szerezni szeretteinek. Ezt a szokást Németországból vettük át még a 19. század elején. Ugyanis a fenyő télen is zöldell, vagyis akkor, amikor a többi növény mind lehullajtja a leveleit, „meghal”. Ennek a tulajdonságának köszönheti ez a szép túlévelő örökzöld fa, hogy az örök élet jelképévé válhatott, és a halál felett győzedelmeskedő Jézus ünnepkörébe került.

Pontosan nem lehet tudni, hogy mikor állították fel Magyarországon az első karácsonyfát, mint ahogyan azt sem tudjuk megmondani, hogy ki büszkélkedhet az első címével. Ezt ugyanis több főúri család is a magáénak tudja. *Báró Podmaniczky Frigyes* visszaemlékezésében azt írta, hogy hazánkban a fenyőfaállítás édesanyja, a Németországból származó *Notstiz Erzsébet* honosította meg az 1800-as évek elején. Egy másik forrás ugyanakkor úgy tartja, hogy *Mária Dorottya, József nádor felesége* állított először karácsonyfát 1820-ban, mégpedig Pest-Budán. De az első magyarországi óvoda létrehozójáról, *Brunsvik Terézről* is ugyanezt mondják néhányan. Mind egy. Bárki is az első, tény, hogy a 19. század második felére már az egész országban – amely akkor teljesen lefedte a Kárpát-medencét! – elterjedt a karácsonyfa-állítás szokása.

■ JEZSÓ ÁKOS

Ki szeret engem?

Karácsony táján különösen is sok szó esik a szeretetről – amelyet adunk, kapunk vagy éppen hiányolunk. Persze nemcsak az ünnepek idején fontos számunkra, hogy szeressünk, s szeretve legyünk, hanem egész életünkben, mégis a betlehemi csoda a forrása az igazi, tartalommal megtöltött szeretetnek. Erre azonban mindenkinek magának kell rádöbbennie. Ahogy egyik kedvenc történetem hőse is tette, aki éveken keresztül kérdezgette sóhajtozva: „Ki szeret engem?”

Mikor kisgyermekként édesanyjához akart bújni, sokszor dorgálást kapott: „Majd akkor foglak szeretni, ha jó leszel, és nem hagyod szanaszét a holmidat!” Később azért korhólták, hogy miért olyan kövér, pedig nem tehetett róla, hogy ebben is édesapjára hasonlított. Szeretett volna megfelelni az elvárásoknak, hogy ne ezt hallja: „Majd akkor szeretlek, ha...”

A gyülekezetben is állandóan azt mondogatták neki, hogy mennyi szomorúságot okoz az Úrnak a bűnei miatt. Eleinte csak az úrvacsorai oltártól maradt el, később azonban a templomból is, pedig nagyon vágyott rá, hogy *legelőbb Isten szeresse őt...*

Tízennyolc évesen férjhez ment, s mivel párjának egyetemistaként sokat kellett tanulnia, minden másról ő gondoskodott. Amikor aztán férje már a doktorúra készült, egyszer kiszaladt a száján: „Ne gyere velem a kollégák vacsorájára, mert olyan kellemetlen, hogy neked még diplomád sincs!” Nagyon elszomorodott. Ám úgy érezte, hogy ha elvégez egy egyetemet, akkor a férjének nem kell majd többé szégyenkeznie miatt. De mire elvégezte, a férje összeszedte a holmiját, és elköltözött, mert elege lett abból, hogy ő karriert épít ahelyett, hogy vele és a gyerekekkel foglalkozna. Pedig

SZÓSZÓRÓ

Iffjúságirovat-gazda: Györe Balázs

ő pont miatta tette, és azért tanult, hogy a párja szeresse őt.

Bánatában sehol nem találta a helyét, és nem tudta, mit tegyen. Úgy érezte, bármit tesz, az senkinek sem jó. Bármit vállal, azzal senkinek sem tud megfelelni. Hát őt soha senki nem fogja igazán szeretni? „Ki szeret engem?” – kiáltott fel.

Karácsonykor képtelen volt elmenni abba a templomba, ahová azelőtt járt, mert nem bírta volna újra azt hallgatni, mi mindennel bántotta meg Istent. Beült hát az autójába, s egyszer csak egy falucskában találta magát, ahol éppen harangoztak. Gondolta, itt úgysem ismerik, ezért nyugodtan bemehet.

A pici kis templomban egy kicsiny gyülekezetbe csöppent, ahol a lelkész arról beszélt, hogy Isten maga a szeretet, aki minden gyermekét – hibáival, vágyaival, törekvéseivel együtt – nagyon szereti. Nem úgy, ahogy néha a tanárok, a szülők vagy a szomszédok; nem úgy, hogy „szeretlek majd, ha más leszel”; hanem úgy, ahogy van.

Akkor úgy érezte: valaki átöleli, pedig senki sem mozdult körülötte. Megértette, hogy Isten őt valóban feltételek és elvárások nélkül szereti, s nem teszi hozzá: „Majd csak akkor, ha más leszel...” Ezért küldte el Jézus Krisztust ebbe a világba, s ezért lehet a karácsony a megváltó szeretet ünnepe.

■ HULEJ ENIKŐ

► Az akkor még „egyetemes egyháznak” nevezett országos egyház 1906-ban, éppen száz éve vette használatba újonnan megvett és átalakított épületét. Az evangélikus székházban négy évtizedig vidám kollégiumi élet folyt, itt működött ugyanis az egyetemes egyház által alapított főiskolás fiúkollégium, a híres Luther Otthon. Vajon hányan tudják, hogy az '56-os forradalom mártír honvédelmi minisztere, a neves felvidéki evangélikus családból származó *Maléter Pál* diákkorában, a II. világháború idején fél évig itt lakott orvostanhallgatóként?

Az 1909-től 1949-ig itt működő Luther Otthonra már csak az idősebb generáció tagjai emlékeznek. Az ősz hajú, életvidám *Adamis Géza* mérnök, a Luther Otthon volt szeniora máig összetartja, szervezi a volt kollégistákat. Sokat tudunk meg továbbá a székházban talán leg-hosszabb ideig, ötvenhárom évig (!) dolgozó *Giczi Magdi* nénitől. Az otthon történetére vonatkozó kutatást *Zomboryné Bazsó Rozália*, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium tanára, a pesti evangélikus iskolák történetének kutatója végezte.

A kezdetek

Az I. emeleti tanácsterem festményeinek egyikén látható *báró Prónay Dezső* egyetemes egyházi és iskolai felügyelő 1902-ben vásárolta meg az egyetemes közgyűlés jóváhagyásával az Üllői út és Szentkirályi utca sarkán fekvő épületet. Az egyetemes közgyűlés által létrehozott házépítő bizottság pályázatán nyertes *Francsek Imre* neves műépítész tervei alapján 1906. november 1-jére készült el a Szentkirályi utcai és az udvari részen az új, korszerű épület, illetve ekkorra fejeződtek be az Üllői úti épület szükséges átalakításai.

Az újonnan épült épület udvari szárnyát az egyetemes egyház szükségleteinek megfelelően alakították ki. A földszinten helyezték el az akkor már száz éve a Deák téren működő egyetemes (országos) levéltárat. Az emeleti részen irodákat rendeztek be, a felső szinten pedig gyűlésteremnek is használt imaterem épült. Ez utóbbit – mely jelenleg a jözsefvárosi gyülekezet templomaként szolgál – a pesti magyar evangélikus egyházközösség költségén rendezték be. (Az egyetemes székház épületéről *Csomortány Levente* művészettörténész írt tanulmányt; az írás a közeljövőben jelenik meg a *Credo* című evangélikus folyóiratban.)

Az új székház részben az egyetemes egyház ingatlanvagyonaként szolgált; a ház gondnoka évente tett jelentéseket az egyetemes közgyűlésnek. A lakások nagy részét és az utcai boltelhelyiségeket bérbe adták, a sarkon vendéglő üzemelt.

Lépcsőházi feliratok a harmincas évekből

Az Üllői úti emeleti részen kezdetben a katolikus Szent Imre Kollégium működött. Az egyetemes közgyűlés 1908-ban határozta el, hogy az új székházban létrehozza „a magyarhoni ág. h. ev. keresztény egyetemes egyház Luther Otthonát” – ahogyan a közgyűlési jegyzőkönyvben olvasható – a fővárosi főiskolában tanuló evangélikus ifjak számára.

Az otthon ténylegesen 1909. október 1-jén nyílt meg az Üllői út 24. szám alatti épület I. és II. emeletén és néhány földszinti helyiségben. Az internátust az egyetemes közgyűlés által felállított Luther Otthon-bizottság szervezte meg, a berendezés költségeit az egyetemes egyház, az egyházkerület és a gyülekeze-

Százéves az Üllői út

A Luther Otthon története

gatási és anyagi tevékenységének összehangolására, szervezésére. Egyetemes felügyelővé választása után ebből a célból létesítette *báró Radvánszky Albert* 1923-ban az egyetemes felügyelői irodát. Az irodát két évtizeden át *Kuthy Dezső* lelkész vezette mint az egyetemes egyház főtitkára. A mai országos iroda közvetlen „előzményének” az egyetemes felügyelői iroda tekinthető.

Az egyetemes egyház fokozatos erősödésével párhuzamosan vált egyre inkább Budapest az egyházi élet központjává. 1932 és 1943 között *Kuthy Dezső* egyetemes főtitkár töltötte be a Luther Otthon igazgatói posztját is. Az egyete-

A Luther-szobor az udvar közepén állt

mes irodán vezették az otthon lakóiról szóló dossziékat, a szülőikkel folytatott levelezést. Hetenként egyszer *Radvánszky báró*, egyetemes felügyelő is bejárt az irodába. *Kuthy Dezső* dunáninneni püspökké választása után az otthon új igazgatója *Vargha Sándor* egyetemes főtitkár lett (1943–1948).

A közösségi élet színtere

A Luther Otthonnak önálló életre, demokratikus viszonyokra nevelő *diákönkormányzata* volt, melynek élén az ifjúság által évente megválasztott *senior* állt. Az igazgató mellett a mindennapos ügyeket *prefektusok* végezték. Hosszú évekig *Laki Tibor* fásori tanár látta el e teendőket, majd az utolsó esztendőben *Kiss János* lelkész követte őt. Az intézmény életét 1941-től *diakonisszák* segítették, akik háztartási munkát végeztek.

A Luther Otthon nem volt nagy intézet, mindössze 27 szobával működött, közöttük 11 egyágyas, a többi 2–4 ágyas volt, összesen mintegy ötven diák részére. A lakók közösen használták a társalgót, ezenkívül 1200 kötetes könyvtárral ellátott olvasószooba, zongorával és harmoniummal felszerelt zeneszooba, illetve ebédlő állt rendelkezésükre.

Kuthy Dezső minden évben a reformáció napján az akkor az udvar közepén elhelyezett Luther-szobornál bensőséges ünnepet szervezett. Rendszeresek voltak a vallási tárgyú, zenei, művészeti témájú előadások, amelyek egyetemi tanárokat, neves egyházi tisztségviselőket és másokat lehetett meghallgatni. Meghívták például *Gombocz Zoltán* nyelvészt, az Eötvös-kollégium igazgatóját; *Raffay Sándor* püspököt, *Bajcsy-Zsilinszky Endre* országgyűlési képviselőt, *Wolf (Ordass) Lajos* lelkészt, későbbi püspököt. Az irodalmi esteken az akkori irodalom nagyjait hallgathatták a diákok, például *Sinka Istvánt*, *Cs. Szabó Lászlót*, *Kodolányi Jánost*.

Az 1924–25-ös tanévtől bevezették a napi rendszerességgel megtartott *áhitatokat*. Vasárnaponként az imateremben megtartott *istentiszteleten* az otthon lakói „testületileg” vettek részt az egyetemi ifjúság számára rendszeresített alkalmon, ahol többek között *Gáncs Aladár*, *Scholz László*, *Hafenscher Károly*, *Kendeh György*, *Kemény Lajos*, *Zászkaliczky Pál*, *Gaydy László*, *Dezsény László*, *Grimwalszky Károly* és *Benczúr László* is prédikáltak.

Góbi Imre volt fásori gimnáziumigazgató, az egyetemes levéltár akkori vezetője töltötte be. Az igazgató az épületben öt-szobás lakást kapott fűtéssel, világítással. Az intézet következő két igazgatója *Kermenszky György* egykori katonatiszt (1911–1927 között) és *Vidovszky Kálmán* vallástanár (1927–1932 között) volt.

A Luther Otthon története ezt követően összekapcsolódik az egyetemes (országos) egyházi iroda működésével. Az I. világháború előtt az egyetemes egyház működését az egyetemes tisztségviselők (felügyelő, ügyész) és a különféle bizottságok munkája jelentette. Az élet azonban megmutatta, hogy egyre inkább szükség van az egyház sokirányú igaz-

Üllői országos székház

Története 1909–1949

Kuthy Dezső igazgatósága idején egyre gyakoribbá váltak a táncgal egybekötött teadélutánok, amelyek „sok leányos evangélikus úri családot vonzottak az intézet falai közé, amelyek viszont maguk is szívesen látták vendégül a Luther Otthon ifjúságát” (idézet az igazgatói jelentésből). A Deák téri Evangélikus Leánygimnázium tanulói is találkoztak a Luther Otthon lakóival táncos alkalmakon.

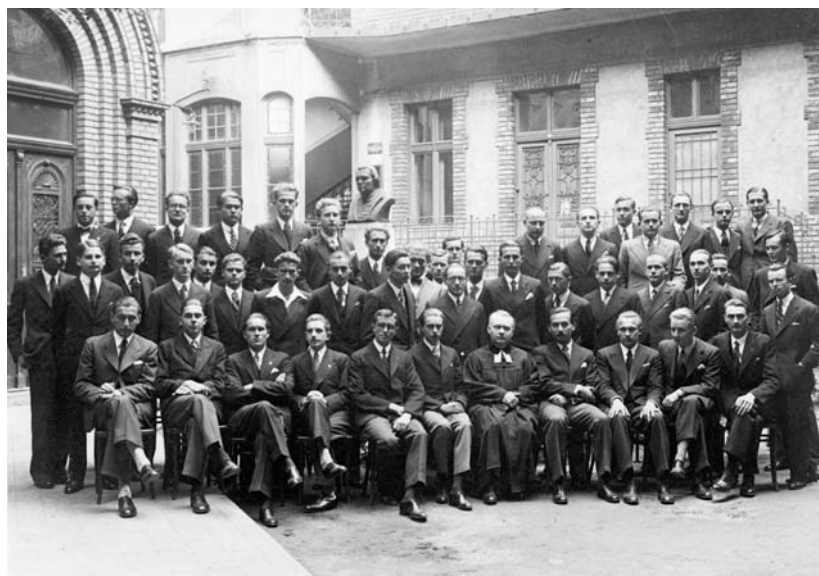
A Luther Otthon helyiségeit az egyetemes egyház is használta. Az I. emeleti ülésteremben ülészetek az egyetemes bizottságok. 1923-tól vendégszobák is létesültek püspökök, egyházi tisztviselők és a szülők számára.

A két világháború közötti időben egyre többen kérték felvételüket az intézménybe, ezért felmerült a bővítés igénye. Az igazgató kérésére Sándy Gyula műegyetemi tanár 1929-ben terveket készített az Üllői úti épület III. emeletének beépítésére, amely azonban pénzügyi nehézségek miatt elmaradt. Az Üllői úti épületben 1926-ban felújításra, majd 1934-ben jelentősebb átépítésre került sor. A szobákat parkettázták, a folyosókat márvánnyal parkettázták, a tetőfelújítás, festés zajlott, és kicserélték a bútorzatot. 1938-ban került sor az Evangélikus Egyházegyetem megfelelő tanácskozási helyiségeinek kialakítására; ezeknek nagy hasznát vette a Luther Otthon is. 1939 első felében lakott a Luther Otthonban Maléter Pál, az '56-os forradalom evangélikus vallású, mártír sorsú honvédelmi minisztere.

Nehéz évek – a világháború alatt

A II. világháború éveiben gondot okozott a hallgatók számának ingadozása. Giczi Magdi néni még emlékszik rá, mikor a németek 1944 márciusában megszállták az országot: tankjaikkal félelmetesen végigdübörögtek az Üllői úton, de az épületbe nem jöttek be. A front közeledtével óvóhely létesült. A bombázások alatt a tetőszerkezetben jelentősebb károk keletkeztek. A légitámadások egyre gyakoribbá válásával az ifjúság a napok legnagyobb részét az óvóhelyen töltötte, ahol kápolnát is berendeztek. Az élelmiszerellátás a Svéd Vöröskereszt, a svéd, a dán, a norvég és a svájci evangélikus egyház segítségére támaszkodott. 1945 áprilisában néhány szobát is sikerült helyrehozni, ezért tizenkét hallgató már itt lakhatott. Az otthon hivatalos újrarendezésére ugyan nem kerülhetett sor, de Vargha Sándor igazgató megengedte, hogy a diákok önkormányzatot szervezzenek. Adamis Géza, aki ekkor volt a szenior, elmondta, hogy milyen szemfülességgel kellett megoldani az alapvető ellátást annak érdekében, hogy működhesse az otthon.

Az 1945–46-os tanévben ismét teljes létszámmal nyílt meg az internátus, de súlyos gondot jelentett a tüzelő- és élelmiszerhiány s az egyre növekvő infláció. Az otthon lakóitól nemcsak pénzt, hanem 1947-ben például természetbeni hozzájárulást is kértek. A háború okoz-

Csoportkép az udvaron 1934-ben, az otthon fennállásának 25 éves jubileumán – elől Luther-kabátban Kuthy Dezső egyetemes főtitkár, az otthon igazgatója

lak kibírták a megpróbáltatást. Az ostrom alatt az ifjúságon kívül menekültek is tartózkodtak itt, akik ezekben a napokban örséget szerveztek.

Az intézet volt lakói közül a háború alatt két hallgató eltűnt, tizenheten hadifogságba estek. Az ostrom alatt az épület a Svéd Vöröskereszt és követség oltalmát élvezte, az épületen svéd zászló lengett, az itt tartózkodók svéd védlevelet is kaptak, de ez sajnos nem sokat ért.

Az utcai harcok idején az otthon Üllői út 24. alatti épületében oroszok voltak, a szemközti házban, az Üllői út 21.-ben pedig németek, így lötték egymást. A sebesülteket a civilekkel szállították el. A többhetes ostrom és a háromnapos közharc alatt az épület nagy károkat szenvedett.

Az újjáépítéstől a felszámolásig

Az újjáépítést Vargha Sándor, az egyetemes egyház főtitkára, egyben a ház gondnoka irányította, majd 1946. augusztus 1-jétől dr. Kiss Lajos ügyvéd lett a gondnok. 1945 tavaszán megtörtént az épület tetőzetének helyreállítása, a belső- és külső károk kijavítása. A munkához az Egyházak Világtanácsa és az egyetemes egyház nyújtott anyagi segítséget. 1945 áprilisában néhány szobát is sikerült helyrehozni, ezért tizenkét hallgató már itt lakhatott. Az otthon hivatalos újrarendezésére ugyan nem kerülhetett sor, de Vargha Sándor igazgató megengedte, hogy a diákok önkormányzatot szervezzenek. Adamis Géza, aki ekkor volt a szenior, elmondta, hogy milyen szemfülességgel kellett megoldani az alapvető ellátást annak érdekében, hogy működhesse az otthon.

Az 1945–46-os tanévben ismét teljes létszámmal nyílt meg az internátus, de súlyos gondot jelentett a tüzelő- és élelmiszerhiány s az egyre növekvő infláció. Az otthon lakóitól nemcsak pénzt, hanem 1947-ben például természetbeni hozzájárulást is kértek. A háború okoz-

ta károk teljes felszámolása 1949-re történt meg.

1948, „a fordulat éve” a kommunista hatalomátvétellel együtt az egyházi iskolák államosítását, egyházi intézmények és egyesületek felszámolását is magával hozta. Az evangélikus egyház vezetőit, Vargha Sándor egyetemes főtitkárát, az otthon igazgatóját – Ordass Lajos püspökkel és Radvánszky Albert egyetemes felügyelővel együtt – 1948 augusztusában letartóztatták. Az egyetemes egyház 1949. április 7-i közgyűlése határozta el, hogy az év végével a Luther Otthon mint egyetemi és főiskolai internátus megszűnik. 1949 áprilisától az egyetemes egyház igénybe vette a II. emeleti helyiségeket, hogy a Luther Szövetség és az Evangelikus Élet című egyházi lap számára irodahelyiségeket alakítsanak ki.

A Luther Otthon 1949. június 30-án negyvenévi működés után megszűnt. Az intézmény utódja a még néhány évig fennálló Luther Márton Intézet volt, ahol Benczúr László vezetésével laikusok képzése, például kántorképzés folyt.

Az otthon volt lakói – akik között a Luther Szövetség vezetőségének tagjai és más evangélikus intézmények tisztviselői is voltak – már az 1930-as évektől évi egy-két alkalommal találkoztak az intézetben. A Luther Otthon volt hallgatóinak baráti köre Adamis Géza, Gryllus Vilmos és Szekeres Gábor szervezésében 1960 óta szervez találkozókat, a rendszerváltás óta többnyire a Deák téri gyülekezeti teremben, illetve az új Luther Márton Szakkollégium Vízafogó utcai épületében vagy az Üllői út 24. alatti helyiségek egyikében.

A Luther Otthonról szóló megemlékezés végén álljanak itt Sándy Gyulának az intézet bizottságának elnökeként az 1949-es megszűntetésekor elmondott szavai: „Az intézet nagy és szép hivatást töltött be egyházunk életében, amidőn hosszú években át nevelte azokat az ifjakat, akikből az egyház vezetőinek egy része kikerült.”

■ CZENTHE MIKLÓS
– ZOMBORYNÉ BAZSÓ ROZÁLIA

FIATALOKNAK – KÉTELKEDŐKNEK

Másokért

Karácsonyi gondolatokat szeretnék most papírra vetni, bár önmagában a cím nem mutat karácsonyra. Nincs benne sem a jászolbölcső, és semmi más sem utal az angyalok énekére vagy a pásztorok ijedelmére. A betlehemi éjszaka csendje, karácsony „romantikája” hiányzik a címből. Ez persze nem zárja ki azt, hogy átfogó értelmezésben beszéljünk karácsonyról.

Nézzétek az általános vizsgalódást ismétlően ti magatok kéritek. Sokatokban megvan rá az igény, hogy lehetőleg teljességében lássátok az egyház tanítását. Ez az igény – ahogyan többekkel való beszélgetés alapján látom – abból a feszültségből támadt, hogy ti, akik a modern kor gyermekeinek valljátok magokat, akiket természettudományos gondolkodás vagy egyszerűen semmilyen gondolkodás, talán nihilista térférgés határoz csak meg – nagy öntudattal hirdettek, hogy ilyen fiatalok, mint ma van, nem volt eddig.

Ezt egyébként nem vitatom. Hiszen mindenkor újat mutat valamiben a régivel szemben. Héralkeitosz görög bölcselő tanította, hogy nem léphetsz még egyszer ugyanabba a folyóba. Tudniillik az előző pillanathoz képest már más vízben állsz, még akkor is, ha nem számított térbeli elmozdulásod. Minden változott körülötted, ha parányit is.

Az időnek és a térnek az egész természeti világ s mi magunk is függvényei vagyunk. A „modern” emberben, a „modern” fiatalságban is felmerül a gondolat: „Ugyan van-e valami, ami mégis örök, tőlünk, időtől és tértől független?” A transzcendentális isteni valóság felé tett első lépést jelenti az a kétkedő, rezignált reménység, hogy talán az egyház tud olyat mondani, ami számotokra is megoldást jelent. Valahogy úgy érzem, hogy a mi kereső fiatalságunk, korunk embere ugyanazt kéri, amit egyszer Jézusnak mondott valaki: „Hiszek, Uram! Légy segítségül az én hitetlenségemnek.” (Mk 9,24; Károli-fordítás)

Az egyház mindig is kész volt bizonyosságot tenni arról, hogy Jézus Isten Fia. Lehet, hogy ezt a bizonyágtételt sokan nem értették, megbotránkoztak rajta, vagy félreértették. Ilyesmi mindig volt, és mindig lesz. Az evangélium, az Ige testté tétele mindig botránkoztatás marad azok számára, akik nem tudnak hinn. Hitet nem tud adni az egyház, de abban segítség lehet, hogy megértsük az első karácsonykor kötött új szövetségben az isteni megszólítást. A megértésből hit támad, a hitből pedig mindig új élet fakad, amely válasz Isten megszólítására.

■ PÁTKAI RÓBERT

Függőségtől függetlenül

Egy falfrka egyszer a következő véleményre rögzítette: „A valóság azoknak való, akik nem bírják a drogot.” Az azonban tény, hogy a kábítószer-függőséget hosszú távon senki nem bírja, ha nem áll le, testi-lelki-szellemi leépülés lesz az osztályrésze, vagy egyenesen életével fizet azért, hogy e káros szenvedély rabjává lett. A segítséget kérők napjainkban számos állami, illetve egyházi szervezethez fordulhatnak; ezek egyike a Magyarországi Református Egyház Kallódó Ifjúságot Mentő Missziójának (KIMM) Ráckeresztúri Drográpiás Otthona.

A református egyházban 1983-ban kezdtek drogosokkal foglalkozni; az említett intézmény idén ünnepelte fennállásának huszadik évfordulóját. Ebből az alkalomból jelentette meg a Magyarországi Református Egyház Kálvin János kiadója a „Senki sincs itt véletlenül” – Lakók és munkatársak története a KIMM Ráckeresztúri Drográpiás Otthonból című, életútinterjúkat tartalmazó kötetet. Az ehhez kapcsolódó, december 13-án tartott kerekasztal-beszélgetés résztvevőit és a megjelenteket Victoriné Erdős Eszter otthonvezető, református lelkész köszöntötte. A Moldova Ágnes televíziós szerkesztő-riporter által vezetett diskurzuson – melybe a hallgatóság tagjai is bekapcsolódhattak – dr. Szűcs Ferenc professzor, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora, dr. Csorba József pszichiáter, addiktológus, valamint a kötet szerkesztője, Szűcs Teri, az Erdély

első magyar nyelvű drográpiás otthonában, Magyarózdton dolgozó szociális munkás vett részt.

■ GAZSU

„Senki sincs itt véletlenül” – Lakók és munkatársak története a KIMM Ráckeresztúri Drográpiás Otthonból. Kiadja a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója. Szerkesztette: Szűcs Teri. A kötet megvásárolható a Kálvin Kiadónál (1113 Budapest, Bocskai út 35.), valamint a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.). Ára 700 forint.

Az Üllői úti székház homlokzata régi pompájában

Slovenská príloha

Stranu zostavil:
ATTILA SPIŠÁK

Slovo Božie na Vianoce 2006.

„A to Slovo sa stalo telom, prebývalo medzi nami, a my sme hľadeli na Jeho slávu.“ Jn 1,14

Milé sestry a bratia v Kristu!

V tomto roku sme pre Vás vybrali originálny vianočný príbeh z Biblie, a prorocká, ktoré predpovedali proroci pred pol tisícimi rokmi pred Ježišom.

Lebo dieťa sa nám narodilo, syn nám je daný na jeho pleciah spočinie kniežatstvo, jeho meno bude: Predivný radca, Mocný Boh, Otec večnosti, Knieža pokoja. Izaiáš 9. 5 Ale ty, Betlehem Efrata, hoci si najmenší medzi judskými čel'adami, z teba mi vyjde ten, ktorý bude vládcom v Izraeli. Jeho pôvod je v pravku, v časoch večnosti. Mikeáš 5. 1

Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nezahynul, ale večný život mal každý, kto verí v Neho. Jn 3. 16

Prečo sa búrka národy a ľudia vymýšľajú daromnosti? Zoskupujú sa zemskí králi a kniežatá sa spolu radia proti Hospodinovi a proti Jeho Pomazanému:

Spretrháme ich okovy a zhoďme zo seba ich putá! Ten, ktorý býva v nebesiach, sa smeje, Pán sa im vysmieva. Vyrozprávam rozhodnutie Hospodinovo. Riekol mi: Ty si môj Syn; ja som Ťa dnes splodil. Ziaďaj si odo mňa, a dám Ti národy ako dedičstvo a končiny zeme do vlastníctva. Tak teraz, králi, zmúdrejte, dajte sa poučiť, sudcovia zeme! Slúžte Hospodinovi s bážňou a s chvením. Mu bozkávajte nohy, aby sa nerozhneval a vy aby ste cestou nezahynuli; lebo náhle vzplanie Jeho hnev. Blahoslavení sú všetci, čo sa k Nemu utiekajú! Žalm 2. 1-4, 7-8, 10-12,

V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta pripísať celý svet.

Tento prvý popis bol vtedy, keď sýrskym vládcrom bol Kyrenios. Išli preto všetci, aby sa dali zapísať, každý do svojho mesta. Vybral sa teda aj Jozef z Galiley z mesta Nazareta do Judska do mesta Dávi-

dovho, ktoré sa volá Betlehem, pretože bol z domu a z rodu Dávidovho, aby sa dal zapísať so svojou snúbenicou Máriou, ktorá bola v pozeňhanom stave. Keď tam boli, naplnili sa dni, aby porodila. I porodila svojho prvorodeného syna, obvinula Ho plienkami a uložila v jasliah, lebo v noci ahárni pre nich nebolo miesto. A boli v tom kraji pastieri, ktorí nocovali na poli a strážili si v noci stádo. A hľa, anjel Pánov postavil sa vedľa nich a sláva Pánova ich osvietila. I báli sa bážňou veľkou. Ale anjel im povedal: Nebojte sa, veď zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude všetkému ľudu, lebo narodil sa vám dnes v meste Dávidovom Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán. A toto vám bude znamením: nájdete nemluviatko, obvinuté plienkami, ležať v jasliah. A hneď s anjelom sa zjavilo množstvo rytierstva nebeského, ktorí chválili Boha a volali: Sláva na vy-

sostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle! Keď anjeli odišli od nich do neba, povedali si pastieri: Poďme až do Betlehema a pozrime sa, čo sa to stalo, čo nám oznámil Pán. Poponáhľali sa teda a našli Máriu a Jozefa i nemluviatko uložené v jasliah. Keď to videli, vyrozprávali, čo im bolo povedané o dieťatku. A všetci, ktorí to počuli, divili sa tomu, čo im pastieri hovorili. Ale Mária zachovala si toto všetko a premýšľala o tom v srdci. Potom sa pastieri vrátili, oslavujúc a chváliac Boha za všetko, čo počuli a videli, ako im bolo povedané. Lk 2. 1–20. Amen

Modlíme sa s piesňou vianočnou: Pri jasliah stojím pokorne, o Ježiši môj život!

K nohám Ti kladím ochotne, čo dala tvoja milosť: svoj rozum, srdce dávam Ti, veď nemám iné poklady, môj život celý prijmi. Amen

Mám rada čas Vianoc

Hurá! Opäť máma Vianoce. Tešíte sa na ne tak ako ja? Mám rada čas Vianoc. Je to časť v roku, kedy si akosi viac uvedomujem, čo pre mňa spravil Boh, ako ma miloval ešte skôr než som Ho ja mohla spoznať a tiež ho milovať. Asi ste čakali, že poviem, ako sa teším na darčeky, že bude na stole veľa koláčov a iných dobrôt No, viete mne to už akosi pripadá fádne a nezaujímavé. Čo vy na to? Že vám nie? Chcete každý rok nové darčeky a nové veci?...

Najzaujímavejšie na tom ale je, že keby nás Boh nemal rád, keby sa nad nami nezmloval, tak žiadne Vianoce nemáme, a ani darčeky a iné hračky, ktoré tak zobroníme od svojich rodičov, by sme nedostávali. Čas Vianoc je skutočne len vďaka tomu, že sa k nám znížil milostivý Hospodin a poslal nám svojho jednorodného Syna. To je ten najväčší darček, ktorý dostáva-me v našom živote, a preto sa ja tak teším na každé Vianoce, lebo oslavujem narodeniny môjho Záchrancu a môžem s Ním žiť život naplnený láskou, pokojom a istotou, že On ma nikdy neopustí. Tak podobne sa tešte i vy a dovoľte, aby vás Boh obdaroval svojou láskou a milosťou aj počas týchto sviatkov. Verím, že tento čas vám Pán Ježiš požehná a doma spolu s rodičmi budete prežívať krásne chvíle. Skúste povedať rodičom, že ak aj nebude všetko cez Vianoce, tak ako si to predstavujú, dôležité je, že sa budete spolu tešiť z vianočného pokoja, ktorý doprial náš Boh všetkým ľuďom dobrej vôle.

■ Z detského časopisu DÚCHA 12/2006. K.K.

Vianoce na Slovensku

Vianočné sviatky budú mať nezabudnuteľné čaro, nech by sme ich slávili kdekoľvek. V každej krajine však majú inú príchut, závislú od historického a kultúrneho pozadia. Aj Vianoce na Slovensku sú spojené s typickými zvykmi, ktoré im dodávajú nezabudnuteľnú atmosféru. Zvlášť špecificky ich prežívajú evanjelici vo svojich cirkevných zboroch.

Advent

Vianoce na Slovensku vlastne začínajú už prvou adventnou nedeľou, počas ktorej sa zapáli prvá zo štyroch sviec na adventnom veči. V advente sa v evanjelických kostoloch konajú vianočné koncerty, zvyčajne vážnej hudby. Deti, ktoré navštevujú detské besiedky, nacvičujú vianočný program. V niektorých cirkevných zboroch mládež alebo aj deti vyrábajú vianočné pozdravy, ozdoby, adventné vence a neskôr ich rozdáajú buď členom svojich rodín alebo starým a osamelým ľuďom. V tomto čase sa viac myslí na deti v detských domovoch a dôchodcov v penziónoch. Deti, mládež či členovia diakonických skupín ich navštevujú s vopred pripraveným duchovným programom a drobnými pozornosťami.

Tak ako v minulosti, tak aj dnes sa v mnohých cirkevných zboroch pečú vianočné oblátky. Kedysi to robili výlučne učiteľia alebo farári. Pri pečení oblátok na špeciálnej forme dnes farárom pomáhajú aj dobrovoľníci. Krátko pred Vianocami sa potom oblátky buď rozdáajú, alebo predávajú za symbolickú cenu. S blížiacimi sa vianočnými sviatkami intenzívnejšie nacvičujú slávnost-

né vianočné piesne aj zborové spevokoly. V adventnom období sa konajú špeciálne Služby Božie pre starých a chorých členov cirkevných zborov.

Štedrý deň

Na Štedrý deň sa až do slávnostnej večere dodržiava prísny pôst. Rodiny ozdobujú stromček, balia darčeky, obliekajú sa do slávnostných šiat. Služby Božie sa konajú buď o piatej alebo šiestej hodine večer. Majú slávnostný charakter, ich program dopĺňajú vystúpenia zborových spevokolov, detí a mládeže. Pri spievaní piesne Tichá noc, svätá noc sa v niektorých kostoloch zhasnú svetlá a horia iba sviečky, ktoré držia návštevníci bohoslužieb v rukách. Deti dostávajú pri východe z chrámu drobnú pozornosť – buď pomaranče alebo sladkosti.

Štedrý deň je dodnes opradený množstvom obyčají a zvykov. Najviac

sa ich spája so Štedrou večerou. K štedrovečernému stolu zasadnú rodiny buď pred Službami Božími alebo po ich skončení, závisí to od zvyku jednotlivých rodín. Nemala by na ňom chýbať horiaca sviečka, oblátky, med, jabĺčka, oriešky a zrno z každého druhu obilia. Pod stolom by mala byť položená troška slamy, na znak toho, že sa Ježiško narodil na slame.

V evanjelických rodinách sa slávnostná večera začína domácimi Službami Božími, ktorých program každoročne pripravuje Generálny biskupský úrad. Ich súčasťou je čítanie z Písma, modlitba, krátke zamyslenie a piesne z Evanjelickej spevníka. Najstarší člen rodiny urobí všetkým prítomným na čelo krížik s medom. Otec rodiny všetkým prítomným zavlnuje. Večera sa začne až po symbolickom prípitku, ktorým zvyčajne býva pálenka prepražená s medom a maslom. Podávajú sa oblátky s medom popraženým na čerstvom masle, v niektorých rodinách doň pridávajú aj kúsok cesnaku. Nasleduje kapustnica s klobáskou, údeným mäsom a mäsom z bravčového stehna, cesnakom, hubami a sušenými slivkami. V Liptove do polievky pridávajú aj veľa cibule a zemiakov. Ku kapustnici sa jedí opekané s medom, mliekom a makom. Večeru uzatvárajú zvyčajne pečené ryby a zemiakový šalát. Po skončení štedrovečernej večere sa rozbaľujú darčeky a spievajú sa duchovné piesne.

Prvý sviatok vianočný

V dopoludňajších hodinách sa konajú Služby Božie, na ktorých ešte zvyknú vystupovať spevokoly alebo deti. Popoludní sa rodiny navštevujú. Deti a mládež z cirkevných zborov chodia po de-

dine a spievajú koledy. Z miest sa však táto krásna tradícia čoraz viac vytráca. Vianočné koledy sa v nich ozývajú väčšinou sprostredkovane – z rozhlasu či televízie. Koledami sa zobrazuje výnimočnosť udalosti narodenia Božieho dieťaťa. Navštívené rodiny koledníkom ponúkajú ovocie, koláče alebo aj peniaze. Tie sa potom použijú na prácu s deťmi či mládežou v cirkevnom zbere. V niektorých zborových domoch sa počas prvého vianočného sviatku konajú vianočné divadelné vystúpenia detí. Mládež pripravuje vianočné večierky s duchovným programom a rozdávaním darčiekov.

Druhý sviatok vianočný

Cirkevný charakter druhého vianočného sviatku sa čoraz viac vytráca. Kostoly sú počas bohoslužieb poloprázdné. Mnohí ani nevedia, že vianočné sviatky sú dva. Večer sa v mestách, ale aj na dedinách dokonca konajú tzv. štefánske zábavy.

Medzi Vianocami a Novým rokom ľudia buď dovolenkujú, alebo opäť nastúpia do práce. Duchovný význam Silvestra popri ohňostrojoch čoraz viac ustupuje do úzadia. Novoročné bohoslužby sú tiež pomerne slabo navštevované. Napriek tomu sa pred polnocou pri evanjelických kostoloch stretávajú veriaci, ktorí si spoločne zaspievajú, pomodlia sa a vinšujú si všetko dobré do nového roka. V niektorých cirkevných zboroch si mládežníci pripravujú silvestrovské večierky síce s duchovným obsahom, ale skôr zábavným charakterom, prípadne aj dospelí sa stretávajú pri spoločnom programe, a tak vstupujú do nového roka.

■ Emília Mihočová, evanjelická farárka v dedine Dovalovo

Správy o nás

► **Vianoce plné lásky, a Bohom požehnaný Nový rok praje pre Vás a pre vašu rodinu: Celoštátna slovenská evanjelická farárska služba!**

Literatúra na objednanie

Biblia s aplikáciami pre život: Nový zákon. Táto publikácia si kladie za cieľ prekonať niektoré historické, kultúrne a jazykové bariéry, ktoré sťažovali čítanie a porozumenie Biblie – Božieho slova. Dúfame, že aj čitatelia bez hlbšej znalosti Svätého písma – Biblie, v nej nájdu jasné slová a ľahko zrozumiteľné pojmy a čitatelia zbehli (skúsení) Písmach získajú nové perspektívy. Obetujeme túto verziu študijnej Biblie tomu, v ktorého mene a pre ktorého slávu bola napísaná. Modlíme sa, aby viedla mnohých k lepšiemu porozumeniu Svätého písma – Biblie a k plnšiemu poznaniu Ježiša Krista, vteleného Slova, o ktorom písma tak vierohodne svedčia.

• Bibliu vydala: Medzinárodná biblická spoločnosť – Slovensko Bratislava 1999

• Videoprogram: Evanjelický mediálny program

Život v rodine

– Desať rôznych pohľadov na život v rodine
– Desať približne päťminutových relácií so zameraním na život v rodine, 49 minút, VHS

Kresťanstvo pre mladých?

– Desať rôznych pohľadov na život o mladých a pre mladých
– Desať približne päťminutových relácií, ktoré chcú pomôcť mladým ľuďom nájsť si svoju cestu... (48 minút, VHS)

Slovenská služba

• keď niekto v Maďarsku by chcel počuť po slovensky slovo Božie, tak sa kľudne môže obrátiť na Slovenskú evanjelickú farársku službu, s pomocou Pána Boha Vás vyhľadáme
• naše adresy: Slovenská evanjelická farárska služba, 1082 Budapešť, ulica Rákócziho 57/a. E-mail: slovenska.sluzba@lutheran.hu, tel : 06-1-210-72-67

FOTO: BRIAN PATTISON

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Látták a földön mindenütt Istenünk szabadítását. Zsolt 98,3 (Gal 4,4–5; Lk 1,39–45/46–55/56/; Fil 4,4–7; Zsolt 130; Mt 1,1–17/18–21/22–25/; Róm 1,1–7; Mt 1,18–25) Nem tudom titkolni azt az örömet, hogy ma pont negyven éve szólított meg személyesen az Úr, és válaszolhattam neki életem átadásával. Előzőleg azért imádkoztam, hogy igazi karácsonyom legyen. És amikor szenteste elmentem egy barátomhoz, az ott fölolvastott ige személyessé lett: „Született nektek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus.” Így értettem: ma, amikor akartad; neked személyesen; Megváltó vagyok, és életed vezetője lehetek, ha kéred... És én imádságban válaszoltam az Úrnak. A Földön mindenütt meg lehet látni és meg lehet tapasztalni az Úr szabadítását. Te is kérheted ma, és megtapasztalhatod, hogy ott, ahol vagy, az övé lehetsz, ő pedig vezetni és áldani kezd. Bizonyos, hogy negyven év múltán is hálás leszel!

Hétfő

Megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek. Tit 2,11 (1Móz 50,17; Lk 2,1–14/15–20; Tit 3,4–7; Mt 2,1–12) Az Úr Jézus születésével maga Isten jött a Földre, és mutatta meg, hogy ki is ő. Az egyik leglényegesebb dolog, amit elmondhatunk róla, az, hogy üdvözítő kegyelmet hoz. Üdvözítő, azaz megmentő, bűntől szabadító szeretetet. Kegyelem, azaz meg nem érdemelt, de ajándékként adott szeretetet. Megjelent-e már a te életben is ez az Úr? És ez az üdvözítő kegyelem? Csak hittel kérned kell.

Kedd

Az Úr félelme lesz Sion kincse. Ézs 33,6 (Lk 2,38; Jn 1,1–5/6–8/9–14; Zsid 1,1–3/4–6/; Mt 2,13–23) Isten népe is sokszor beleesik abba a hibába, hogy a földi kincsek lesznek fontosak számára. Téged ne kápráztasson el a múlt csillogás! Az Úr félelme nem az Úrtól való félelem, mert ez a hitetlenek sorsa. Az Úr félelme Isten tekintélyének elismerése, komolyan vétele, a reá való hallgatás. Kincsünk az, hogyha van kibe kapaszkodnunk súlyos kérdések felmerülésekor és életünk nehéz helyzeteiben. Ha van, aki biztat, és igazán jó tanácsot ad. Bíz őbenne mindig.

Szerda

Aki a Felsőes rejtekében lakik, a Mindenható árnyékában pihen, az ezt mondhatja az Úrnak: Olthatam és várom, Istenem, akiben bízom! Zsolt 91,1–2 (Mt 2,19–20; 2Jn 1–6/7/; Mt 3,1–12) Különböző keresztény csoportok különféleképpen köszöntik egymást: „Áldás, békesség!”, „Dicsérettessék!”, „Az Úr közel!” A mi köszöntésünk is időszerű: „Erős vár a mi Istenünk!” Amikor életünk vagy megélhetésünk alapja rendül meg, amikor annyi minden kérdéssé válik körülöttünk és bennünk, egyvalakibe belekapaszkodhatunk. Egyvalaki olyan lehet számunkra, mint régen az olthatat adó vár biztonsága. A felsőes és mindenható Isten, akinek erős a vára, biztos az olthatja. Ha befutsz a várba, és az Úrban bízol, akkor a legjobb helyen vagy. Neked vajon erős várad vagy roz-zant aklod van?

Csütörtök

Mindenkor örüljétek, szüntelenül imádkozzatok, mindenért hálát adjatok, mert ez az Isten akaratja Jézus Krisztus által a ti javatokra. 1Thessz 5,16–18 (Zof 3,14–15a; Mt 2,13–18; Mt 3,13–17) A mindig hálás szív boldogságáról szól ez az ige. A borulató mindig talál okot a panaszra és az elégedetlenségre. A derülátó mindig talál okot az Istennek való hálaadásra. Mielőtt panaszkodnál Istennek, vagy valamit kérnél tőle, állj meg, és sorold föl eddigi ajándékait! Így követelésed szelíd kéréssé, igényed jelentéktelenné lesz, az Isten ajándékai fölött való örömtől pedig túlcserélőd a szíved. S mielőtt kérnél, már kapsz is. Vajon ma hálaára vagy zúgolódásra van okod? És kérésed párosul-e hálaával?

Péntek

Jézus Krisztus mondja: „Vegyétek magatokra az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek.” Mt 11,29 (Ézs 45,9; 1Jn 4,11–16a; Mt 4,1–11) Sokszor oly lelkesen idézzük Jézus e sorokat megelőző szavait: „Jöjjetek énhozzám... (...) és én megnyugvást adok nektek.” De az igát is föl kell venni, és tanulni is kell az Úrtól! Nemcsak ajándékokat kérsz, de szolgálni is kell. Krisztus igájában, vele szolgáló életet élni. És tanulni, tanulni tőle. Mit? Legelsősorban a szelídséget és az alázatosságot. Ez hiányzik legjobban a mai világban. Aki megtanulja Jézustól az alázatosságot, mert valódi tanítvány ebben is, az az Úrral győz: meghal és föltámad, elvész és megtalálhatik.

Szombat

Én nyomorult és szegény vagyok, de gondol rám az Úr. Zsolt 40,18a (Mt 6,34; Zsid 1,5–6/7–14; Mt 4,12–17) Egyre több a nyomorult és szegény ember – testi vagy lelki értelemben. Mi lesz velünk? Hova jutunk? Meddig bírjuk? Azért van egy nagy különbség köztünk és a nem hívők között. Noha ugyanabban a világban élünk, mi nem vagyunk egyedül. Isten velünk van. És ha az egyhez, ami jelképesen a te értéked, a végtelen hozzáadod, az eredmény végtelen. A másik ember pedig érjen akár százat, de ha nullát vagy egyet tud csak „hozzáadni”, az akkor is csak száz vagy százegy. Te Jézusért és Jézussal végtelenül értékesebb vagy. Add magad őhozzá, járj vele, és majd ő gondoskodik rólad!

Vasárnap (2006. december 31.)

Még vár az Úr, hogy megkegyelmezessen. Ézs 30,18 (Róm 3,24; Lk 2,22–24/25–38/39–40/; 1Jn 1,1–4; Zsolt 40; Lk 12,35–40; Róm 8,31b–39; Zsolt 93) Egy újévi ige az év végén! Igen, mert az év vége „csak” figyelmeztetés nekünk: letelik életünk, elmúlik a lehetőség a megtérésre. De „nem késlekedik az Úr az ígéréttel, amint egyesek gondolják, hanem türelmesen hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen” (2Pt 3,9). A hívőtől azt várja Isten, hogy az év végén valamely bűnét letegye, a nem hívőtől pedig, hogy életét Jézus kezébe tegye. Te melyik vagy? Mindenesetre csak így hajthatod le az év utolsó és az élet végső éjszakán nyugodtan a fejedet. „Fel, mert az irtalom percei múltak...” (ÉE 449)

■ SZÉLL BULCSÚ

KARÁCSONY UTÁNI VASÁRNAP – Ézs 49,13–16

Elfelejtett álmaink

Ha van egy kis időm, szeretek emlékezni. Egy héttel karácsony után olyan jó visszaidézni a karácsonyi istentiszteletet, a sötét estében világító templomablakokat. Olyan jó felidézni az emberek arcán a csodavárás reményességét. A teli templomban – mintha mindenki kisgyerek lenne arra az egy órára – az arcokon láthatóvá lesznek az álmok, a vágyak. Olyan jó emlékezni ezekre az arcokra. Vajon azok, akik ott voltak, akik azon az estén mertek álmodni, hagyták a szívüket megszólni, vajon ők emlékeznek-e ma még az álmaikra? Emlékeznek-e egy héttel később arra, hogy mit is kívántak ott, a karácsonyfa alatt, amikor néhány percre, órára felszabadultak a mindennapi terhek alól, amikor gyerekek lehetek újra? Emlékeznek-e az álmaikra?

Emlékezünk-e azokra az álmainkra, amelyekkel az életünket kezdtük? Gyerekkorunk, fiatalunk álmaira? Az álmokra, amelyek elindítottak bennünket, amelyek annyi szépet ígértek nekünk? Azokra, amelyekből mindig csak egy kicsit engedünk, s most még sincsenek sehoh...?

Egy barátom gyerekkorában egy kardról álmodott. Egy szép kardról, amelyet az oldalára köthet, amely fényesen csillog, ha a nap felé tartják. Aztán felnőtt kard nélkül. Elhagyta már a gyerekkort, amikor egy ünnepen, talán éppen a diplomaosztója volt, nagymamája egy csomagot nyújtott át neki. Amikor kibontotta, megdöbben. Egy kard volt a csomagban. Rövid, ívelt kard, a tokjá-

ban. Még a derékra is fel lehetett kötni. Csak annyit tudott mondani: „Istenem, de szép a pillanat, amikor gyerekkori álmaink teljesülnek!” A kard azóta is ott lóg szobája falán.

Az a baj az elvesztett álmainkkal, hogy nemcsak az álom, de mi is elveszünk ilyenkor. Elvész belőlünk egy darab, egy rész, amely valaha fontos volt. A lehetőség, akivé lehetünk volna, ha az álom teljesül. Évről évre, ahogyan feladunk egy-egy részt az álmainkból, önmagunkból is elveszítünk egy darabot, önmagunkban is meghal egy része az életnek. Elkeseredésünk mélysége éppen abból adódik, hogy rájövünk, milyen kevés maradt meg az álmainkból, milyen kevés élet maradt bennünk.

Nemcsak mi álmodtuk egyszer az életet. Az Úr is megálmodott minket. Biztos vagyok benne, hogy születésünk pillanatában látta és tudta, hogy miért kapjuk az életet. Pontosan látta lehetőségeinket, hogy ha teremtése nyomán kiteljesedik bennünk az élet, kik is leszünk majd húsz, harminc, ötven, hetven év múlva. És bár mi évről évre – vagy inkább napról napra – adjuk fel az álmainkat, és távolodunk attól a lehetőségtől, amelyet tőle kaptunk, ő mégsem felejtett. Nem felejtett el bennünket. A tenyerébe vésett. Nála még mindig ott él a teljesség igénye velünk, az életünkkel kapcsolatban.

A megünnepelt kisgyermek, az Isten Fia, a Messiás összetört, feladott, elforgá-

A VASÁRNAP IGÉJE

csolt álmaink újjászületésének remény-sége. A teljesség remény-sége. Benne nyilvánvalóvá lett, hogy az Úr nem felejtett el minket. Valóssággá lett, hogy név szerint ismer, tenyerébe vésett minket, és eltökélt szándéka, hogy visszaadja nekünk az álmainkat, az életünket. Ülünk hát le, gondolkodjunk csak. Hogy is volt? Kik is vagyunk? Mivé is lehetnénk? Kérdezzük meg magunkat, és ha kell, őt is: vajon miért kaptam az életemet? Vajon mire álmodott engem a Teremtő? Vajon hogyan kezdhetnék újra mindent úgy, hogy ne veszítsem el az álmokat, az életet?

Barátom kardjára gondolok, és arra a sok csillogó álomra, amely az enyém volt valaha. És érzem, repesve örülnék, ha újra az enyém lehetnének, ha újra életre kelnének az álmaim. „Ujjongjatok, egek, vigadozz, föld, törjétek ki ujjongásba, hegyek! Mert megszánta népét az Úr, és könyörül a nyomorultakon. (...) Ha mások megfeledkeznek is, én nem feledkezem meg rólad! Íme, tenyerembe véstelek be, szüntelen előttem vannak falaid.”

■ KRÁMER GYÖRGY

Imádkozzunk! Uram, köszönöm, hogy álmodtál és terveket váltasz valóra. Jézus születése a legnagyobb álom megvalósulása – add, hogy átélhessem ezt a valóságot, az enyém is lehessen. Köszönöm, hogy nem feledkezel meg rólam. Olyan jó tudni, hogy te őrzöd életem teljességét. Vezess, Uram, a te akaratom szerint, hogy az legyenek, akivé teremtettél engem. Ámen.

ÓÉV ESTE – Ézs 30,15–17

Nyugodt erő

Szilveszter éjszakájának sajátos hangulata van. Emberek járják az utcákat, dudák rikoltoznak, petárdák durranak, pezsgősüvegük pukkannak, itt-ott emberek kiabálnak. Nem szeretem, értelmetlennek, tartalom nélkülinek látom ezt a nyüzsgést. Számomra az óévhez a csend tartozik, a gondolatok csendje, amelyben megszólalhat Isten.

Ilyenkor három téma körül forognak a gondolataim: visszatekintés arra, ami mögöttem, mögöttünk van; előretekintés az eljövendő évre; az időhatár átlépésének méltó megünneplése. Mindhárom gondolatkör bőséges lehetőséget ad arra, hogy beszéljünk egy jóízűt Istennek.

Mennyi minden történt velünk az elmúlt évben! Személyes életünkben talán új iskola, diplomaszerezés, új munkahely, házasság, gyermek születése, új otthonba költözés, pihentető szabadság, siker és kudarcok – vagy éppen betegség, gyógyulás, de lehet, hogy haláleset... Van, amire örömmel emlékezünk, van, ami fájó emlék. De nemcsak a saját életünkben, hanem a környezetünkben is sok minden történt. Becsaptak minket, hazudtak nekünk. Méltó ünneplés helyett brutális verést kaptak azok is, akik csak ünnepleni szerettek volna.

Nem elmenekülni kell az emlékek elől, és nem is hangoskodó önfeladás-eg-elúzni őket, hanem azt, ami szép

volt, köszönjük meg ezen a visszatekintés estén Istennek; amiben mi vétkeztünk, azért kérjünk bocsánatot, amit pedig ellenünk vétettek mások, azt bocsásuk meg. Csak így lehet lezárni azt, ami elmúlt, amin változtatni már amúgy sem lehet.

Megtérve Istenhez, higgadtan és megbékélve, benne bízva nem a nyugtalanság zajos lelkével, hanem az Istennek és emberekkel megbékélt szív erejével lépünk túl a mögöttünk lévő éven. Csak így tudunk átlépni és elindulni az új évbe anélkül, hogy a múlt utánunk nyúlna, és félelemmel bénítaná meg az új évbe vezető lépteinket.

Ézsaiás próféta szavai nem a legbiztatóbbak. Nem amiatt, mert Isten nem akar jó jövőt adni népének, hanem amiatt, mert a nép nem akarja megfogadni Isten tanácsát. Nagy hangon, magabiztosan mondogatják, hogy nem jó Isten nyugalomra, békére figyelmeztető szava, majd ők maguk kiharcolják a jövőjüket. Isten arra figyelmezteti népét, hogy ennek a vége szégyenteljes bukás, kudarc lesz. Hányan szönek ma is olyan tervek, amikor a jövőről gondolkoznak, hogy „lőháton vágatunk”, „gyorsan hajtunk!” Az időt kihasználni akaró ember számára a megtérés és a higgadság passzív magatartás, amely nem vezet eredményre. Rohanó világunk törvénye, hogy ha vinni akarod valamire, akkor az

AZ ÜNNEP IGÉJE

életet tudatosan és intenzíven kell élned. Ezt jelképezi a szilveszter éjszaka is. Nem kell a megtérés, hogy higgadtan, Isten jelenlétében lépünk át az óévből az újba, inkább választjuk a mámoros átrohanást. Ezért nincs sem szilveszterkor, sem az új évben békénk és bizalmunk, és nincs erőnk sem.

Nem a szilveszteri ünneplést kifogásolom, hanem azt, ahogyan ilyenkor általában ünnepelünk. Azt, hogy ünneplésünkben kifejejtjük őt, aki az idő és az egész világ Ura, Isten. Azt kifogásolom, hogyha meg sem halljuk szavát, pedig neki van jó tanácsa arra, miként zárjuk le az elmúlt évet, és miként induljunk el az újba. Ne veszítsük el fejünket szándékosan az alkohol, a szabadosságig menő mulatozás mámorában! Ne szórjuk szét magunkat – a szórakozás szavunk erre utal – a tömegélményben feloldódva! Legyen számunkra az óév este és a szilveszter éjszaka igazi, Isten jelenlétében eltöltött ünneppé. Olyan ünneppé, amelyen nem szétszóródunk, hanem összegyűjtjük erőinket az új évre. Nyugodt erő ez.

■ BALICZA IVÁN

Imádkozzunk! Urunk, Jézus! Te mindig higgadt és nyugodt voltál, mégsem voltál kimért vagy komor. Taníts meg minket is arra, hogy miközben Atyánkra figyelünk, lehetőleg felszabadult és ünnepleni tudó gyermekek. Így légy velünk a mai éjszakán! Ámen.

Evangelikus kövek a Móri-árokban

► „Beatus populus qui scit jubilatiorem.” Vagyis boldogok, akik ünnepleni tudnak. Valóban, mert van kit vagy mit ünnepleni. A móri evangelikusoknak volt mit és volt kit, már karácsony előtt is.

A régmúlt – szórványban

Már a reformáció hajnalán volt evangelikus gyülekezete Mórna, de lakói aztán hamar a kálvini árhoz csatlakoztak: 1627-ben református volt a falu. A török hódoltságot követő újratelepítésekkel katolikus vallású, német nemzetiségű népek kerültek a településre. Ezel jelentősen megváltozott mind a felekezetek, mind a nemzetiségek aránya. Előbb az ellenreformáció egyre erősödő támadásai sietteték. Az 1745-ben végzett canonica visitatio (egyházlátogatás) jegyzőkönyve szerint 738 katolikus, 25 református, 7 evangelikus, 7 vegyes és 5 izraelita család élt Mórna. 1851-ben 31 evangelikus lakót jegyeztek fel a mezővárosban. Ez az arány napjainkig megmaradt.

A közelmúlt – leányegyházként

Az iparosodás és a városiasodás következtében azonban megnőtt a település lakóinak száma. A szomszédos Bakony-

csernyéről, Nagyvelegről, Pusztavámról, de az ország távolabbi területeiről is egyre több evangelikus került Móra. A lélekszám emelkedése lehetőséget teremtett arra, hogy a Móri-árokban összegyűlt „kövek” élővé, gyülekezetté váljanak.

A felismerést tett követte. Isten kegyelmének és Puskás János pusztavámi lelkész szervezőmunkájának eredményeként 1986-ban megalakult a móri evangelikus leányegyház, és a szomszédos, nagy múltú, német eredetű Pusztavám filiája lett.

A 2001. évi népszámlálási adatok szerint a városban közel ötszázan vallották magukat evangelikusnak; az egyházfenntartók száma azonban csupán ennek negyede. A kis mag az ügyvédi munkaközösség egykori irodaházában berendezett imaházban éli vallásos életét. A vasárnapi istentiszteleten harmincötven-negyvenen vesznek részt.

Jubileumi istentisztelet

Kis közösségükért és mindazért a sok jóért, amit a gyülekezet ez alatt a két évtized alatt megért, a Szentháromság ünnepe utáni 22. vasárnapon adtak hálát az Úrnak a hívek és a meghívottak. Az ígét Lackner Pál tábori püspök – a gyülekezetet alapító lelkész veje – hirdette. A szolgálatban részt vett Szarka István esperes, Lackneré Puskás Sára és a helyi lel-

kész, Kapi Zoltán. A záróimádságban Lackneré Puskás Sára lelkésznek köszöntött a gyülekezetért, az itt folyó szolgálatért, a keresztség és az úrvacsora áldásáért, a hitvallás tisztaságáért, az egyházért, családjainkért, egész megrendült hazánkért.

Kapi Zoltán családtagjai – Kapi Mari-ka, Kapi Zoltán Bence és Kapi Zsuzsanna – zeneszámmal, Arany Lili és Endre felolvasással, Lepsényi Bálint verssel működtek közre az ünnepi alkalmon. A jubileumi hálaadó istentiszteleten jelen volt Schmidt Ferenc országgyűlési képviselő és Fenyves Péter polgármester is.

Ünnepi hétköznapok

Evangelizáció. Advent első hetében két felejtetetlen esti találkozón vehettek részt az érdeklődők. A gyülekezet imaházában Szeverényi János országos missziói lelkész *Mindent szabad? – A hitről és életünk dolgairól őszintén* címmel tartott előadást az ezotéria, a New Age, az asztrológia, spiritizmus, babona, természetgyógyászat, szinkretizmus témakörében. A gyülekezet tagjai és a Nagyvelegről érkezett vendégek verssel, zeneszámmal működtek közre.

Emlékjelavetés. Mindnyájunk számára nagy öröm, ha egy világhírű tudós méltó elismerésben részesül, különösen akkor, ha a neves személy szűkebb közösségünkhöz tartozik. Mór evangéli-

kusai ezért ünneplhettek különös tisztelettel december 7-én. Ujj József nyugalmazott iskolaigazgató fáradozása nyomán immár második köztéri „szobrárt” kapta Mórna, szülővárosában dr. Zimmermann Ágoston. Mellszobrát húsz éve

Dr. Zimmermann Ágoston új emlékműve

a világ állatorvos-anatómusainak részvételével avatták fel a róla elnevezett általános iskola előtt. Most az egykori – időközben lebontott – szülőháza előtt leleplezett domborműves emlékjelnél tisztelegtek az V. Fejér megyei állat-

orvosi emléknep résztvevői s a nagy tudós tisztelői.

Az 1875–1963 között élt cultor anatomiae acerrimus (az anatómiát legmagasabb fokon művelő férfi), az állatorvosi anatómiai oktatást új alapokra helyező professzor, főiskolai és műegyetemi rektor, Kossuth-díjas akadémikus, mélyen hívó evangelikus presbiter és iskolafelügyelő szülőháza előtti emlékjelet Kapi Zoltán méltató szavai, imája és áldása után vette át a város lakossága. A bronz dombormű Nagy Edit szobrászművész alkotása.

Gyertyagyújtás. Advent második vasárnapján a városháza előtti téren az iskolák tanuló és pedagógusai által rendezett hagyományos ökumenikus ünnepi alkalmon Kapi Zoltán elmékedése és imája jelentette a történelmi egyházak jelenlétét.

A jövő

A városban élő „kallódó” evangelikusok felkutatása, a régi gyülekezetükkel még kapcsolatban állók hívogatása, gyökereik új talajba ültetése, a fiatalok gyülekezeti életbe való bevonása, a lelki építkezés folytatása vezetne az igazi ünneplésekhez, a Krisztus-váráshoz.

Mindezek mellett a kis filia templomépítés tervét dédelgeti. Adja az Úr, hogy hitben erősödve, lélekszámban és anyagiakban gyarapodva megvalósíthatassák tervüket.

■ DR. JÁNI JÁNOS

Presbiteréknél vendégségben

Bemutatjuk a Szilberhorn családot

Egész a tanyai bekötőútig kövesút vezet. Rendezett szőlőtáblák az egyik oldalon, festői erdők és rétek a másikon. Így érttem ki a Tázlár melletti tanyára, ahol Szilberhorn László borász és családja él és dolgozik. Amellett, hogy a gazdaság és a pincészet, a Silberhorn-Weinhaus Kft. az eredményeit tekintve példaértékű, még egy különleges apropója van látogatásomnak: megismerni egy családot, amelynek tagjai több evangelikus közösségbe is járnak, szolgálatot végeznek a gyülekezetükben és a községben egyaránt. Érkezésemkor Laci és Margit fogad, de egy pillanatra a fiúk, Zoli és Laci is kikukkantanak hozzánk. A beszélgetés elején az asztalra is felkerül, aminek ilyenkor fel kell kerülnie, jelen esetben rozébor.

***

– Mekkora területen gazdálkodnak? – kérdezem elsőként a családfőt.

– Tizenhat hektár termő ültetvényünk van. Ezen Kunleány és Ezerjő fehér, valamint Kadarka és Kékfrankos kék szőlőt termelünk. Mindet mi ültettük, három-négy év leforgása alatt.

– Egybefüggő területen van a szőlő itt a tanya körül?

– Négy és fél hektár igen, a többi körülbelül három kilométerre. Ennek több oka is van. Az egyik a jégeső: ha az egyik táblát elveri, megmarad a másik. A távolabbi szőlőknél emellett van

egy másik előnyös tulajdonsága is: a talaja folyami lösz – még a Duna hagyta itt –, melynek mikrobiológiája rendkívül kedvező.

– Miért költözték ki ide, a tanyára?

– Ezt a fajta tevékenységet már nem tudtuk belterületen folytatni: a borászati eszközök és a különböző tárolók, tartályok akkora területet foglaltak volna el, hogy 1998-ban úgy döntöttünk, kiköltözünk Soltvadkertről valahova a külterületre. Ez a szemlélet ezen a vidéken nem

idegen: az 1800-as évek második felében éppen emiatt alakult ki a tanyavilág. „Amiből élsz, tiszteld meg a jelenléteddel!” – szól a mondás. Most már egyébként sok minden gépesítve van, még a szüret is. Az pedig, hogy Tázlár község belterülete szinte a szőlőnk végén kezdődik, csak előny. Ha be akarunk menni a faluba valamit elintézni, ott az autó vagy a motor.

– Látom, a hagyományos hordós pince mellett állnak itt tartályok is. Miért ez a kettősség?

– Az alföldi fehérboroknak a mai ízlésvilágot szem előtt tartva már nem kedvező az ászkolás, azaz a fahordós erjesztés és tárolás. Sokkal előnyösebb a zárt tartályban, oxigénhiányos közegben történő úgynevezett redukív erjesztés.

– Nem a „régizsákos” laknak, hanem újat építettek. Mi az oka ennek? – kérdezem, mire az eddig csendesebben üldögélő háziasszony, Margit veszi át a szót.

– Ez is régi álomunk volt: a tanyasi turizmus. Ez a gangos tanya a húszas években épült. 2006 nyarán önerőből felújítottuk, cserépkályhát raktunk bele, és berendeztük. Három éve elvégeztünk egy tanyasi-falusi turizmus tanfolyamot a közeli Jászszentlászlón. Most, hogy meghirdettük, hogy fogadjuk a vendégeket – képeslapot és prospektust adtunk ki –, szépen jönnek. Tetszik nekik, hogy itt vannak a gazdaságban, etethetik az állatokat, és felülhetnek a traktorra.

Egyébként minden vendég egy-egy új meglepetés: kinek házas étel kell, kinek olasz–magyar szótár, kinek az, hogy csak hagyjuk pihenni.

– Önök Soltvadkertről és ide kiköltözve Tázlárna is aktív tagjai az evangelikus gyülekezetnek.

– Igen, ez nálunk nagyon fontos dolog. A család az 1700-as évek végén már szerepel a soltvadkereti anyakönyvekben. A nevünket néha ugyan elírták, hol magyarosan, hol németesen – ezért a különbség a kft. nevében is –, de mindig ott voltunk, és kivittük a részünket a gyülekezeti munkából.

templomban tartjuk. A közeli Bócsán egyébként ez éppen fordítva van: a reformátusok járnak az evangelikusok imaházába. A jó kapcsolat bizonyítéka az is, hogy itt, Tázlárna októberben avattuk fel a protestáns temetőben épült ravatalozót. Ennek a felépítésébe a baptisták is besegítettek. Van szervezőbizottság, még ha kicsi is a létszám.

– Jól tudom, hogy a családban folytatódik ez a szolgáló tradíció?

– Igen, mindkét fiunkat hitben és munkaszeretetre neveljük. Zoltán, az idősebb egyetemistaként a budapesti Luther Márton Szakkollégiumban nyert

FOTÓK: SZILBERHORN

– László immár második ciklusban presbiter Tázlárna. Mit kell tudnunk a gyülekezetéről?

– Leányegyház, Kiskunhalashoz tartozik. Száztíz lélek, hétfős presbitériummal. Minden hó harmadik vasárnapján jön ki istentiszteletet tartani Halasról Hegyi Emőke gyülekezeti munkatárs. Érdekességként megemlítendő, hogy kántorunk, Torma Sándor trombitán kíséri az énekeket. Alkalmainkat a református

kollégiumi elhelyezést. A diákság presbiterelnökévé választották, így már az ő vállán is nyugszik felelősség.

Még sokáig beszélgettem a családdal, közben izlelgetve az érmes borokat. Közben újra éreztem azt, ami a tanyasi embernek mindig is sajátja volt: szép környezet, csend, rendezett életritmus és bizakodás.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Akiknél a jószolgálat egész éves program

Látogatás a sóskúti Habsburg-házban

FOTÓ: TERNYIK ANDRÁS

A legégetőbb szegénység

„Aki szegény, az a legszegényebb” – mind közül azonban a gyermekek szegénysége hordozza a legsúlyosabb egyéni és társadalmi veszélyeket.

Nagyon nehéz a szegénységről általánosságban írni. Nem azért, mert annyira összetett kérdés, hanem azért, mert általánosságban már alig hordoz információt, érdekességet. Lehet vitatkozni a szegények számáról, a szegénység tartósságáról vagy átmeneti állapotáról, s egyáltalán arról, hogy mi is számít egyéni (szubjektív) vagy kormányzati (objektív) szinten szegénységnek. Érezhető, hogy bárhol is közelítjük meg a kérdést, különböző válaszokat kapnánk arra, hogy ki és milyen mértékben szegény ma Magyarországon. A sok lehetséges szegmens közül a szerintem legdrámaibbat választottam ki: a gyermekek szegénységét.

Peter Townsend szerint: „Egyénekéről, családjáról vagy a népesség bizonyos csoportjairól csak akkor állítható, hogy szegénységben élnek, ha nem rendelkeznek elég erőforrással ahhoz, hogy úgy táplálkozzanak, olyan társadalmi gyakorlatokban vegyenek részt, és olyan körülmények, illetve felszereltség mellett éljenek, ami szokásos vagy legalábbis széles körben elfogadott és helyesnek tartott abban a társadalomban, amelyben élnek.”

Egy 2001-es kutatás kifejezetten a magyar gyermekek szegénységére fókuszál, de mivel szubjektív elemeket tartalmaz a felmérés, nem alkalmas országok közötti összehasonlításra, viszont sokkal közelebb áll a mindennapokhoz, az „átlag” állampolgár által megélt, látott szegénységi állapothoz.

Alapvető emberi szükséglet az egészség és az autonómia. Annak a háztartásnak az általános jellemzői, ahova a gyermek beleszületik, a lakhatási feltételek, a jövedelmi helyzet mind-mind jelentős hatással bírnak. Nem részesülhet például megfelelő oktatásban az a gyermek, akinek hiányos az iskolai felszerelése, aki nem tud részt venni az iskolai programokban, és az a gyermek sem, akinek semmilyen rendszeres, a kötelező iskolai órákat meghaladó elfoglaltsága nincs. A gyermekek megfelelő fejlődéséhez a fizikai bajok elkerülése mellett a mentális egészségük is nélkülözhetetlen. A gyermekkor nem valamiféle próbaidő a felnőtté válás előtt, a gyermeket is megilleti az emberi jogok és az emberi méltóság teljessége.

2001-ben a gyermekek egyharmada olyan családban nevelkedett, amelyben egyáltalán nincs aktív kereső, a szegény gyermekek több mint negyede kizárólag valamifajta szociális juttatásból él. Ezek a családok nem számíthatnak a munkahely adta kapcsolati tőkére, és hiányzik a gyermek számára a rendszeres munkával rendelkező felnőtt mintája. Olyan függőségi helyzetbe nő bele a gyermek, ahol a mintát adó, rendszeres ellátásban részesülő felnőtt alárendelt, kiszolgáltatott helyzetben van. Csak összehasonlításképpen érdemes megemlíteni, hogy a 2001-ben az alsó jövedelmi harmadban élő gyermekek háztartásaiban az egy főre jutó átlagjövedelem 14 500 forint volt havonta. A hivatalosan mért átlagjövedelem havi 39 167 forint volt ekkor; a

KSH által számított létminimum – két felnőttből és két gyermekből álló háztartás esetén – 28 500 forint volt havonta, az öregségi nyugdíjminimum pedig abban az évben 18 600 forint volt. A gyermekek háztartásainak jelentős részében (55–78%) az egy főre jutó átlagos jövedelem elképesztően alacsony a hivatalosan megállapított minimumokhoz képest!

A felmérés szerint a szegény családok gyermekeinek 30%-a szegényes lakókörnyezetben él (nyirkos, nedves, huza-zatos lakás, nem biztonságos lakókörnyezet, zsúfoltság). Az ilyen háztartásokban élő gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése is veszélyeztetett: 33%-uknál a napenkénti gyümölcsfogyasztás, 71%-uk számára a napi háromszori étkezés, 10,6%-uk esetében a meleg téli ruha sem biztosított. Ilyen körülmények között igen nehéz elvárni, hogy teljesítsenek az iskolában, tiszta ruhában járjanak.

1992-ben a csecsemőkorúak 16%-a, 1997-ben több mint 30%-a élt szegény családban. Az óvodáskorúaknál 14%-ról 26%-ra, az általános iskolás korúaknál 12%-ról 22%-ra nőtt a szegény gyermekek részaránya, s ezek az arányok 2001-re sem csökkentek. Gondot okoz az alapszükségletek (élelem, lakás, ruházatkódás) biztosítása, olykor a heti egyszeri húsfogyasztás is. Ritkán van lehetőség családi ünnepek megtartására, a karácsony és egyéb nagyobb ünnepek sokszor ajándékozás nélkül telnek el.

A gyermekek jövedelmi helyzete, életminősége nem választható el az őket nevelő családokétól, s a hiányok halmozódása minden életkorban kritikus helyzetet hozhat létre. Egy gyermeknek nincs ideje kivárni a feltételek javulását. A szegénységben felnövekvő gyermekek azonban gyakran olyan tartós hátrányokat szenvednek el, amelyek alapvetően meghatározzák és behatárolják későbbi lehetőségeiket is.

Szociálpolitikai evidencia az, hogy az egy háztartásban élő gyermekek számának emelkedésével nő a szegénység kockázata. Szociálpolitikai eszközökkel (pénzbeli támogatásokkal és szolgáltatásokkal) és a foglalkoztatáspolitikai család- és gyermekbarát jellegének erősítésével ez a kockázat csökkenthető. Láthatóan csak azok az országok képesek eredményt elérni a gyermekszegénység elleni küzdelemben, amelyek a foglalkoztatás, a munkabérek és a szociálpolitikai eszközök megfelelő és összehangolt együttesét alkalmazzák. A társadalmi felelősségvállalás azonban nemcsak a kormányzat feladata, hanem ki kell, hogy egészítse mindezt az egyéni, állampolgári szerepvállalás is. Keresztény emberként – lehetőségeinkhez mérten – meg kell adnunk a megfelelő segítséget, meg kell ragadnunk a kínálkozó alkalmat a segítségnyújtásra, legyen az bármily jelentéktelennek tűnő is, mert „amikor megtették ezeket akárcsak egyvel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tetették meg”. (Mt 25,40)

■ PATAKI GERGELY

A szociálpolitikus szerzőnek a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezet Adventi le-
velében megjelent írása

▶ A sóskúti IV. Károly király úton fölkanyarodunk a messziről látható, sárgára festett házhoz. A szokatlanul enyhe télélőn a lovarda előtt szénát lapátolnak, lovak legelnek, egy barátságos labrador szalad elénk. Csengő nincs, a Habsburg-címeres kopogatóval jelezük, hogy megérkeztünk.

Középkorú hölgy nyit ajtót, a nappaliban helyet kínál. A berendezés még nyomokban sem emlékeztet a bécsi Hofburgra, egyszerű bútorok, semmi luxus. A falon két festmény, az egyikken Ferenc József császár, magyar király, a másikon a felesége, Erzsébet királyné. Habsburg Györggyel és feleségével, Eilikával otthonukban beszélgettünk.

– Minden családban őriznek hagyományokat. Egy történelmi családban, gondolom, még inkább. Hogy ünnepelték gyermekkorukban a karácsonyt?

HABSBURG GYÖRGY: Gyerekként a telt mindig Dél-Spanyolországban töltöttük, ezért soha nem volt fehér karácsonyunk. Szüleink mindig próbálták hangsúlyozni, hogy ebben az ünnepben nem az ajándék a fontos, habár ezt mi nehezen értettük. Adventi estéken a karácsony vallási hátteréről, Jézus Krisztus születéséről meséltek, sokat énekeltek.

A fargaratókönyv minden évben ugyanaz volt. Délután hat órákor mentünk a szentmisére, mivel az éjfél túl későn lett volna. Az idősebbek, akik az éjfél misén vettek részt – heten vagyunk testvérek – ezalatt otthon előkészítették az ünnep kellékeit. A díszítés mindig valamelyik gyerek dolga volt, egy másik testvérünk a betlehemi jászolt rendezte be a régi, a

Habsburg György, a Magyar Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, a Magyar Vöröskereszt elnöke feleségével, Eilika von Oldenburggal és három gyermekükkel

családban öröklődő figurákkal. Mivel minden évben másra került a sor, mindig kicsit másként nézett ki az egész.

A mise után, amikor hazaértünk, édesapám felolvasta a Bibliából Jézus születésének történetét, és énekeltekünk három-négy karácsonyi éneket, a végén a Stille Nachtot. Mi persze alig tudtuk kivárni, hogy végre megkapjuk az ajándékokat. Mindig hideg vacsorát kaptunk, hiszen ezt az estét mindenki, a személyzet is a saját családjával akarta töltöni, nem pazaroltuk fözésre az időt.

– 2000 óta a Budapest melletti Sós-kúton élnek. Hogyan ünnepli a karácsonyt Magyarországon, a saját családjában?

– Mi is a hagyományokat követjük. Ha el is utazunk, mindig csak karácsony után. Délután családi misére megyünk Budapestre. A német katolikusok, reformátusok és evangélikusok ökumenikus istentiszteletet, együtt ünnepelnek. Amikor hazajövünk, olvasunk egy kicsit a Bibliából, énekelünk, és utána következhet az ajándékozás.

– Édesapja, dr. Habsburg Ottó is el szokott jönni?

– Ő Németországban él, de azért rendszeresen jön Magyarországra. Több testvérem Spanyolországban él, édesapám és a testvéreim oda utaznak inkább. A testvéreimmel rendszeresen találkozzunk, de nem karácsonykor. Mindenkinek sok gyereke van, bonyolult összehozni. Inkább Eilika testvérei látogatnak meg minket, és néha a szülei is.

– Milyenek a hétköznapi egy Habsburg családban? Csörög a vekker reggelente?

– Minden nap egy kicsit más. Ritkán tudunk együtt reggelizni. Zsófia már iskolás, Budaörsre jár, feleségemmel, Eilikával felváltva visszük reggelente. Nagyon gyakran utazom, olyankor már hajnalban indulnom kell, s akkor egyáltalán nem látom a gyerekeket. A rendszeresség sajnos hiányzik az életünkből. A vekker azonban mindig csöng. És mindig túl korán.

– És a hétvége?

– A hétvége még rosszabb, mert akkor rendezik a legtöbb eseményt, és nagyon sok meghívást kapok. A család, a Vöröskereszt, egyéb társadalmi kötelezettségek várnak ilyenkor. A program nélküli hétvége nagyon ritka. De ha itthon vagyok, igyekszem a lehető legtöbb időt a gyerekekkel tölteni.

– Milyen nyelven beszélnek a kicsikkel?

– A gyerekekkel csak németül beszélünk. Nem szeretnénk, ha a mi magyar hibáinkat követnék, és azt sem, hogy mástól tanuljanak németül. A gyerekekkel itthon mindenki más magyarul beszél; e nyelvet ők tökéletesen elsajátították.

– Régi arisztokrata családokban szokás volt, hogy karácsonykor megajándékozták a rászorulókat. Önöknél is hagyomány ez?

nánk dolgozni. De nagyon sokszor épp azok segítenek, akiknek maguknak is alig van valamijük. Őket tisztelem igazán. A cunami idején megható volt látni, milyen sok nyugdíjas hozta el a kis pénzét. De az a szponzorációs kultúra, ami például Amerikában jellemző, ahol a legjobban működik, vagy amely Nyugat-Európában szokás, nálunk még gyerekcipőben jár. Az Európai Parlament sokat foglalkozik mostanában a vállalatok társadalmi felelősségével. Van még mit javítani ezen a téren.

***

Az ajtón belép Habsburg Eilika. Magas, karcsú nő, lovaglóndrágban és csizmában.

– Es ist so kalt... Annyira hideg van – vált azonnal magyarra, és dörzsölgeti, lehelgeti átfagyott kezét. – Csütörtökön reggel nyolctól tízig van ugróedzés – magyarázza, és belekortyol a forró kávéba.

– A Habsburg Eilika Alapítvány 1998 óta foglalkozik sérült gyermekek rehabilitációjával, gyógylovaslással, itt Sós-kúton. Miben tudnak segíteni?

HABSBURG EILIKA: A gyógylovaslásnak három ága van: az egyik a gyógyterápiás lovaslás és lovastorna. Ezt gyógyterápiás végzettségű pedagógus vezetheti. Például autistáknak segíthet, illetve a beszédfejlődés elmaradása esetén és a nehezebben, lassabban tanulóknál eredményes. Másik ága a hippoterápia vagy lovas fizioterápia. Ennek az a célja, hogy a mozgássérülteket, illetve azokat, akik baleset következtében nem tudnak járni, segítsen. Végül létezik a mozgássérültek lovasportja, a parasport, amit én csinállok. Ez utóbbi nem terápia, minden lovasoktató foglalkozhat vele, aki továbbképzésre járt, és tanfolyamot végzett.

– Gondolom, egy alapítvány ügyes-bajos dolgaival van munka...

– Naponta ötven levelet, e-mailt kapok a világ különböző részeiből. Az alapítványunk az elmúlt négy évben részben Németországból származó adományokkal segítette például a balassagyarmati kórházat eszközökkel, ágyakkal, röntgengépekkel. Most pedig a Szent István Kórházat szeretnénk támogatni. Azt hiszem, egy életen át tartó munka lesz. Aztán van három ösztöndíjasunk is. Mindhárom vakok. Az egyik kislány zenélni tanul, a másik németet, a harmadik angolt. Nem könnyű ez a munka. Csak példaként mondom: a személyi jövedelemadóból márciusban befizetett egy százalékom még nem érkeztek meg az alapítványhoz...

Nyílik az ajtó, három tejfölszőke hajú kisgyerek dugja be a fejét: az öt éves Zsófia, a négy éves Ildikó és a kétéves Karl-Konstantin. Két másodpercig kicsit elfogódottak, aztán már ugranak is a papájuk ölébe, nyakába, hátára. Eilika leállítja a dolgot, de mivel elég reménytelen, inkább leveszi a cipőjüket. Így már ugrálhatnak...

– Eljön az idő, amikor majd elbeszélgetnek a gyerekekkel, hogy megtudják, milyen családban születtek?

HABSBURG GYÖRGY: Nem hiszem, hogy szükséges lenne. Nekem sem mondta soha az édesapám: „Fiam, te egy Habsburg vagy.” Sokan kérdezik, milyen érzés Habsburgnak lenni. Nem tudom megmondani. Mindig az voltam, az lenne a meglepetés, ha valami más lennék. A gyerekek is ebben nőnek fel. Zsófia öt éves, most már szeretném, ha néha elkísérne egy-egy rendezvényre. Két hete elvittem magammal, nem nagyon tetszett szegénynek, nagyon sokan voltak, sajtó, kamerák, reflektorok – hozzá kell szoknia.

■ JÁSDI BEÁTA

A Magyar Lovasterápia-szövetség 1997-ben alakult, egyik alelnöke Eilika Habsburg, Habsburg György felesége. Az alapítvány telefonszáma: 1/475-7018.

Hogy is állunk a mártíromsággal?

► „Nagyon szenvedek a karácsonytól. Már most félek attól, mennyi tennivalóm lesz. A fejemben egy egész lista van: takarítás, ablakmosás, bevásárlás, ajándékok beszerzése, sütés-főzés, karácsonyfa-díszítés – és még sorolhatnám. Mire az ünnepi asztalhoz ülök, vagy megállunk a karácsonyfa előtt, teljesen elfáradok, és nincs kedvem semmihez. Évek óta így megy ez. Azt érzem, feladatom, kötelességem megteremteni az ünnephez a megfelelő hangulatot, körülményeket a családomnak. A legjobban még a szentesti istentiszteletet kedvelem, ott kipihenhetem magam. Ha nem is tudok ráhangolódni az ünnep mondani-valójára, de legalább kissé megnyugszom a templomban...”

Biztos vagyok benne, hogy száz asszony közül legalább nyolcvanan vélekednének a lejegyzett vallomás alanyához hasonlóan a karácsonyi készülődésről. Hogy tudniillik szenvedésként tekintenek az előtűnk álló hetekre, az ünnep körüli teendőkre.

Hallottam, amikor egy férfi azt javasolta a feleségének, hogy bátran mondjon le a karácsonyi szenvedésről, nem várja el tőle senki, hogy süssön-főzzön, takarítson, kimerüljön, idegesen sűrűjön-forogjon úgy, hogy közben a családjának is elege legyen az ünnepből. Egyszerűen csak élvezze az ünnepet, örüljön az együttlétnek, csak úgy ünnepeljen. Az asszony felháborodva válaszolta: „Azért ott még nem tartok, hogy mindezt elhagyjam. Mit gondolsz, jól érzem magam, ha csak a babérjaimon ülnek, és semmit sem csinálnék?”

Ebből a párbeszédéből is kitűnik, milyenek vagyunk mi, háziasszonyok. Talán nem erős kifejezés az, ha azt írom: különösen mi, keresztény háziasszonyok. Félre ne értsen az olvasó! Nem lenézésként vagy lekicsinylésből írtam a „keresztény” jelzőt a háziasszony szó elé, hiszen magam is kereszténynek vallom magam, sőt még lelkes is vagyok. Azért is fogalmaztam többes szám első személyben, mert a problémában én is

érintett vagyok, saját válaszomat akár magam is megszívlelhetem, elgondolkozhatom rajta.

Azt vettem észre, hogy vannak emberek, akik szeretnek szenvedni. Szinte lubickolnak a szenvedésben. A szenvedéshez természetesen hozzátartozik a panaszkodás, az önsajnálát, a sajnálatás is. Az ilyen emberek valóságos mártírnak tekintik magukat, akik a körülmények, a körülöttük lévő dolgok, események, emberek áldozatainak tüntetik fel magukat. A legszebb ebben az, hogy mindez nem csupán valamiféle játék a részükről, vagy mások megtévesztése, hanem véresen komoly élet- és önszempélet. Teljesen belelik magukat a saját szenvedésükbe.

Távol álljon tőlem, hogy ítélek, hiszen a karácsonyi készülődést én is teherként élem meg, mégis fel kell tennem „szendevő” asszonytársaimnak a kérdést: ki várja el, hogy idén karácsonykor is úgy tegyenek, ahogyan évek óta szoktak? Nagyszerű dolog, hogy valaki felvállalja családja etetését, az ünnep körüli teendők elvégzését, de megéri-e? Nem túl nagy árat fizet-e érte? Nem örülne jobban a családjá egy jókedvű, kiegyensúlyozott édesanyának, feleségnek, mint egy nyüzögő, unott, fénytelen, agyonhajszolt, nyűgös asszonynak?

Tudom, mi, nők – ahogy a férfiak is – hozunk magunkkal olyan mintákat, amelyeket követendőnek tartunk, amelyeket meghatározzák szerepünket az általunk alapított családban. Talán az édesanya nyomdokába szeretnénk lépni, talán az anyósunk volt a mintanya, -feleség és -háziasszony... Nem tudom. Néha úgy érzem, mintha mi magunk akarnánk Isten helyébe lépni, és magunk akarnánk betölteni azt az ígét, amely a gyónásban a *Tízparancsolat* felolvasása után hangzik el: „Megbűntetem az atyák bűnét a fiakon harmad- és negyedik azokon, akik engem gyűlölnék.” Keményebbek vagyunk a Jóistennel.

Sokan nem tudnak véget vetni valaminek, amiről érzik, tudják, hogy nem jó, de mégis követik, mert ez a minta „adatott”, mert a megszokott mégiscsak biztonságot ad. Biztonságot ad? Nem in-

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

Egy anya és a lánya

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szőkéné Bakay Beatrix

► „Édesanyám szinte sohasem mutatta irántam szeretetének bármi jelét. Felnevelt, de gyakorlatilag érzéketlen maradt örömeimet vagy bánataimat illetően. És a gyermekeimmel is így tesz. Amikor a fiam egy héttel a születése után meghalt, nem vigasztalt, sőt el sem jött a temetésére. Nagyfiam óév estére tervezi az eljegyzését, amelyet szűk családi körben, nálunk ünnepelnek. A nagymama azonban visszautasította a meghívást. Annyit mély sebet okozott már szeretetlenségével, hogy egyszerűen nem tudom feldolgozni. Jönnek az ünnepek, melyek a szeretetről szólnak. De hogyan szeressem azt, aki a szeretetre gyűlölettel válaszol?”

Drága Erzsébet! Együttérzéssel olvastam keserű sorait. Semmitől sem szenvedünk jobban, mint a szeretet hiányától! Minél nagyobb és fájdalmasabban kongó a bennünk lévő űr, annál kétségbeesettebben akarjuk megtölteni. Ez az űr még ma is szeretett édesanyja gyöngéd-ségére vár. Mert biztos vagyok benne, hogy Erzsébet – minden rossz tapasztalata ellenére – nagyon szereti a mamáját.

Az emberi lélek felületet ismerője talán dühöt, sértettséget olvasna ki sorai-ból. Netán azt feltételezné, hogy kedves levélíróm meg szeretné szakítani édesanyjával a kapcsolatot. De én biztos vagyok benne, hogy még mindig abban reménykedik, hogy édesanyja egyszer csak valami csodálatos módon mégis azzá válik, aki sohasem volt. Egy megértő, szeretetteljes anyukává, aki fenntartások nélkül, óvón öleli magához leányát. Pedig a leány már annyiszor csalódott. Édesanyja újból és újból eltaszítja magától, megsérti, nem fogadja el még unokái közeledését sem. Nem arról van tehát szó, hogy egy nézeteltérés miatt eltávolodtak egymástól, hanem arról, hogy édesanyja nem tudja vagy nem akarja betölteni anyaszerepét.

Elkötelezett híve vagyok az őszinte, tényfeltáró beszélgetéseknek. Azonban minden szituáció más és más. Ebben az esetben nem javaslok, hogy keresse az alkalmat egy nagy, mindent tisztázó beszélgetésre! Csak elmérgesítené a helyzetet, hogyha újra és újra szembe-sítené őt – egyébként jogos – sérelmeivel.

Erzsébet! El kell fogadnia, hogy édesanyja saját erejéből nem tudja és nem is fogja biztosítani az Ön számára azt a szeretetet, érdeklődést, együttérzést, amelyet vár tőle! Tudom, hogy nem könnyű ezzel szembenéznie, de csak így szabadulhat fel az elutasítottság frusztrációjától. Ez a frusztráció egyszerűen nem engedi, hogy felszabadult és boldog legyen. Nem engedi, hogy úgy szeresse édesanyját, amint van. „Abból ismerjük a szeretetet, hogy ő az életet adta értünk; ezért mi is tartozunk azzal, hogy életünket adjuk testvéreinkért.” (1Jn 3,16)

Krisztus szeretete nem feltételeket szabó, önző szeretet. A miénk ilyen. Tudja, Erzsébet, az én ifjúkoromból is van néhány olyan elvarratlan szál, amelyet azóta is próbálok összecsomózni. És bevallom, hogy csak lassan tanulgatom Gazdámától, mi módon is kell ezt csinálni. Életemet adni a szeretetért, vagyis feladni vélt vagy valós igazamat. Szeretni szabadon, szépen, és nem felszaggatni a régi sebeket. De higgye el, aki azt mondja, hogy ez nem nehéz, az nem mond igazat!

Úgy érzem, hogy édesanyja viselkedésért is az ő saját, fel nem dolgozott gyermekkori élményei a felelősek. Ezt úgy kell látnunk, mint az ő egyéni lelki sérülését. Ugye ha édesanyja vak volna, vak-sága ellenére is szeretné őt? Akkor, kérem, tekintsen rá úgy, mint aki érzelmi vak-ságban szenved. Ez az érzelmi vak-ság

nem engedi, hogy érzékelje családja lelki igényeit. Nincs tudatában annak, hogy milyen fájdalmat okozott Önnek gyermekkorában. Nem sejtí, hogy mennyire megbántotta, amikor nem ment el a gyermeke temetésére. És most sem érzékeli, hogy mekkora sértés visszautasítani unokája szeretettel meghívását.

Ha Erzsébet lelki sérültnek tudja elfogadni az édesanyját – aki sérülését akkor szerezte, amikor még ő volt nagyon sebezhető –, akkor ez pajzsává lehet, amellyel kivédheti az elutasítottság nyilait. Az egészséges gondolkodás első alaplétele elfogadni a megváltoztathatatlant. Mert az ember bele is örülhet abba, ha folyton a megváltoztathatatlanon morfondírozik. Ugyanakkor Istennek semmi sem lehetetlen. Miközben elfogadjuk a megváltoztathatatlant, egyúttal azt is kifejezzük, hogy Isten kezébe tettük le. Itt vannak az ünnepek. És valóban a szeretetről játszanak fenséges dallamokat. „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvel, hanem cselekedettel és valóságosan.” (1Jn 3,18)

Ezt nemcsak azért mondja nekünk a szeretet apostola, mert hívőkhöz úgy illik, hogy legalább karácsonykor béküljenek meg egymással. Hanem azért, mert Isten Fiának a szeretetére, az ő vérig menő, szabadító és újjászülő szeretetére van szükségünk minden embernek ahhoz, hogy szeretni tudjon. És erről a szeretetről csak mi, a benne és általa megváltoztaltak tehetünk tanúbizonyságot! Erzsébet édesanyjának a lelki vak-ságát is csak Jézus tudja meggyógyítani. Érzelmi fagyosságát csak ő tudja átforrósítani. Élje édesanyja élé Isten szeretetének örömhírét! A többi az űr dolga! És ki tudja: talán éppen 2006 telén toppan be otthonukba a csodák karácsonya!

Önnök és családjának, valamint minden kedves olvasómnak hótisztza, szeretettelít, kegyelmes karácsonyt kíván:

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

kább hamis elképzelésekbe ringatja magát az ember, amikor azt hiszi, akkor jó „keresztény” anya, feleség, ha – úgy mond – mindent megtesz a családjáért, ha tud szenvedni értük?

Azt gondolom, nem szabad, hogy a karácsonyi családi ünneplés olyan áldozatot kívánjon, amelybe olykor nemcsak a háziasszony, de a család is „bele-rokkan”. Nem erény és nem dicsőség olyan szenvedést vállalni, amely kikerülhet. Az csak ál mártírság.

Lehet ugyan abban a tudatban élni, hogy „jó anya vagyok, mert szép karácsonyt teremtek, és jót főzök a családomnak”, de ettől valójában senki sem lesz jó anya és feleség. Mi lenne, ha inkább leülne együtt otthon, és megbeszélne a karácsonyt? Mi lenne, ha listát készítenék arról, mi az, ami feltétlenül szükséges, és mi az, ami elhagyható?

A karácsony persze nem hagyható el, és nem is helyezhető át egy márciusi időpontra – no de az ablakmosás?

Olyan jó lenne, ha valóban örülni tudnánk ennek az ünnepnek! Ha a templomban nemcsak „megnyugodnánk”, hanem engednénk, hogy eljusson hozzánk az isteni szándék, a tartalom is.

Az Úristen már megteremtette a karácsonyt azzal, hogy Jézus Krisztus megszületett, nekünk pedig megadta az ünneplés lehetőségét – hát miért ne élne vele? Túl nagyunk képzeljük magunkat, ha azt gondoljuk, hogy nekünk kell bármit is megteremtenünk. Nem. Karácsonykor az a dolgunk, hogy örüljünk annak, hogy Jézus megszületett.

Isten nem azért adta Jézust, hogy szenvedni lássa övét, hanem hogy örömben gyönyörködjön.

■ KOCZORNÉ HEINEMANN ILDIKÓ

HETI ÚTRAVALÓK

Örüljete az Úrban mindenkor! Ismét mondom: örüljete. Az Úr közel! (Fil 4,4–5)

Advent negyedik, egyben karácsony he- tében az Útmutató reggeli, heti és ünnepi igéi is Istennek a testté lett Igében közénk jött szeretetét hirdetik. „Az öröm a hit gyümölcse; meg kell ahhoz igazulni, hogy valaki örülhessen az Úrban. Krisztusnak azért kellett emberré lennie, hogy benne újjászülésünk.” (Luther) Az adventi időszak utolsó napján „lelkünk sóvárögva várja az Urat, mert őbenne örül a mi szívünk” (Zsolt 33,20.21; LK). Mária így énekel (lásd EÉ 38): „Magasztalja lelkem az Urat, és az én lelkem újjong Isten, az én Megtartóm előtt...” (Lk 1,46–47) Pál is kéri: „... mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt...” (Fil 4,6) A szent estén beteljesült az ígét, és „megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek” (Tit 2,11). Ezt az angyal előre bejelentette Józsefnek: Mária „fiút fog szülni, akit nevez el Jézusnak, mert ő szabadítja meg népet bűneiből” (Mt 1,21). Pál örömhíre is róla szól: „Ez a Jézus Krisztus a mi Urunk...” (Róm 1,4) Dicsérjük Istent: „Áldott az Úr, hogy meglátogatta népét, és váltságot szerzett neki.” (Lk 1,68; LK) Az első karácsonyon a pásztorok megtalálták a jászolban fekvő kisgyermeket, s hazamentek „dicsőítve és magasztalva az Isten mindazért, amit pontosan úgy hallottak és láttak, ahogyan ő megüzente nekik” (Lk 2,20). Miért jött el az Üdvözítő? Pál válasza: hogy Isten „kegyelméből megigazulva reménységünk szerint részesei legyünk az örök életnek” (Tit 3,7). És az, „Isten szeretete abban nyilvánult meg irántunk, hogy egyszülött Fiát elküldte a világra, hogy éljünk örök élettel” – vallja János apostol (1Jn 4,9; LK). Evangéliumának is ez a nyitánya: „Kezdetben volt az Ige...” „Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét...” (Jn 1,1.14) Kicsoda Jézus? „... Isten dicsőségének a kisugárzása és lényének képmása...” (Zsid 1,3) „... megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete” őbenne (Tit 3,4). De mi testté lételenek végső célja? „Isten elküldte Fiát a világ Üdvözítőjéül, és aki vallja, hogy Jézus az Isten Fia, abban megmarad az Isten, és ő is az Istenben.” (1Jn 4,14.15; LK) István látta Istent és Jézust. „Drágának tekinti az Úr az övéi vértanúságát, (...) az Úr nevét hirdetem” (Zsolt 116,15.17; LK). János névnapján azt kéri, „hogy szeressük egymást” (2Jn 5), s így összegzi szolgálatát: „Ami kezdetől fogva volt, amit szemünkkel is láttunk, (...) azt hirdetjük az élet igéjéről” (1Jn 1,1; LK)! Az Úr Jézus egyiptomi menekülését a betlehemis kisfiú, aprószentek meglepetése követte: „Hang hallatszott Rámában, nagy sírás és jajgatás. Ráhel siratta gyermekeit...” (Mt 2,18) Karácsony után is el tudjuk-e mondani, hogy mi is „ismerjük és hisszük azt a szeretetet, amellyel Isten szeret minket” (1Jn 4,16a)?! S ez év elmultával a testté lett Fiúról is így tudunk-e szólni: „A te trónusod örökké megáll, ó, Isten... (...) és esztendeid nem fogynak el.” (Zsid 1,8.12) Kívánom, hogy éld át „az Úr érkezésének” csodáját: „Szív, örülj, higgy, remélj! / Isten szent Fia jött ma hozzád.” (EÉ 167,3)

Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét. (Jn 1,14)

A karácsony utáni héten az Útmutató reggeli, heti és ünnepi igéi a mulandó ember számára az örökkévaló Isten változatlan szeretetét hirdetik. Az esztendő fordulóján mi is rádöbbenhetünk: „A hegyek megmozdulnak, és a halmoz megrendülnek, de az én irgalmaságom nem mozdul tőled, és békességem szövetsége nem rendül meg – így szól az Úr, aki könyörül rajtad.” (Ézs 54,10; LK) A békességet szerző Isten az agg Simeon számára megígérte: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat bészéd szerint békességgel, mert meglátták szemem üdvösségedet...” (Lk 2,29–30) Az élet igéjének szemtanúja volt János, ennek okán írhatja, hogy „ezért hirdetjük nektek is az örök életet, amely azelőtt az Atyánál volt, most pedig megjelent nekünk” (1Jn 1,2). A 2006. évet búcsúztatva két megállapítást tehetünk: „Irgalmas és kegyelmes az Úr, türelme hosszú, szeretete nagy” (Zsolt 103,8), s „minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull, de az Úr beszéde megmarad örökké” (1Pt 1,24–25). Ezért vegyük komolyan az Úr Jézus vigyázásra intó szavait: „Ti is legyetek készen, mert abban az órában jön el az Emberfia, amikor nem is gondoljátok!” (Lk 12,40) És Pállal vallhatjuk: a választottakat senki és semmi sem szakíthatja el „Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban” (Róm 8,39). Tudjuk: „A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette a mennyet és a földet.” (Zsolt 124,8; LK) Tudjuk, kiben hiszünk, ezért a 2007. év első napján is tőle várjuk az Isten és az ember cselekedeteiről szóló jó híreket. Ezt mondja az Úr: „Mert én újat cselekszem, most kezd kibontakozni, majd megtudjátok!” – s természetesen meg is látjátok (Ézs 43,19a). „Amit pedig szóltok vagy cseleksztek, mind az Úr Jézus nevében tegyétek, hálát adva az Atya Istennek általa.” (Kol 3,17) Mert azért jött, hogy hirdesse „az Úr kedves esztendejét (Lk 4,19) Mi pedig – megalázva magunkat Isten előtt – így tervezzünk: „Ha az Úr akarja és élünk, és ezt vagy azt fogjuk cselekedni.” (Jak 4,15) De ezt az életprogramot is átvehetjük: „... én és az én házam népe az Urat szolgáljuk!” (Józs 24,15) A fáraó leánya fiává fogadott egy héber kisfiút „és elnevezte Mózesnek, mert azt mondta: A vízből húztam ki” (2Móz 2,10). Sára nevetett magában az Úr ígéréten, de – „Ábrahám Izsáknak nevezte az újszülött fiát” (1Móz 21,3)! Az özönvíz után Isten ezt mondta: „... szírványívemet helyezem a felhőkre, az lesz a jele a szövetségnek, melyet én a világgal kötök.” (1Móz 9,13) Vízkeresztkor „az igazi viláosság, amely megvilágosít minden embert, jött el a világra” (Jn 1,9; LK). Ezért kétezer éve „múl a sötétség, és már fénylik az igazi viláosság” (1Jn 2,8b)! A csillag elvezette a bölcséket Jézushoz, „meglátták a gyermeket (...), és leborulva imádták őt” (Mt 2,11). Pál ezt írja: „... a pogányok örökösztársaink, velünk egy test, és velünk együtt részesek az ígértenben is...” (Ef 3,6) „Nekünk lettél boldogságunk, / Üdvösségünk és váltságunk.” (EÉ 187,2)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Kérjük a táborterveket!

Az ifjúsági osztály felhívása

Kedves lelkészek és ifjúsági munkások! Most van itt az ideje, hogy elküldjék egyházközpont ifjúsági osztályának a jövő évi országos táborokra vonatkozó terveiket. A következő adatokat kérjük: mikor, hol, hány főre, milyen tematikával szeretnének országos meghirdetésű tábort tartani; továbbá név szerint tüntessék föl a szervezőket és táborvezetőket, illetve közöljék, milyen költségvetéssel szeretnék megtartani a tábort.

Kérjük, hogy a terveket 2007. január 16-ig juttassák el az ifjúsági osztályra postán (1085 Budapest, Üllői út 24.), vagy e-mailben az anna.frenyo@lutheran.hu és a zsolt.huszak@lutheran.hu címre.

A beérkező tervek ismeretében tudjuk eldönteni, hogy az ifjúsági osztály melyik tábort miként és milyen mértékben tudja támogatni.

Frenyó Anna, az ifjúsági osztály megbízott vezetője
és Huszák Zsolt országos ifjúsági referens

HIRDETÉS

Meghívás jelképes temetésre
és ökumenikus életvédő zarándoklatra

„Gyűlölni nem, szeretni csak...” (Szophoklész: Antigoné)

Lassan végéhez közeledik a jubileumi esztendő, amelyben megemlékeztünk az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről és áldozatairól. Nem múlhat el azonban úgy ez az év, hogy méltó megrendültséggel el ne búcsúzzunk az ötven esztendő alatt elvesztett magzatgyermekektől.

Az 1956. június 4-én hozott 1043/1956. számú, a terhességmegszakításról szóló minisztertanácsi rendelet óta hatmilliónál több magzatot pusztítottak el Magyarországon művi abortusszal. Bár e kérdéssel még mi, hívó emberek is árnyalatnyi különbségekkel vélekedünk, egy dologban közös a keresztény világ: az életet Istentől kapott ajándéknak tartja, ezért meggyőződése szerint az szent és sérthetetlen.

A december 28-ai jelképes temetésen embert megillető végtisztességgel búcsúzzunk az elpusztított magzatoktól. A Kárpát-medencében élő magyarságnak – ahogyan a szervezők nyilatkozatában áll – a gyászunka esélyt jelenthet a termékeny és gondoskodó nemzet, a himnikus „jókedv” és „bőség” reményére.

A jelképes temetés és zarándoklat ökumenikus istentisztelettel kezdődik a budapesti Sziklatemplomban 14 órakor. A rendezvény evangélikus védnöke dr. Fabiny Tamás püspök.

Szeretettel hívjuk, sőt bátorítjuk a testvéreket, hogy jöjjenek el erre a felemelő alkalomra!

B. Pintér Márta lelkész, az ökumenikus szervezőbizottság tagja

Dr. Magdó János,
Csángóföld istápolója

1936–2006

Csángóföldön ezúttal a Brassó megyei Hétfalu (Háromfalu és Négyfalu) szűkebb közösséget kell érteni. Ennek a tájnak volt immáron több évtizede tótumfaktuma, csodadoktora dr. Magdó János. 1936-ban látta meg a napvilágot Négyfaluban csángó szülők gyermekeként; szülőfalujába tért vissza az egyetem elvégzése után, és ott tevékenykedett egészen nyugdíjazásig.

Fáradhatatlanul járta a körzetébe tartozó falvak: Zajzon, Pürkeres és Tatrang girbegurba utcáit. Nemcsak sztetoszkópja és orvosi táskája volt mindig vele, hanem sajátos humora, mindenre kiterjedő figyelme és nagy tudásra valló tanácsadó készsége is. Mindenre tudott gyógymódot. Ha kellett, belgyógyászként, sebészorvosként vagy nőgyógyászként is feltalálta magát. Ismerte és szívesen megosztotta pácienseivel a népi gyógymód rejtelmét.

Bármikor bárhová el lehetett hívni. Életvidáman karikázott végig biciklijével a jól ismert utcákon, megnyugvást, derűt árasztva maga körül. Önzetlenül sietett a betegek megsegítésére, a körülöttük lévők kedélyének javítására. Azt tartotta ugyanis, hogy nem annyira a gyógyszer a fontos, hanem inkább a gyógyulásba vetett hit.

Őrök optimizmusát még súlyos betegsége sem tudta megtörni. Tolókosiba kényesülve élt életének utolsó heteiben, amíg Isten magához nem szőlította.

Magyarországon letelepedett gyermekei kívánságára a veresgyházi református temetőben evangélikus szertartás szerint helyezték örök nyugalomra. Emléke legyen áldott!

■ SALLÓ LÁSZLÓ

Bocskai emlékezete

Négyszáz évvel ezelőtt, 1606. december 29-én Kassán halt meg Bocskai István fejedelem. Kolozsvárt született közepne-mesi családban 1557. január 1-jén. Szülőháza Mátyás király szülőháza közelében állt. 1592-ben lett váradi kapitány; 1595-ben az al-dunai Gyurgyevónál nagy csapást mért a törökre.

Basta generális Erdélyben 1600-ban rémuralmat teremtett. A nemesek elmenekültek, és a parasztok magukat fogták az eke elé (ezt nevezték Basta szekereknek). Bocskai fölemelte szavát a rémuralom ellen; Rudolf császár Prágában két évre lecsukatta. Szabadulása után hazatért a birtokaira.

A török földre menekült Bethlen Gábor felkérte Bocskait, hogy álljon a felkelők élére. Levelét elfogta Belgiojoso kassai főkapitány, és csapataival Bocskai ellen indult. Bocskai a hajdúk segítségével 1604. október 15-én Álmosd és Diószeg között megverte a főkapitány seregét, és bevonult Kassára. 1605 februárjában Medgyesen Erdély, áprilisban Szerencsen pedig

Magyarország fejedelmének választották. Még a török szultán is díszes koronát küldött neki, de ő nem fogadta el. Ez a korona most is látható a bécsi Burgban.

1605. december 12-én a korponai gyűlésen szabadságlevelet adott a hajdúknak, amelyért katonáskodniuk kellett, mint a székelyeknek. (A hajdúk a magyar szürkemarhát hajtották Európa piacaira.) A szabadságlevéllel letelepítette a hajdúkat a saját birtokaira a hajdúvárosokba, Böszörménybe, Hadháza, Dorogra, Nánásra, Szoboszlóra, Vámospércsre. A hajdúk felett a hajdúkapitány rendelkezett, aki Böszörményben rendezte be szállását. Ez a rendszer háromszáz éven át állt fenn. 1876-ban Debrecen székhellyel létrehozták Hajdú vármegyét. Böszörményben a hajdúkapitány székhelyén rendezték be a hajdúmuzeumot, ahol a mai napig is látható Bocskai szabadságlevele.

Rudolf császárral 1606 júniusában megkötötte az első bécsi békét, amellyel

biztosította Magyarországot rendi működését és a protestánsok vallásszabadságát. Ezután választhattak a protestánsok szuperintendenseket, püspököket.

Bocskai István 1606. december 29-én Kassán halt meg. Végrendeletében Magyarországot és Erdélyt magyarjait egymás támogatására szelítette fel.

Kálvin János születésének négy századik évfordulóján, 1909-ben Genfben építeni kezdték a protestantizmus emlékművét, amely 1917-re, a lutheri reformáció négy századik jubileumára készült el. Egyetlen magyar ember szobra látható az emlékművön: Bocskai István fejedelmé.

■ DR. REMÉNYI MIHÁLY

Orvosprofesszor és csillagász

Jeszenszky (Jessenius) János emlékezete

► Az Evangélikus Hittudományi Egyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem közös intézményeként, természettudósok, valamint protestáns teológusok és lelkészek együttműködésével a 2004. esztendőben jött létre a Tudomány és Hit Jesenius Központ azzal a céllal, hogy az érdeklődők számára fórumot biztosítson a tudományok és a teológia, a hit és az értelem kapcsolatáról történő együttgondolkodásra. Az alábbiakban a központ névadójára, a humanista orvosprofesszorra, Jeszenszky (Jessenius) Jánosra emlékezünk születésének 440. évfordulójának alkalmából, felelevenítve működésének kevésbé ismert, de igen jelentős asztronómiai vonatkozásait.

A Jeszenszky család a felvidéki Turóc vármegye legősibb nemesi családjainak egyike. A família legtávolabbi ismert felmenője Mágya volt, akinek fia, Mihály IV. Béla, V. István és IV. László király ideje alatt „jeles hadi szolgálatokat tett a királynak és hazájának”. Mihály és testvérei 1274-ben IV. Lászlótól nyertek adománylevelet Jeszen (később Nagyjeszen; ma Turčianske Jaseno – Turócsjeszen – része, Szlovákia) földjére. Innen ered a család neve is, amelynek Jeszenszky formában történő írásmódjával 1495-től találkozhatunk először.

Jeszenszky János édesapját, a már Luther tanításait követő Boldizsárt az 1541-ben Budát elfoglaló török további terjeszkedésének rémképe vezérelte fivérével, Lőrincsel együtt a sziléziai Boroszlóba (Breslau, ma Wrocław, Lengyelország), ahol Menyhárt testvérük élt, és ahová valószínűleg a család anyai ágon is kapcsolódott. A szintén evangélikus János 1566. december 27-én született Boldizsár és Schüller Márta gyermekeként.

A középiskolát szülővárosában végezte, majd Wittenbergben (a kor szokásainak megfelelően ekkortól latinosan, Jesseniusként használta nevét), Lipcsében, Rómában és Padovában járt egyetemre. Orvosi működését szülővárosában kezdte meg, majd a Drezdában székelő lutheránus szász fejedelem udvari orvosa lett. 1594-től dolgozott a wittenbergi evangélikus egyetem anatómiai és sebészeti tanszékének professzoraként. Ebben az esztendőben vette feleségül az előkelő családból származó Fels Máriát.

Szakmai nagyságát jelzi, hogy híre Bécsbe is eljutott, és II. Rudolf császár (és magyar király) a prágai egyetemre hívta meg, illetve udvari orvosnak nevezte ki; megbízatásait II. Mátyás uralkodása alatt is megtartotta. A császár orvosaként később Bécsbe költözött, majd felesége halála után visszatért Prága városába, ahol 1617-ben az egyetem rektora lett. Amellett, hogy az orvostudományt kora legmagasabb szakmai nővóján művelte, igen alapos teológiai műveltséggel is rendelkezett: írásaiban foglalkozott Isten mibenlétével, az apostolok jelentőségével, az úrvacsora kérdéskörével, valamint a katolikus–protestáns ellentétek okaival. Fontos megemlíteni azt is, hogy egész élete során mindig magyar nemesnek vallotta magát.

Jeszenszky János munkásságának

csillagászati vonatkozásai közül első helyen kell megemlíteni azokat a kapcsolatokat, amelyeket a korszak vezető, a modern csillagászatot megeremtő asztronómusaival ápolt. Itáliában személyesen is megismerkedett Giordano Brunóval (1548–1600), az Európát bejáró olasz filozófussal, domonkos szerzetessel, aki a világ végtelenségét és számtalan világ létezését hirdette, megállapította, hogy a Föld nem tekinthető a világegyetem középpontjának, valamint feltételezte, hogy vannak más lakott égitestek is.

Jeszenszky prágai rektorként 1617-ben

Barátja volt Tycho Brahe (1546–1601) evangélikus dán csillagász, kanonok, aki a dán király jóvoltából kiválóan felszerelt obszervatóriumot hozott létre, szuper-nóvát figyelt meg, egyedülálló észlelési anyagot gyűjtött össze, utóbb II. Rudolf udvari csillagászként működött Prágában. Brahe temetésén, 1601-ben Jeszenszky mondta a gyászbeszédet, mely még abban az esztendőben nyomtatott formában is napvilágot látott Tycho Brahe életéről és haláláról címmel. Beszédében és írásában Jeszenszky megemlíti Brahe halálának körülményeit, részletesen ismerteti élettrajzát, és alaposan bemutatja korszakalkotó csillagászati munkásságát.

Közele kapcsolatban állt, személyes jó viszonyt ápolt, és állandó levelezést folytatott Brahe hivatali utódjával, Johannes Kepler (1571–1630) lutheránus német csillagászzal (Keplerről az Evangélikus Élet 2004/46. számában olvashatunk részletesen), aki kezdetben asztró-

lógiai jóslataival vált híressé, később Tycho Brahe segédjeként, majd utódjaként működött Prágában, és kidolgozta a bolygók mozgására vonatkozó – a középiskolákban ma is tanított – három legalapvetőbb törvényszerűséget.

Jeszenszky mind Brahéval, mind Keplerrel szenvedélyes vitákat folytatott Kopernikus napközéppontú világegyeteméről, melyet jól ismert és részben helyesnek tartott, illetve jelentős hatással voltak rá Kepler naprendszerbeli mozgásokra vonatkozó megállapításai is. Kepler Jeszenszkynek a szemlencsére vonatkozó vizsgálatait, illetve a nyilvános boncolásain látottak alapján dolgozta ki a lencsék fénytörésére vonatkozó elképzelését, mely később a csillagászati távcsövek építésében is igen fontos szerepet játszott. Egyetemi rektorként Jeszenszky jelentős erőfeszítéseket tett azért, hogy az akkor Linzben tartózkodó Keplert visszacsábítsa Prágába.

Asztronómiai elképzeléseit két írásművében is kifejtette. A wittenbergi egyetemen 1599-ben általa elnökölt, illetve nagy valószínűséggel általa is írt Daniel Sennert-féle disputációban (A természetben megnyilvánuló szimpátiáról és antipátiáról) megállapítja, hogy a szimpátia és antipátia a dolgokban – így az égitestekben is – megnyilvánuló minőség. Napjaink tudományával nehezen összehangba hozható módon kijelenti továbbá, hogy a bolygók befolyást gyakorolnak a Földre, az állócsillagok viszont végtelen számuk miatt nem rendelkeznek ilyen hatással. Jelentős filozófiai művében, a Wittenbergben 1593-ban kiadott, címében a híres perzsa mágusra utaló (Zarathustra: Az új, rövid és igaz egyetemes filozófiáról) könyvében a világ „működésével” kapcsolatosan azt írja, hogy a Föld mozog, az ég áll, és megállapítja, hogy a csillagok Napunkhoz hasonlóak – ez azóta ténylegesen beigazolódt –, anyaguk pedig igen kis sűrűségű. Ez utóbbi részben szintén helyes megállapítás; megfogalmazása Jeszenszky korában igen előremutónak számított.

1618-ban családi és egyetemi kapcsolódásai révén, politikai elkötelezettsége, illetve a reformáció–ellenreformáció küzdelmének szereplőjeként részesévé vált a cseh rendek Habsburg-ellenes szervezkedésének. Követként Magyarországon, Pozsonyban járt, amiért Bécsben börtönbe vetették. Később részt vett a beszercebányai magyar országgyűlésen, Bethlen Gáborral tárgyalt Erdélyben, majd a csehek számára gyászos kimenetelű fehér-hegyi csata után sorsa megpecsételődött. 1621. június 21-én felségárulás vétsége miatt a prágai piactéren bestiális módon kivégezték: nyelvéet kivágták, fejét vették, felnyelgették; fejét és testének egy darabját elretentésül közszemlére bocsátották.

■ REZSABEK NÁNDOR

„Hütünket meg tudjuk böcsülni”

Hogyan lesz valakiből Erdély és Magyarország fejedelme? Honnan indul? Milyen a családi háttere? Kikkel veszi magát körül, kikkel köt szövetséget, és kiket tekint ellenségének? Melyek azok az értékek és célok, amelyekért élete utolsó percéig küzd? És egyáltalán: milyen politikai és vallási helyzet jellemzi a 16. század második felét, a három részre szakadt Magyarország korát? Ezekre a kérdésekre ad választ Szabó András „Téged Isten dicséretünk” – Bocskai István, Erdély és Magyarország fejedelme című könyve.

A szerző foglalkozását tekintve irodalomtörténész, de – amint a bevezetésben írja – „gyakran téved a történelem, a művelődéstörténet és az egyháztörténet területére”. Szándéka szerint nem tudományos munkát kívánt írni, hanem népszerű összefoglalást. Könyve valóban olvasmányos; nem száraz „adathalmazt” talál benne az olvasó, hanem egy érdekes és izgalmas életút bontakozik ki a szeme előtt. Egy olyan életút, amelyben bár voltak „vargabe-

tűk” – Bocskai tetteit egy időben hol a Báthoryakkal, hol a Habsburgokkal való rokonszenv vezette, leginkább attól függően, hogy mikor melyik uralkodó hozott az ő egyéni érdekeinek kedvezőbb döntést, illetve ő melyiküket tudta jobban befolyásolni –, de a végén ott az egyértelmű állásfoglalás: élete utolsó éveit a protestánsok vallásszabadságáért, illetve a Magyarország és Erdély függetlenségéért folytatott küzdelemnek szentelte.

A Kálvin Kiadó ezzel a kötettel emlékezik Bocskai István halálának négy századik, valamint születésének jövőre esedékes negyvenötödik évfordulójára, illetve az általa vezetett 1604–1606-os felkelésre és az azt lezáró, a protestánsok szabad vallásgyakorlását biztosító bécsi békére.

■ VITÁLIS –

Szabó András: „Téged Isten dicséretünk” – Bocskai István, Erdély és Magyarország fejedelme. Kálvin Kiadó, Budapest, 2006. Ára: 1350 Ft.

Luther és Zwingli kollokviuma

Marburg, 1529

■ DR. REUSS ANDRÁS

A reformáció nem egységes mozgalomként indult, de hamar felmerült az összefogás igénye. Különösen a speyeri protestáció (1529. április 19.) után vált szükségessé a reformáció most már protestánsoknak nevezett követőinek az összefogása. Fülöp hesseni tartománygróf kezdeményezte a reformáció két irányzatát is egyesítő tanításbeli egység létrehozását, mert ettől remélte a

rendszeresen miséztek, osztották az akkori egyház tanítását, amely szerint az üdvösség legfontosabb eszköze az oltári szentség. Luther számára egyre fontosabb lett, hogy az úrvacsorai kenyérben és borban az értünk meghalt és feltámadott Krisztus az ajándék. Zwingli számára a kenyér és a bor emlékeztetés a Krisztusban kapott megváltásra. Luther felfogása szerint Krisztus cselekszik, Zwinglié szerint a gyülekezet, amikor emlékezik és vallást tesz. Kettejük

mondott kemény szavaiért. Luther megköszönte Oekolampadius barátságos vitastílusát, de bocsánatot kért Zwinglitől is, aki könnyes szemmel jelentette ki, hogy Itáliában és Franciaországban sincsenek olyan férfiak, akiket szívesebben látna, mint Luthert.

Hesseni Fülöpnek a protestáns egység megteremtésére tett kísérlete ezzel eredménytelennek bizonyult. Ő azonban nem nyugodott. Már október 3-án, vasárnap este magánbeszélgetésekbe kezdett a jelenlevőkkel. Ekkor készült egy szövegjavaslat, amelyben mindkét fél kifejezte volna, hogy Isten vajon mit csinált azelőtt, mielőtt megteremtette a világot. Luther erre azt válaszolta, hogy Isten a pokol megteremtésével foglalatzkodott, hogy odaküldhesse mindazokat, akik ilyen ostoba kérdéseket tesznek fel.

Híres asztali beszélgetései során a reformátor sokszor alkalmazta azt a módszert, hogy a hitbeli eltéréseket vagy a teológiai gondolkodás abszurd-ba hajló túlzásait nem kegyes szavakkal és bonyolult dogmatikai eszmefuttatásokkal, hanem világosan érthető és frappáns, szellemes – olykor bizonyos vas-kos szavakat sem nélkülöző –, kijózanító vagy egyenesen megsemmisítő humorral tette helyre.

Eric W. Gritsch professor olyan szellemes Luther-idézetek láncolatára fűzte fel előadását, amely gyakran készítette nevetésre a hallgatóságot. Ez azonban korántsem jelentette azt, hogy ezen az alkalmon csak könnyed viccelődésről és poénokról esett szó: az előadás célja nem Luther vicces mondatainak felsorolása volt. Az előadó a reformátor humorát alapvetésként használva mélyreható szemlélettel mutatta ki, hogy e humor mögött milyen fajsúlyos teológiai gondolkodás húzódik meg.

Luther humoros volt, de azért, mert belül, lélekben szabad emberként élte az életét. Tudta és átélte azt a hitigazságot, hogy a megigazulást hite által saját magán kívülről kapja az ember – ezért válik szabadá arra, hogy életével, adottságaival, tehetségével másokat szolgáljon. Ezáltal arra is szabadabb

Luther hitből fakadó humora

■ A lutheránus derű állt a középpontban azon az előadáson, amelyet az Evangelikus Hittudományi Egyetemen rendeztek meg a Magyarországi Luther Szövetség és a Luther Kiadó szervezésében december 15-én. A szervezők meghívását elfogadva az egyesült államokbeli gettysburgi egyetem professor emeritusa, Eric W. Gritsch tartott előadást Luther humoráról, egy olyan témáról, amelyet korábban evangélikus teológusok még nem tartottak érdemesnek közelebbről megvizsgálni. Az amerikai teológusprofesszor dr. Reuss András, az EHE Rendszeres Teológiai Tanszékének vezetője mutatta be, munkásságáról és eddig megjelent könyveiről pedig ifj. dr. Fabiny Tibor – az előadás tolmácsa – számolt be az érdeklődőknek.

Milyen kapcsolat létezhet a hit, a vallás, a spiritualitás és a humor között? Luthertől egyszer megkérdezte egyik tanítványa, hogy Isten vajon mit csinált azelőtt, mielőtt megteremtette a világot. Luther erre azt válaszolta, hogy Isten a pokol megteremtésével foglalatzkodott, hogy odaküldhesse mindazokat, akik ilyen ostoba kérdéseket tesznek fel.

Híres asztali beszélgetései során a reformátor sokszor alkalmazta azt a módszert, hogy a hitbeli eltéréseket vagy a teológiai gondolkodás abszurd-ba hajló túlzásait nem kegyes szavakkal és bonyolult dogmatikai eszmefuttatásokkal, hanem világosan érthető és frappáns, szellemes – olykor bizonyos vas-kos szavakat sem nélkülöző –, kijózanító vagy egyenesen megsemmisítő humorral tette helyre.

Eric W. Gritsch professor olyan szellemes Luther-idézetek láncolatára fűzte fel előadását, amely gyakran készítette nevetésre a hallgatóságot. Ez azonban korántsem jelentette azt, hogy ezen az alkalmon csak könnyed viccelődésről és poénokról esett szó: az előadás célja nem Luther vicces mondatainak felsorolása volt. Az előadó a reformátor humorát alapvetésként használva mélyreható szemlélettel mutatta ki, hogy e humor mögött milyen fajsúlyos teológiai gondolkodás húzódik meg.

Luther humoros volt, de azért, mert belül, lélekben szabad emberként élte az életét. Tudta és átélte azt a hitigazságot, hogy a megigazulást hite által saját magán kívülről kapja az ember – ezért válik szabadá arra, hogy életével, adottságaival, tehetségével másokat szolgáljon. Ezáltal arra is szabadabb

lesz, hogy önmagát ne vegye annyira komolyan. Luther felszabadult humorral és derűvel szemléltette maga körül a világot, mert élete legvégső kérdésének a megoldását egy nála sokkal nagyobb hatalom biztos kezében tudhatta.

A hit, a teológia és a spiritualitás kérdéseinek nehéz komolyabb és jelentősebb kérdéseket elgondolni, hiszen ezek létünk legvégső alapjait érintő témák, amelyek az örökkévalóság dimenziójába helyezik életünk és halálunk, eredendő jóságunk és bukottságunk, üdvösségünk és kárhozatunk nyugtalanító kérdéseit. Sem Luther korában, sem azelőtt vagy aztán nem volt jellemző, hogy a keresztény egyház humorral, derűvel, jókedvvel próbálta volna megmutatni életét és tanítását a világnak – mára sem vált általánossá, hogy a közvéleményben a humor képzetét társítanak a keresztény egyházak bármely megnyilvánulásához. Épp ellenkezőleg: a keresztény vallást és egyházi életet komor, szigorú, mosolytalan és örömtelen, nyomasztó légkörű, zárt világnak képzelelik a kívülállók. (Kérdéses, hogy ez a kép vajon teljesen alaptalan-e.) Luther azonban életművének egyes – kevésbé ismert – részeivel épp azt bizonyítja, hogy a humor nemcsak a mindennapok szürkeségét megfűszerező, kiegészítő járulékos elemként tartozik hozzá a hívő ember életéhez – amellyel adott esetben enyhíteni lehet a vallás nyomasztó légkört – hanem olyan mélyen rejlik lelki-szellemi tulajdonságként, amely éppen a legkomolyabb hitigazságok megtapasztalásából és hiteles továbbadásából fakad.

Luther üzenete a humorról a mai hitközösségek számára is aktuális: vajon elmondhatja-e magáról a keresztény hívek többsége, hogy a hit megélése megadta nekik azt a belső szabadságot, amelyből mosoly, derű és az élet egészségesen humoros szemlélete fakad?

Felfedezhető-e a mai gyülekezeti és hitéletben az a felszabadult atmoszféra, amelyben a közösség tagjai ugyan roppant komolyan veszik azt, amit hirdetnek – de önmagukat már sokkal kevésbé? Luther nemcsak a hittételek legkomolyabb mélységeire tanít bennünket, hanem arra is, hogy a hit biztos talaján megállva örömmel, őszintén és – Isten felszabadító ajándékaként – szívből tudjunk nevetni.

Az előadást követően Gritsch professor dedikálta a Luther Kiadó gondozásában Isten udvari boldondja – Luther Márton korunk perspektívájából című, nemrég megjelent könyvét (Luther Kiadó, Budapest, 2006, fordította: Böröcz Enikő), melyet a résztvevők a helyszínen megvásárolhattak.

■ – PETRI –

LUTHER ID. LUCAS CRANACH FESTIVUMEN 1526-BAN

reformáció ügyének védelmét. Ezért meghívta a két irányzat teológusait Marburg várába.

Özkdoktak a tárgyalástól a wittenbergiek. Melancthon azért, mert a Rómával való békülést féltette a svájciaktól. Luther sem lelkesedett. Már évek óta olykor éles hangú vitairatokat írt, amelyekben Zwingli úrvacsorai tanítását bírálta. A politikai és katonai szövetséget sem tartotta helyénvalónak a hit védelmére. A hit ügyétől teljesen idegen szempontoktól és érdekektől tartott. Fejedelme kívánságára, aki inkább a tárgyalások útját pártolta, Melancthonnal együtt mégis elment. Vonakodtak a svájciak is, akik a katolikus kantonok fegyveres támadásától féltek, de végül Zwingliék is eleget tettek a meghívásnak. A svájciak Zwinglivel együtt kilencen voltak az egyik oldalon, a wittenbergiek Luther vezetésével szintén kilencen a másik oldalon. Mindannyian Hesseni Fülöp személyes vendégei voltak palotájában és asztalánál.

A megbeszélések 1529. október 1-jén kezdődtek, német nyelven folytak. A beszámolóik jelentős részét latinul készítették, melyek alapján meglehetősen pontosan fel lehet idézni az elhangzottakat. Hesseni Fülöp úgy szervezte, hogy először párok tárgyaljanak. Mivel Luthert és Zwinglit hevesebbeknek tartotta, Luthert a szelídebbnek vélt Oekolampadiuszal, Zwinglit pedig Melancthonnal ültette asztalhoz. Lutherék a keresztény tanítást a maga összefüggésében akarták tárgyalni, Zwingliék csak az úrvacsoráról szerettek volna értekezni. A kollokvium következő két napján arról vitáztak, hogy miként kell értelmezni az úrvacsora szerzésének újszövetségi ígét és Krisztus jelenlétét az úrvacsorában.

Mint felszentelt papok, akik az 1520-as évek közepéig az akkori előírásoknak megfelelően

vitája akkor kezdődött, amikor Luthernek a rajongókkal folytatott vitájába Zwingli is beleszólt a rajongók oldalán.

Amiről korábban írásban vitáztak, annak személyes megbeszélésére nyílt lehetőség Marburgban. Zwingli első érve: „...a test nem használ semmit” (Jn 6,63), ezért az úrvacsorai kenyér és bor csak jel, amely nem ad semmit. Luther elveti az érveket. Jn 6,63 nem Krisztus testéről, hanem a bűnös ember testéről szól. Zwingli második érve, hogy Krisztus nem lehet jelen testileg, hiszen az Atya jobbján ül. Egyéb-ként is valamely test nem lehet egyszerre több helyen jelen. Luther szűk, túlságosan emberi értelmezésnek tekintette ezt Krisztus testével kapcsolatban. Korábban így írt: „Az Írás arra tanít, hogy az Istennek jobbján nem egy meghatározott hely, hol egy test legyen vagy lehessen, mint például egy aranyos trónuson, hanem hogy az az Istennek mindenható hatalma, mely egyidejűleg sehol sem lehet, de mégis kell, hogy mindenütt legyen.” Nem hitte, hogy jobban tudja, miként kell elképzelni Krisztus jelenlétét. Nem győzte meg Zwingli magyarázata, amely nem képes megcáfolni az addigi értelmezéseket. Hesseni Fülöp úgy szervezte, hogy először párok tárgyaljanak. Mivel Luthert és Zwinglit hevesebbeknek tartotta, Luthert a szelídebbnek vélt Oekolampadiuszal, Zwinglit pedig Melancthonnal ültette asztalhoz. Lutherék a keresztény tanítást a maga összefüggésében akarták tárgyalni, Zwingliék csak az úrvacsoráról szerettek volna értekezni. A kollokvium következő két napján arról vitáztak, hogy miként kell értelmezni az úrvacsora szerzésének újszövetségi ígét és Krisztus jelenlétét az úrvacsorában.

A vitában nem kerültek elő újabb érvek, a már korábban leírtakat ismételték. Luther megvalósította, kész volt olyan formulát elfogadni, mely a jelenlétet egyszerűen csak kimondja anélkül, hogy a jelenlét mikéntjéről taglalná, de a szerzési ígét világos szavakkal mellett nem tud elmenni. Zwingli Krisztusnak csak a lelkiileg értendő jelenlétét akarta kifejezni. Egyikük sem engedett. Egymást meggyőzni nem tudták.

Egy közelgő járvány veszélye miatt nem akarták nyújtani a kollokviumot. A vitázó felek kölcsönösen megkövették egymást ki-

vitája akkor kezdődött, amikor Luthernek a rajongókkal folytatott vitájába Zwingli is beleszólt a rajongók oldalán.

Amiről korábban írásban vitáztak, annak személyes megbeszélésére nyílt lehetőség Marburgban. Zwingli első érve: „...a test nem használ semmit” (Jn 6,63), ezért az úrvacsorai kenyér és bor csak jel, amely nem ad semmit. Luther elveti az érveket. Jn 6,63 nem Krisztus testéről, hanem a bűnös ember testéről szól. Zwingli második érve, hogy Krisztus nem lehet jelen testileg, hiszen az Atya jobbján ül. Egyéb-ként is valamely test nem lehet egyszerre több helyen jelen. Luther szűk, túlságosan emberi értelmezésnek tekintette ezt Krisztus testével kapcsolatban. Korábban így írt: „Az Írás arra tanít, hogy az Istennek jobbján nem egy meghatározott hely, hol egy test legyen vagy lehessen, mint például egy aranyos trónuson, hanem hogy az az Istennek mindenható hatalma, mely egyidejűleg sehol sem lehet, de mégis kell, hogy mindenütt legyen.” Nem hitte, hogy jobban tudja, miként kell elképzelni Krisztus jelenlétét. Nem győzte meg Zwingli magyarázata, amely nem képes megcáfolni az addigi értelmezéseket. Hesseni Fülöp úgy szervezte, hogy először párok tárgyaljanak. Mivel Luthert és Zwinglit hevesebbeknek tartotta, Luthert a szelídebbnek vélt Oekolampadiuszal, Zwinglit pedig Melancthonnal ültette asztalhoz. Lutherék a keresztény tanítást a maga összefüggésében akarták tárgyalni, Zwingliék csak az úrvacsoráról szerettek volna értekezni. A kollokvium következő két napján arról vitáztak, hogy miként kell értelmezni az úrvacsora szerzésének újszövetségi ígét és Krisztus jelenlétét az úrvacsorában.

A vitában nem kerültek elő újabb érvek, a már korábban leírtakat ismételték. Luther megvalósította, kész volt olyan formulát elfogadni, mely a jelenlétet egyszerűen csak kimondja anélkül, hogy a jelenlét mikéntjéről taglalná, de a szerzési ígét világos szavakkal mellett nem tud elmenni. Zwingli Krisztusnak csak a lelkiileg értendő jelenlétét akarta kifejezni. Egyikük sem engedett. Egymást meggyőzni nem tudták.

Egy közelgő járvány veszélye miatt nem akarták nyújtani a kollokviumot. A vitázó felek kölcsönösen megkövették egymást ki-

A nyíregyházi humorérzékét „dicséri”, hogy ennek a szupermarketnek a portálja a római katolikus templomból kilépőkkel néz farkasszem

Szellemesség és tanúság

1542-ben Új újság a Rajnáról címmel egy röpirat jelent meg Haléban. A névtelen szerző felhívta a nyilvánosság figyelmét arra, hogy Albrecht mainzi érsek ereklyegyűjteményét Halléből Mainzba szállítják, ahol azok a Szent Márton-templomban lesznek kiállítva, és ha ünnepélyesen megtekintik, búcsút fognak adni. A szerző hozzátette, hogy a kiállításon összegyűjtött pénz egy részét arra fogják használni, hogy a régi ereklyéket új pólyákkal lássák el, azért, hogy régi pólyáikban meg ne fázzanak. Ezenfelül újonnan felfedezett ereklyéket fognak kiállítani egy III. Pál pápa által felkínált különleges búcsúval. Az új ereklyék a következők:

1. Egy szép darab Mózes bal szárnyából (2Móz 34,29, Vulgata: „arcán sarv keletkezett, az Úrral történő beszélgetéstől”);
2. három lág a Sínai-hegyi égő csipkebokorból (2Móz 3,3);

3. két toll és egy tojás a Szentlélekből;

4. egy darab abból a zászlóból, amellyel Krisztus megnyitotta a poklot;

5. Belzebub szakállából egy nagy tincs, ugyanarra a zászlóra szúrva;

6. Gábrriel arkangyal szárnyából egy fél;

7. abból a szélből egy egész font, amely Illés közelében fújt a Hóreb hegyén lévő barlangban (1Kir 19,11);

8. két könyök (kb. kilencven hüvelyk) a Sínai-hegyen megszóraló trombiták hangjából (2Móz 19,16);

9. harminc túlkolás a Sínai-hegyen megszóraló trombitákból;

10. Abból a kiáltásból egy nagyon nagy darab, amellyel Izrael gyermekei Jerikó falait ledöntötték (Józ 6,20);

11. öt szép fényes húr Dávid hárfájáról;

12. Absolon hajából három

gyönyörű fűrt, amelyen függve fennakadt a tölgyfán (2Sám 18,9).

A szerző ezzel zárta, hogy egy bizalmas ártulástól osz meg, amelyet magas helyen lévő barátától kapott: Albrecht herceg végrendeletileg ráhagyta kegyes és hű szívének egy darabkáját és igaz nyelvének egy egész darabját a meglévő kiállításra; és aki egy forintot fizet a kiállításon, pápai búcsút nyer, a befizetés időpontjától számított további tíz évig elkövetett összes bűnét elengedik. Így a Rajna-vidék lakói páratlan lehetőséget kapnak, hogy elnyerjék a kegyelem különleges állapotát.

A szerző természetesen Luther Márton volt. Felfedte személyazonosságát, miután a röpiratot széles körben terjesztették.

Részlet Eric W. Gritsch Isten udvari boldondja – Luther Márton korunk perspektívájából című könyvéből

Ideifonákságok

MENYES GYULA SZILVESZTERRE HANGOLÓ ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Egyházunkban új liturgikus szabadidő-öltözetet vezettek be. Sáhgy Balázs ágfalvai lelkész már a tatai Szélrózsa találkozón is ebben jelent meg...

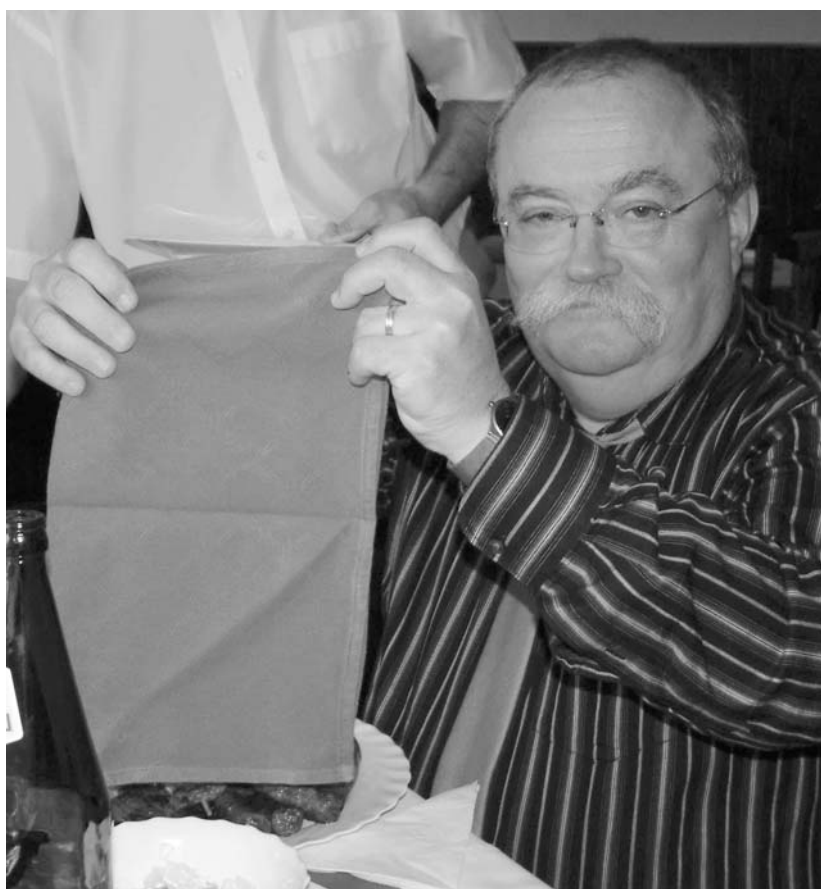
Nyitott ön már saját magának ajtót?

Az a normális, ha erre a kérdésre az a válaszunk, hogy *nem*. Én mégis nyitottam már úgy ajtót csengetésre, hogy én magam jöttem. Rádásul nem is egyszer...

Református lelkész barátomnak érdekes gondolatai voltak egy dogmatikai kérdésben. Eljuttattam hát hozzá egy magnetofon-kazettát, és megkértem, hogy mondja rá a szalagra a véleményét. Leült a konyhában, az asztalra tette a magnetofonját, és elkezdte mondani a szöveget. Éppen akkor mentem a felvételeért, amikor mindez történt. Csöngettem, és arra lettem figyelmes, hogy nekünk is ugyanolyan dallamcsengőnk van, mint neki. Kikapcsolta a készüléket, behívott, és a jelenlétemben fejezte be a felvételt.

Amikor hazamentem, betettem a kazettát egy fejhallgató kis magnetofonba, és elindítottam. Mélyen figyeltem a mondanivalóra. Egyszer csak csengetést hallottam. Levettem a fülemlől a fejhallgatót, és kinyitottam az ajtót. Nem állt ott senki. Visszamentem a szobába, visszatekertem egy kicsit a szalagot, majd ismét elindítottam. Újra csengetést hallottam a háttérben. Kimentem újra ajtót nyitni, de most sem állt ott senki. Már azon kezdtem mérlegelni, hogy valaki rossz tréfát űz velem, amikor belém hasított a felismerés, és a fejemhez kaptam: *de hiszen én jöttem!*

■ M. GY.

Vajon milyen takargatnivalója van Lupták György esperes úrnak?

Anyanyelv

Egyházunkban nemzetiségi gyülekezetek is élnek, amelyekben ma két nyelven folynak a szolgálatok. Ezekben a helyeken a hívek is mindkét nyelven beszélgetnek egymással. Ilyen egyházközségünk a Sopron melletti Ágfalva is, ahol nemrégiben a templomszentelés évfordulóját ünnepelték. Ilyenkor a németországi testvérgyülekezetből is hívnak vendégeket, ami még kevertebbé teszi a diskurálók nyelvét.

A hálaadás után a parókia udvarában tartottak szeretetvendégséget. Én a főtt virslis kondérnál álltam sorba, és amikor sorra kerültem, a kiszolgáló néni német szavak kíséretében adta át nekem a finomságot, és kívánt jó étvágyat. Ezt németül szépen megköszöntem, majd – hazai pályán lévén – magyarra váltva kértem még mellé mustárt és kenyeret is. Szavaimra a néni rám nézett, és meghatódva így szólt:

– Milyen szépen beszél magyarul!

■ M. GY. Új női szerzetesrend alakult Sandon?

Az új oktatási törvény egy rejtett paragrafus alapján egyházi iskoláink igazgatóinak újra le kell tenniük az érettségi vizsgát. Képiünk egy ilyen alkalommal készült: Tölly Balázs (Líceum), Szűcs Gábor (Gyurázt) és Rajnai Károly (Hunyadi) nagy izgalommal várja a tételek kiosztását...

A pletyka

Csengett a lelkészlakásban a telefon. A tisztelő felkapta a kagylót.

– Szeretnék feljelentést tenni a tegnapi prédikációja miatt, mert azt mondta, hogy hamarosan itt a világvége. Itt, a sertéstelepen ma senki nem akar dolgozni – mondta egy férfihang teljes határozottsággal.

A lelkész máig nem érti, mit követett el, hogy azok a disznók miért nem akarnak dolgozni. Nem emlékezett ugyanis arra, hogy malacok is lettek volna a vasárnapi istentiszteleten...

■ M. GY.

World Church Center

Megkülönböztető jelzés – sietős egyházvezetőknek

Különös tolmácsolás

A hetvenes évek elején a szarvasi Ótemplomban prédikált Ján Michalko, a szlovákiai evangélikus egyház elnök-püspöke. Én tolmácsoltam. Bizonyára látta rajtam a szorongást, ezért megnyugtatómra a következő történetet mondta el: tíz évvel ezelőtt kínai egyházi küldöttség járt nálunk, Pozsonyban. A program szerint vasárnap a delegáció vezetője – aki csak anyanyelvén beszélt – városukban prédikált. Úgy állapodtak meg, hogy ígéhirdetését egyik társa angolra fordítja, angolról pedig Michalko (akkor még teológiai tanár) szlovákra.

Az utolsó percekben derült ki, hogy a kínai–angol tolmács képtelen ellátni a feladatát. Ugyanakkor az istentisztelet sem lehetett már lemondani, mert a templom zsúfolásig megtelt. Így csak ketten mentek fel a szószékre, ők, akik egy szót sem értek egymás beszédéből. Michalko bízott abban, hogy a vendég által választott igeszakasz alapján el tudja mondani a saját igemagyarázatát. De ez a reménye is szertefoszlott, amikor belepillantott a kínai Bibliába. Ezért ő az abban a pillanatban választott igét kezdte el magyarázni, és ez így ment mintegy fél órán keresztül.

Az istentisztelet végén a szlovák egyházi vezetők nem is a vendéget, hanem őt vették körül. A gratuláció mellett csodálkozásukat fejezték ki, hogy milyen nagyszerűen tud kínaiul.

– Nem tudok én egy árva szót sem – volt Michalko válasza. Így mentette meg az ünnepséget a botránytól. Engem pedig a szorongástól...

■ ARADI ANDRÁS PÉTER nyugalmazott evangélikus lelkész (Békéscsaba)

Menekülési út

A gönyői közös református–evangélikus templom szentelésén helyet kerestem a püspöki autónak. Amikor befordultam a parkolóba, láttam, hogy melletttem éppen Márkus Mihály dunántúli református püspök állt meg. Kiszálltunk, üdvözöltük egymást, majd így szólt hozzám:

– Nekem azt tanították: az autóval mindig úgy kell parkolni, hogy az eleje kifelé nézzen, így könnyebb vele menekülni.

– Az én püspököm viszont nem mond olyat, hogy utána menekülnünk kelljen – válaszoltam teljes nyugalommal.

■ M. GY.

Egyes gyülekezetekben „biztos, ami biztos” alapon semmit sem bíznak a véletlenre. Egyik imaházunk sekrestyéjében például az énekeskönyv mellett helyet kapott a Mária-szobor és a rózsafüzér is...

Naphimnusz az anyag nyelvén

► „Ökókápolna” felépítését tervezik a Hajdú-Bihar megyei Monostorpályi községben. A helyi katolikus közösségnek hosszú ideje nincs temploma. A jelenleg imateremként és közösségi helyiségként használt kétszáz éves Zichy-kúria felújításra szorulna, de erre a Hosszúpályihoz tartozó monostorpályi filiának nincs módja, ezért az épület értékesítése útján szeretnék megteremteni az önerőt egy organikus kápolna felépítéséhez. A nem mindennapi kezdeményezésről Puztai Jánost, a filia egyik munkatársát – hivatalos elnevezéssel: akolitusát – kérdeztem.

– Úgy tudom, a falu ősi település, furcsa, hogy éppen katolikus temploma nincs.

– Valóban, Monostorpályi hosszú múltra tekinthet vissza. Az Árpád-korban az Ákos nemzetségbeliek központja volt. Templom is állt itt: a váradelőhegyi premontrai Szent István monostor filiája a 12. században épült. A háromhajós, kéttornyú templomot Keresztély Szent Jánosnak szentelték; ennek romjaira épült a jelenlegi református templom.

A római katolikusoknak négyszáz évig, egészen 1933 májusáig nem volt olyan épületük, amelyben szentmisére gyűlhetek volna össze. Ekkor vásárolták meg a hívek a kúriát gróf Zichy Ernőtől, majd – szándékuk szerint ideiglenes jelleggel – kápolnának rendezték be. Hamarosan jött az államosítás, majd a kisajátítás. A diktatúra éveiben az imateremből tornaterem lett, a szentélyt paraván fedte el...

– Hogyan kezdődött a kápolnaépítés szervezése? Melyek voltak az első lépések?

– 1992-ben visszakaptuk az imaterem épületét, majd Sárközi Balázs atya renováltatta. Állagának a romlását azonban nem lehetett megállítani, ezzel együtt egyre határozottabb lett a törekvésünk: kitörni a meddő várakozás apályából.

– Jelenleg hol tart a munka, és hogyan tervezik a folytatást?

– Hegedűs Zsolt építészmérnök most dolgozik az építendő kápolna építési- engedélyezési tervén. Reménység szerint hamarosan elkészül, és megszerezzi az építési engedélyt. Amint pedig lehetőség nyílik rá, belekezdünk az építkezésbe.

– Miért tartották fontosnak az ökoépítést, a természetes anyag- és formavilág szempontjainak a figyelembevételét?

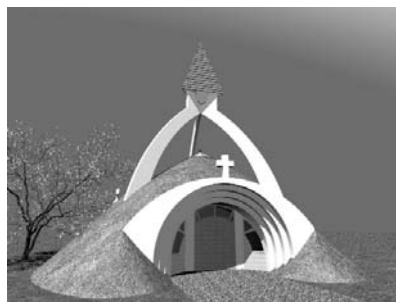
– Lelki értelemben – a liturgikus jelképi és közösségi szempontokon túl – az organikus építést több jelentést is hordoz, ha szakrális célt szolgál. Kifejezi a szemlélődést, Isten megtapasztalását a Szentlélek mélyiségeiben. Rendezi és értelmezi a Teremtővel való viszonyt a te-

remtett világhoz való fordulás alázatának tükrében. Mindezek foglalatoként pedig kifejezi a hitvallásunkat.

A természetes anyag- és formavilág alkalmazása eredeti, de nem új jelenség. Ami új, az az, hogy tudatosan ezt választottuk; ez állásfoglalás az acél és a beton hegemoniájával szemben. A természetes anyagok használata a Teremtő előtti alázatos hódolat éneke.

– Milyen lesz az elkészült építmény?

– Az épület észak-déli tájolású, boltos kupolás szerkezetű. Tetőzetét föld, illetve a rajta élő növénytakaró fedi majd – ez az úgynevezett zöldtető –, a vastag földtakaró télen-nyáron stabil, kiegyensúlyozott klímát biztosít. A természetbe simuló megjelenést a harangtorony el- lenpontozza, mely kicsit az alföldi kemencék formavilágát idézi: messziről is látszó, faszindellyel fedett fatornyos kialakítású lesz. Az épület belső tere centrális, egyszerűség és meghittség jellemzi. Alapterülete összesen száz négyzetméter. Az anyag és a forma mellett meghatározó a mértékletesség.

Kiemelhető továbbá az alternatív technológiák alkalmazása. A torony tetején, a kereszt alatt elhelyezett szerkezet – úgynevezett Dariusz-rotor – segítségével a szélenergiát hasznosítjuk, ily módon megoldva az örökmeccses energiaellátását. Az épület jó hőszigetelése miatt a fűtés eleve kevés energiát igényel; ezt a keveset a talajvíz fogja szolgáltatni hőszivattyús technológia segítségével. A nap „járását” kihasználva a nagy kupola sugaras üvegtetején keresztül „kinyílik az ég”, és a felülről beáradó fény mutatja az időt egy napórán.

– Miért az Assisi Szent Ferenc nevet szándékoznak adni kápolnájuknak?

– Templomunk alapfeladatát tekintve az „imádság háza” – amint Ezsaiás könyvében olvassuk – lesz, mivel azonban hazánkban nemigen van előzménye a bioorganikus szakrális építészetnek, mely az öko-teológia – még inkább teo- kológia – szolgálatában állna, reményeink szerint a teremtett világ épségének megőrzéséért viselt felelősségünket is hivatott lesz hangsúlyozni.

A kápolna mintegy „megéneklí” Assisi Szent Ferenc Naphimnuszát az anyag nyelvén, hiszen a föld, a víz, a nap, a szél

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

együtt utal a Teremtő jóságára. Celanói Tamás szerint Szent Ferenc „maga volt az imádság”. Így szeretne templomunk is Istent dicsőítő, hálaadó imává válni. Ki más lehetne hát kápolnánk „névadója”?

– Milyen anyagi, lelki, szellemi források állnak rendelkezésére? Kik álltak eddig a kezdeményezés mellé, és hogyan tud bárki segíteni?

– Anyagi lehetőségeink korlátozottak, ennek ellenére bízom a megvalósulásban. A már említett Zichy-kúria eladásából szeretnénk előteremteni az önrészt egy pályázathoz. Ezenkívül számos helyen kértünk már segítséget: minisztériumoktól, nagykövetségektől, kuttattunk Zichy Ernő leszármazottai után is külföldön. Továbbá önkormányzatokkal, pénzügyekkel, szállodákkal vetjük fel a kapcsolatot ügyünk előmozdítása érdekében. Szellemi támogatóink szép számmal vannak, közéjük tartozik többek között a Debrecen–Nyíregyházi Egyházmegye Püspöki Hivatala, a Hortobágyi Nemzeti Park, a Keresztény Értelmiségek Szövetsége vagy a Védegyelet. A kört szeretnénk bővíteni, és örömmel vesszük minden magánszemély, közösség és egyházi szervezet segítségét.

– Ez az interjú éppen advent negyedik vasárnapján, egyben szenteste napján kerül az olvasók többségének kezébe. Mit helyezne az alkalomból az olvasók szívére?

– A karácsony lehetőségét is a teremtés háborzongatóan mély misztériuma alapozta meg. A teremtett ember bűnbeesése készítette Istent, a legfőbb jót a megváltás gesztusára. Ezen az ünnepen létezésünk törekény idejét az örökkévalóság ölébe helyezzük. Bizakodással tekintünk a jövő éle, hiszen a megpróbáltatások idején az Istenre hagyatkozás adja meg a keresztény embernek a békét, mely az ő jelenvalóságából fakad. A teremtés aktuusa fenn tartja a mindenséget most is. Nem befejezett aktus, hanem folyamatosan létben tartás. Ebben a munkában lettünk mi, emberek társak. Élünk hát ezzel a „munkatársi” szerepkörrel, és jó szívet tegyük, ami tőlünk telik! Az adventi keresztény reménységéből merítsünk erőt, lendületet Krisztusnak tetsző céljaink eléréséhez!

Ehhez a lelkelethez kívánok minden kedves evangélikus testvéremnek és jóakarát embernek áldott, boldog karácsonyt!

■ JERABEK-CSEREPES CSILLA

HMMM...

Boldog karácsonyt!

A minap azt kérde tőlem valaki, hogy lehet az, hogy mindig találom valami ki- vetni-, bírálónivalót... A kérdés sugallja: bennem lenne tán a baj, nyilván a kákán is a csomót keresem. Mire én: hát tehe- tek arról, hogy ügyeletes vezetőink ilyen sűrűn adnak magas labdát? Tán ne ol- vassak újságot? Ne hallgassam a híreket? Ebben az országban mindig történik va- lami, amiről nem szabad hallgatni.

Most éppen itt dagadozik ez az éllemi- szerbotrány. Hogy ez az ukrán–izraeli–magyar tulajdonú, M.E.G.A. névre hallgató cég mivel etet – szó szerint – bennünket. Lejárt szavatosságú, éppen ezért igen olcsón megszerezhető német és más külföldi eredetű élelmiszereket tonnaszámba újracsomagolnak, átcím- kéznek, a büdös húst még tán ecetes víz- zel is szagtalanítják, és az ugyancsak kül- földi tojást is itt magyartíják, hadd egye a magyarja, ügyis mindent bevesz a gyom- ra. Vett is belőle minden neves üzletlanc.

Bizonyára kisvárosunk nagynevű bolt- jaiba is jutott az „üde és zamatos” termé- kekből. Mert ebben az országban a gyors haszon reményében mindent sza- bad. Ebben az országban, amely évszáz- adokon át Európa éléskamrája volt, most romlott, lejárt szavatosságú nyu- gat-európai, élelmiszernek mondott sze- métt árasztja el a boltokat. Ez kell kará- csony előtt a magyarnak az ünnepi asz- talra... Most miért baj, ha az ember az ilyen disznóságokat nem hagyja szó nél- kül? Túlélünk tatárt, törököt, Habsburg- gokat, Vörös Hadsereget – még a saját kommunistaikat is. Most a végén épp az EU-ban fogunk elpusztulni egy jó kis szalmonellamérgezésben?

No de karácsony van, még ha nyílik is a kertekben az ibolya meg az aranyeső (lám, az időjárás is megbolondult), a bol- tokban akkor is a dzsingübell és a stílle- náht szól egyfolytában, hogy el ne feled- jük: eljött az ideje egymás intenzív sze- retésének. De így? Mikor örökké puska- poros a levegő? Mikor folyamatosan etetnek minket, hol hazugságokkal, hol meg romlott élelmiszerekkel?

Régi karácsonyi emlék merül föl ben- nem: az első karácsonyom, amelyet nem otthon töltöttem. Katona voltam. Már négy hónapja nem láttam a szüleimet. Szenteste volt, én meg őrségben. Enyhe volt akkor is a tél, néztem a fölém boruló csillagokat – és rettenetesen bánatos vol-

tam. Mert eszembe jutott édesanyám má- kos kalácsának az illata, az asztalon gő- zölgő halászlé, az otthoni karácsonyfa. Ott, az őrhelyen még inkább hiányoztak a karácsony kellékei. Sok-sok évnek kel- lett még elteltie ahhoz, hogy megérsem: a karácsony ezeknél sokkal többről szól.

Édesapám is egy ilyen karácsonyéről mesélt, amelyet ő meg 1944-ben élt át. Kezdő segédlelkészként valahol a Tisza- zug falvait járta gyalog, mert öreg mo- torját a felszabadító szovjet hadseregnek „ajándékozta” (mindig így mondta, pe- dig csak egyszerűen elzabrálták tőle). Vitte a karácsonyi evangéliumot, hogy a háború ellenére is szóljon a harang, és eljusson a születés örömhíre a félelmek- től meggyötört emberekhez. A szenteste úton érte őt, már besötétedett, és nem érte el a kifizetőt úti célt. Fáradt volt, lá- bai kisebesedtek a sok gyaloglástól. Le- ült egy kis dombocskára megpihenni. A kupac csábítóan puha és meleg volt. El- nyomta a fáradság. A reggeli napvilág- nál vette csak észre, hogy egy trágára- káson alva töltötte Megváltónk születé- sének ünnepét. Ezt a történetet mindig derűsen mesélte el. Mert nem fáztam meg, a trágya melege övta meg őt a kihű- léstől. Így élte át Isten óvó szeretetét azon a karácsony éjszakán.

Igen, karácsony sokkal többről szól, mint amit néha a körülmények lehetővé tesznek. Karácsony nem az a rózsaszínű, szirupos szeretetünnepe, amelyet ma a vásároltatási kényszer jegyében ránk akarnak szólni. Karácsonyunk igazi lehet akkor is, ha egy-egy megszokott kellék hiányzik. Ha megnyitjuk életünket, szí- vünket a megváltó Jézus Krisztus előtt, mellékessé válik minden. A mi szerete- tünk semmi Isten szeretetéhez képest. Ez karácsony üzenete. Emberré lett az Úr, hogy bizalmat ébresszen, egészen közel jöjjön, terhektől oldjon – és leg- alább egy kicsit jobbá tegyen. Rajtunk múlik: ne engedjük, hogy bármi és bárki elrontsa az ünnepünket! A legfőbb „kel- lék”, a Megváltó már kétezer éve itt van. Magához akar ölelni bennünket. És sem- mi nem szakíthat ki minket a karjaiból. Mindent megtalál az, aki vele találkozik. (No persze azért cipőt a cipőboltból, gyógyszert a patikából, húst a piaci hen- tesnél, gyümölcsöt meg az ismerős zöldségesnél fogok ezután is vásárolni.)

■ LUPTÁK GYÖRGY

SZERETETVENDÉGSÉGRE...

Diós rácsos

Hozzávalók a tésztához: 50 dkg liszt, 25 dkg margarin, 20 dkg porcukor, 10 dkg darált dió, 1 tojás, 1 dl tej, 1 csomag sütőpor, citromhéj, fahéj. A töltelékhez lekvár és durvára vágott dió.

Elkészítés: a lisztet elvegyítjük a sütőporral, elmorzsoljuk a margarinnal, hozzákeverjük a cukrot, a diót és a többi anyagot. Összegyúrjuk, és ha van rá idő, egy kicsit pihentetjük. A tészta három- negyedét kinyújtjuk, tepsibe helyezzük és megkenjük a lekvárral. A megmaradt tésztát kinyújtjuk, derelyevággal vékony csíkokat vágunk belőle, és a tepsiben lévő tésztát berácsozzuk. A rácsokat

megkenjük felvert tojással és megszórjuk a durvára vágott dióval. Középlemege sütőben körülbelül 25 percig sütjük.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

MESTERMŰ A DIGITÁLIS ORGONÁK KÖZÖTT

JOHANNUS

Mesterségünk „titkai”:

- csak a valódi sípok hangjához mérhet hangminőség
  - egyedülálló megbízhatóság
  - intonálhatóság a helyszín akusztikája és a felhasználó ízlése szerint
    - páratlan típusválaszték
  - templomi kiépítettség hangszugárzás a legkisebb modelleknél is
    - ellenrizhet, felkereshet hazai referenciák
  - egyedi szolgáltatások, ingyenes akusztikai felmérés
    - 5 éves garancia
  - kedvező árak és fizetési feltételek
- Érdeklődésüket a holland Johannus Orgonagyár magyarországi képviselőtől várjuk: SPEED-EX Kft.
- 1024 Budapest, Margit krt. 41.
Tel./fax: 1/315-1787 vagy 1/316-7089.
E-mail: speedex@axelero.hu

ÚJ HARANGOT RENDELJEN IFJ. FARKAS TITUSZTÓL

MINDEN MÉRETBEN A LEGKEDVEZŐBB ÁRON 30 KG-TÓL 11 000 KG-IG

Kiváló minőség, kitűnő kidolgozás, kedvező ár, hangzásra öntve!

Harangvillamosítás, harangtartóállvány-készítés, programozóórák, harangve- zérlés telefonról, toronyóra-készítés, -szerelés, alkatrészellátás. REFERENCIA 400 TEMPLOMBÓL!

Harangszó 2003 Bt.

Ifj. Farkas Titusz

2200 Monor, Kistói út 26. Tel.: 30/371-9696, fax: 29/410-119

A Harangszó 2003 Bt. a Dévai Szent Ferenc Alapítvány támogatója.

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangélikus Életet

- egy hónapra: 780 forintért fél évre: 4680 forintért
 három hónapra: 2340 forintért egy évre: 9360 forintért

Név: .....

Cím: .....

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vítális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

HIRDETÉS

Tessedik Sámuel Evangélikus Idősek Otthona

2007 elején Gödöllőn a nagyon szépen, igényesen átalakított és teljesen felújított volt anyaothon épületében, szép környezetben idősotthon nyílik, melynek fenntartója a Szarvas-Újtemplomi Evangélikus Egyházközség. Az otthonban teljes ellátást nyújtunk állandó egészségügyi felügyelettel. Külön részlegen gondozzuk a folyamatos ellátást igénylő lakóinkat; ide átmeneti időre is fel tudunk venni idős testvéreket. Érdeklődni lehet Roszik Gábor otthonigazgató lelkésznel: 20/824-7621. Szeretettel várjuk az otthonba! „Jöjjetek éhhezám mindnyájan, akik megfáradtak (...), és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

ÚJÉV ÜNNEPE – 1MÓZ 17,1–8

Az új esztendő zarándokai

Úton levő egyház, Isten zarándok népe vagyunk. Vándorlásunk újabb, még sok titkot rejtő szakaszához értünk. Újév ünnepe lehetőséget kínál arra, hogy elidőzzünk kicsit, és visszanézzünk a mögöttünk levő útra, majd pedig előretekintsünk. Zaklatot életünkben kellenek ezek a megállások. Testünknek, lelkünknek egyaránt szüksége van pihenésre, feltöltődésre.

Ábrahám példája segítségünkre lehet újévi erőgyűjtésünkben. Ő tekinthető minden vándor ősenek, aki az Úr parancsának engedelmességgel járta a fizikai és lelki zarándokutat. Személye túlmutat az Ószövetségen, hiszen az Újszövetségben Pál és Jakab apostol számára is tájékozódási pontot jelent, a Zsidókhoz írt levél szerzője pedig így vall róla: „Hit által engedelmeskedett Ábrahám, amikor elhívott, hogy induljon el arra a helyre, amelyet örökségül fog kapni. És elindult, nem tudva, hova megy. Hit által költözött át az ígéret földjére...” (11,8–9a) Ábrahám hite számos próbatétel tüzeiben edződött. Isten azt ígérte neki, hogy annyi utóda lesz, mint égen a csillag és mint homokszem a tengerparton, ám feleségével hiába várták a gyermekáldást. Valószínűtlennek tűnt az ígéret: „Ez lesz az én szövetségem veled: Sok nép atyja leszel!” (4. vers) Az Úr Kánaánnal, az ígéret földjével kecsegteti – jóllehet még meg sem született várva várt fia, az ígéret gyermeke.

Isten titka azonban éppen ez a teremtor erő. Ő nem a meglévőt alakítja át, szabja újra, hanem újat teremt, vagyis a nem láthatóból hozza elő a láthatót. Más szóval a semmiből képes teremteni. Isten senki máshoz nem hasonlítható teremtor erejéről tanúskodik 2007. évi bibliaolvasó Útmutatónkban az év igéje is: „Én újat cselekszem, most kezd kibontakozni, majd

megettudjátok!” (Ézs 43,19) Isten újáteremtő fantáziájának jele, hogy az általa kiválasztott ember új nevet kap. Aki eddig Ábrám volt, mostantól kezdve Ábrahám lesz. Szárjait pedig Sárának nevezi Isten. Hasonlóképpen az evangéliumban Simonnak a Péter nevet adja Jézus. Az új név új embert jelez, az új ember pedig Isten újáteremtő csodájának két lábán járó bizonyítéka.

Ezért Istenre tekintő reménységgel lépünk át az új esztendőbe. Mert ahogy Ábrahám őse minden zarándoknak, úgy testesíti meg a választott nép a zarándok közösséget. Az Újszövetség alapján Isten új választott népének tudjuk magunkat. Erről szól újév napjának epistolája: „Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök.” (Gal 3,29) Természetesen nem az állandó úton levés tesz bennünket is zarándokká, hanem Isten vezetésének felismerése és újáteremtő csodájának elfogadása. Ez egyénre és közösségre egyaránt felszabadító erővel hat. Ábrahám egyszerre kap ígéretet egyéni sorsával és közösségi életével kapcsolatban. Ahogy Isten neki és feleségének gyermeket ajándékoz, úgy formálódik egy egész nemzetnek a sorsa. Újévkor jó erre is gondolnunk: egyéni boldogulás és nemzeti sorskérdések összetartoznak.

Újév ünnepe nyolc nappal követi karácsonyt, a Megváltó születését. A zsidó törvények szerint ekkor – az ábrahामी örökség jegyében – körülmetélték őt, és „a Jézus nevet adták neki, ahogyan az angyal nevezte őt, mielőtt még anyja méhében megfogant” (Lk 2,21). Ez az egyetlen mondat újév ünnepének evangéliumi igéje. A névadás háttere, hogy Józseffel így közli az angyal mindazt, ami Máriával történik: „Fiút fog szülni, akit nevez el Jézusnak, mert ő szabadítja meg népét bűneiből.”

AZ ÜNNEP IGÉJE

(Mt 1,21) Mária és József egyéni boldogulása, valamint a szűkebb és a tágabb közösség sorsa ebben az esetben is összefonódik!

Jézus is a zarándokok útját járta. Tizenkét éves korában szülei jeruzsálemi zarándoklatra vitték (Lk 2,41). Lukács evangélista úgy ábrázolja Jézus életét, mint egyetlen nagy zarándoklatot. Ő folyamatosan úton van. Zarándoklatában akkor állt be radikális fordulat, amikor „arcát Jeruzsálem felé fordította” (Lk 9,51 szó szerinti fordítása), vagyis a gólgotai kereszt felé indult. Így tölthette csak be küldetését, hogy megszabadítsa a népet bűneiből.

Igénk Istennek az Ábrahámval kötött szövetségére utal (17,4.7), de tudjuk, hogy ő Jézus Krisztusban új szövetséget kötött népével. Ez a mi reménységünk és örömünk igazi forrása. Ezért járhatjuk – Ábrahám, de még inkább Jézus nyomdokában – a zarándokok útját. Bizodalmat adhat ehhez szép énekünk: „Velem vándorol utamon Jézus...” (ÉÉ 459)

Egy ismeretlen orosz zarándok naplójában olvassuk: „Isten kegyelméből keresztény vagyok, tettem szerint nagy bűnös, hivatásom szerint hontalan vándor a legalacsonyabb sorból, és helységről helysére zarándoklok. Tulajdonom csak ennyi: hátamon egy zsák száraz kenyér, a mellemen a Szentírás. Ez mindenem.”

Isten zarándok népe: 2007-es kenyérünk talán szárazabb lesz, mint a tavalyi, de Isten igéje ugyanolyan friss marad. Induljunk hát hittel és bizalommal 2007-es vándorutunkon!

■ FABINY TAMÁS

Imádkozzunk! Ábrahám Istene, köszönjük, hogy szövetséget kötöttél népeddel. Jézus Krisztus Istene, áldott légy, hogy a szövetséget megújítottad. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Hétfő (2007. január 1.)

Ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól. Mt 6,13a (4Móz 21,7; Lk 4,16–21; Jak 4,13–15; Zsolt 8) Ha a kísértésben megállsz, az próbatétellel válik, melyen keresztül erősödik a hited. Ne panaszokodj hát, hanem a különleges helyzetekben is hívzd az Urat. És a gonoszt ne te akard legyőzni, mert fegyvereid gyengébbek, mint az övéi, és a hamis eszközt ő jobban tudja forgatni. Hanem hívdd az Urat! Az ő neve: Jézus, Szabadító. Bűntől, haláltól, ördögtől, ellenségétől, betegségtől, önmagadtól... Ő győzzön idén is!

Kedd

Sok baj éri az igazat, de valamennyiből kimenti az Úr. Zsolt 34,20 (Róm 8,18; Józ 24,1–2a,13–18,25–26; 1Móz 1,1–8) Ha nem lenne az életünkben küzdelem, nem kérnénk az Úr segítségét, és nem vennénk észre körülöttünk való munkálkodását. A győzelmekben bizonyul hatalmasnak a mi Istenünk. Ahogy a legreménytelenebbnek tűnő helyzeteket is megoldja, és a legnagyobb ellenséget is megsejyenti. Ahogy a legnagyobb hiányomat is pótolja. „Győzelmet vettél, ó, Feltámadott, / Dicsőséggel fényes a diadalod!” (ÉÉ 388) Jó a Győztes oldalán lenni.

Szerda

A Bárány, aki középen a trónusnál van, legelteti őket, elvezeti őket az élet vizének forrásaihoz, és az Isten letöröl szemükről minden könnyet. Jel 7,17 (Zsolt 73,24; 2Móz 2,1–10; 1Móz 1,9–25) Milyen lesz Isten örök országában? A Bárány lesz középen, tehát az jut be, aki megérti, hogy Jézus örte adta az életét a keresztben. Betelik minden szükségünk és valódi igényünk, és megromthatatlan, elvehetetlen boldogságban fogunk örökké élni. Te vágyasz-e egy olyan helyre, ahol nincs semmi rossz?

Csütörtök

A reménység Istene töltson be titeket a hitben teljes örömmel és békességgel, hogy bővítködjétek a reménységben a Szentlélek ereje által. Róm 15,13 (Zsolt 34,6; 1Móz 21,1–7; 1Móz 1,26–31) A reménység olyan isteni ígéret, amely még nem teljesedett be. De be fog következni, mert ő mondta. Ne add föl a jóért, az Isten ügyéért folytatott küzdelmet, mert a cél élet. Ha idős vagy is, ne add föl az életet, mert például a legnagyobb szolgálatot, az imádság szolgálatát még mindig végezheted. Valami még benned és általad el akar végezni Isten. – Amikor a teológiáról bevitték sorkatonának, először elcsüggedtem. De amikor kértem, hogy mutassa meg az Úr, hogy mit akar itt bennem és általam elvégezni, egyből reménységűg támadt. És nem volt már értelmetlen az ott töltött idő.

Péntek

Így szól az Úr: Ha kiált hozzám, meghallgatom. Zsolt 91,15 (Róm 10,12; 1Móz 9,12–17; 1Móz 2,1–4a) Ez magának a hatalmas, imádságokat meghallgató Úrnak az ígérete. Így kezdődik: „Ha...” Ez a föltétel: „Ha kiált hozzám...” S mivel az ő szava igaz, akkor, ha a föltételt teljesítem, biztos, hogy megadja, amit kérek. Biztos lehetsz imádságod meghallgatásában, nem a négy falnak beszélsz! Miért? Nem azért, mert emberi biztosítékaink vannak, hanem mert ígéjében ezt ígérte. S ha a föltételt teljesíted, ő is megteszi a magáét. Van egy nagy kérdésed? Imádkozhatsz érte a meghallgatás bizonyosságával.

Szombat

A bölcsék meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Mt 2,11a (Hós 1,7; Mt 2,1–12; Ef 3,2–3a,5–6; Zsolt 72) Egyik karácsonyi énekünk első sorát kétféleképpen fordították: „Itt állok jászolod felett”, illetve „Ím, jászlad mellett térdelek” (ÉÉ 161). A világ nagy bölcséi lefelé néznek a jászolra, és csak a „Kisjézust” látják, egy gyermeket, aki félreállítható. Az igazi bölcs pedig a gyermek Jézusban is látja a hatalmas Megváltót, Szabadítót. Leborul a jászol előtt, és fölfelé tekint. Leborul a világ szemében félrethető, kihagyható Jézus előtt. És mivel nagynak tartja, a Mindenható is nagy dolgokat cselekszik veled. Hogy a legnagyobb dolgot tegye meg veled az Isten: „Ma még lehet, ma még szabad, / Borulj le a kereszt alatt.”

■ SZÉLL BULCSÚ

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Mennyei Atyánk, aki hűtlenségünk ellenére is megtartod népeddel kötött szövetségedet, hallgass meg minket, amikor egy új év kezdetén fordulunk hozzád imádságunkban.

[Lektor:] Az új esztendőben is első sorban megújuló hitért, benned meglelhető reménységért, belőled táplálkozó szeretetért könyörgünk magunknak és egész egyházadnak. Tégy bennünket követéidéiben a világban azon az úton, amelyre elhívtál bennünket. Taníts minket igazul és szeretettel szólni és cselekedni. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Tudjuk, hogy mélységek is várnak ránk ebben az évben. Kérünk, ne engedd, hogy életünk nehézségei felülírják bennünk az evangéliumban nyert békességet. Te légy velünk, mikor terheket kell cipelnünk, és vereségeket kell elszenvdünk. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk azokért az embertársainkért, akik reménytelenül, boldogtalanul, test-lelki betegségtől elgyötörtön indulnak el ebben az új évben. Ne hagyj magukra a szenvedőket, te adj nekik támaszt, segítő kezet, megértő szívet. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk országunkért. Segíts bennünket, hogy a közöttünk feszülő ellentétek ne tegyék lehetetlenné, hogy éljünk a nekünk adott lehetőségekkel. Segíts egyetértésre jutnunk a jóban és ellenállnunk az önzés és a gonosz veszélyének. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Légy velünk kegyelmeddel, Urunk. Tarts meg minket a benned való reménységben, segíts mindeneket a jóra és igazra, a te Fiad, Jézus Krisztus által. [Gyülekezet:] Ámen!

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Egyházunk minden tagjának, családjának és hozzátartozóinak Istentől áldott, békés karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánok szeretettel:

Radosné Lengyel Anna
országos felügyelőhelyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

GYÁSZHÍR

Szomorú szívvel tudatom Isten akaratában megnyugodva, hogy édesanyám, Giczi Ferenčné (Magdi néni), az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalának volt dolgozója életének 84. évében rövid szenvedés után december 18-án elhunyt.

Hamvait a kelenföldi evangélikus templomban (III Budapest, Bocskai út 10.) 2007. január 13-án 11 órakor helyezük örök nyugalomra.

Károlyi Zoltánné

Szeretettel várunk mindenkit a pesterzsébeti evangélikus templom felszentelésének 80. évfordulóján, december 26-án délelőtt 10 órakor kezdődő ünnepi istentiszteletünkre (Budapest XX., Ady Endre u. 89.).

Karácsonyi orgonamuzsika a Deák téri evangélikus templomban december 26-án 18 órakor. Orgonál Alföldy-Boruss Csilla orgonaművész. Műsorán Buxtehude, J. S. Bach, Guilmand, Dubois pasztoráljai szerepelnek.

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016.

Egyházi textilek műhelye, Győr. Lutherkabátok, baretek, stólok, oltárterítők stb. készítése. Telefon: 20/947-6248; internet: www.raabmarkitextil.atw.hu.

Hitben élő, jó lelkű, 65 éves, érettségizett, nem dohányzó, budapesti férfi házasság reményében megismerkedne hasonló karakterű hölgygel. „Hit és szeretet” jelígre a szerkesztőségbe.

52 éves, falun élő, hívó evangélikus férfi ezúton keresi korban hozzá illő társát házasság reményében. Telefon: 30/563-7348.

A XI. ker., Lágymányosi utcában 72 m²-es, kétszoba-hallos, igényesen berendezett, jól felszerelt mfsz.-i lakás azonnal beköltözhetően minimum egy évre kiadó. Érd. 19 és 22 óra között: 20/513-3178; kiado_lakas@yahoo.de.

Pianínó-adásvétel, -javítás. 20/824-6510.

December 24. és 30. között a következőkért imádkozunk: Déli Egyházkerület (vasárnap); Északi Egyházkerület (hétfő); Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület (kedd); Csíkszereda (szerda); Hosszúfalu-Alszeg (csütörtök); Losonc (péntek); Pozsony (szombat).
A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozaalom

December 31. és január 6. között a következő gyülekezetekért és munkáért imádkozunk: Tatrang (vasárnap); Sepsiszentgyörgy (hétfő); Püsköc (kedd); Alsószereda (szerda); Felsőszeli (csütörtök); EBBE (péntek); Bács-Kiskun Egyházmegye (szombat).
A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozaalom

Következő lapszámunk január 7-i dátummal jelenik meg az új esztendő első vasárnapjára.

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet on-line (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (16 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásoknak tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetesek@evelet.hu címre várjuk.